

NIC (10896) *pron, av i pt*

pron (7765), *av* (2982), *pt* (141), *pron a. av* (8).

nic (10896), [**nicej**].

N, A, (N a.) G a. A i indecl *nic* (9221), *nić* (109), *nicz* (19); *nie* : *nić* *March*¹ (1:1), *SeklKat* (13:2), *MurzHist* (52:2), *MurzNT* (43:1), *Leop* (99:1), *Goski* (4:1), *BielKron* (421:1), *KwiatKsiąż* (12:1), *Mącz* (445:7), *RejAp* (246:1), *SkarŻyw* (321:2), *GórnRozm* (64:1), *KołakSzczęśl* (9:1); *nic* : *nicz* *WróbŻołt* (3:1), *RejPs* (184:1), *LudWieś* (1:1), *BielKom* (18:1), *RejWiz* (273:2), *GórnDworz* (193:1); *nic* : *nić* : *nicz* *SeklWyzn* (6:1:1), *RejJóz* (62:6:10), *RejKup* (115:80:1).

N nic (1726). ♦ *G decl* *niczego* (207), *niczegój* (27), *nieczego* (3), *indecl nic* (188); ~ *decl* *niczegój* *ZapWar* (3), *Phil* (4); *niczego* : *niczegój* : *nieczego* *LibLeg* (5:1:1), *Mącz* (5:1:2), *RejPos* (28:5:–), *RejZwierc* (7:13:–); ~ *–ego* (17), *–égo* (1), *–(e)go* (190); *–ego* : *–égo* *MurzHist* (2:1); ~ *–ój* (1), *–(o)j* (26); ~ *decl* (237), *indecl* (188); *decl* *BierRaj*, *LibLeg* (7), *PatKaz I*, *PatKaz III*, *TarDuch*, *FalZioł*, *KłosAlg*, *LibMal*, *KromRozm I* (2), *KromRozm II* (4), *KromRozm III*, *DiarDop*, *MrowPieś*, *ZapWar* (3), *GroicPorz*, *KwiatKsiąż*, *KuczbKat* (4), *BudNT*, *BiałKaz* (2), *KarnNap* (2), *Oczko*, *StryjKron*, *LatHar* (4), *SarnStat*, *KlonWor*; *indecl* *LudWieś*, *LubPs* (4), *RejZwierc*, *LeovPrzep*, *WujJudConf*, *RejPosWstaw* (2), *ZapKościer* (2), *ReszHoz*, *KochPieś*, *KochSob*, *GórnRozm*, *KochFragJan*, *GrabPospR*, *CiekPotr* (2), *SkarKazSej* (3); *decl*; *indecl* *BierEz* (3:1), *OpecŻyw* (2:1), *BielŻyw* (1:3), *RejPs* (1:1), *RejKup* (2:1), *HistAl* (1:4), *MurzHist* (3:3), *Diar* (2:1), *GliczKsiąż* (5:5), *KrowObr* (1:6), *RejWiz* (5:3), *Leop* (5:1), *BibRadz* (5:9), *OrzRozm* (3:1), *BielKron* (12:8), *GrzegRóżn* (1:1), *Mącz* (7:5), *OrzQuin* (5:1), *SienLek* (1:1), *RejAp* (1:2), *GórnDworz* (5:2), *HistRzym* (1:2), *RejPos* (33:10), *BiałKat* (4:2), *HistLan* (1:1), *RejZwierc* (21:5), *WujJud* (4:4), *BudBib* (1:5), *CzechRozm* (4:6), *ModrzBaz* (3:7), *SkarJedn* (1:6), *SkarŻyw* (7:21), *CzechEp* (6:9), *NiemObr* (7:2), *ReszPrz* (1:5), *ArtKanc* (1:1), *ActReg* (4:5), *GostGosp* (1:1), *Phil* (4:1), *GrabowSet* (1:2), *OrzJan* (1:1), *WujNT* (11:6), *PowodPr* (1:1), *SkarKaz* (2:1), *GosłCast* (1:1). ♦ *D* *niczemu* (36); *–emu* (3), *–(e)mu* (33). ♦ *A* *ni + preap + cz* (699), *nic* (230), *ni + praep + co* (3), *nie + praep + cz* (3) *cf* *Połączenia z przyimkiem*. ♦ *G a. A* *nic* (3814), [**nicej**]. ♦ *N a. G a. A* *nic* (16). ♦ *I* *niczym* (133), *niczem* (17), *nicém* [*sb*] (1) *GórnTroas* 31 *cf* **I.A.1.d.b**); *–em* *RejPs* (2), *RejKup* (4), *MurzNT*, *MurzOrt*, *BudNT*; *–ym* : *–em* *FalZioł* (1:1), *Diar* (1:1), *OrzRozm* (2:1), *Mącz* (2:1), *Modrz* (1:4); ~ *–em* (2), *–(e)m* (15). ♦ *L* *niczym* (378), *niczem* (38), *nicym* (2); *niczem* *MetrKor*, *RejPs* (16), *MurzHist*, *GliczKsiąż*, *GroicPorz*, *SeklPieś*, *ModrzBaz* (2); *niczym* : *niczem* *LibLeg* (7:4), *RejKup* (1:4), *Diar* (3:4), *BielKron* (19:1), *Mącz* (7:1), *SkarJedn* (2:1); *niczym* : *nicym* *Leop* (1:1), *PaxLiz* (6:1); ~ *–em* (1), *–(e)m* (37). ♦ *indecl* *nic* (3375).

Połączenia z przyimkiem: *G* ~ *bez* *niczego* (1) *GórnDworz*; ~ *ni* *dla* *czego*, *ni* *dla* *czegój* (9) *KłosAlg*, *Mącz*, *GórnDworz*, *RejPos* (2), *RejZwierc* (3), *WujJud*, *dla* *niczego* (1) *KromRozm II*, *nie* *dla* (1) *BielŻyw* 111; ~ *ni* *do* *czego*, *ni* *do* *czegój* (7) *ZapWar* (3), *RejAp*, *RejPos* (2), *GostGosp*, *do* *niczego* (4) *SkarŻyw*, *ActReg*, *PowodPr*, *KlonWor*; ~ *ni* *około* *czego* (1) *GliczKsiąż*; ~ *z* *ni* *z* *czego* (31) [*zapis*: *z* *nifzczego*], *z* *niczego*, *z* *niczegój* (16), *ni* *z* *czego* (5) [*zapis*: *nifzczego*]; *z* *ni* *z* *czego* *PatKaz I*, *RejWiz* (3), *Leop*, *BibRadz*, *BielKron* (4), *CzechRozm* (3), *SkarJedn*, *StryjKron*, *SkarKaz* (2); *z* *niczego* *BierRaj*, *TarDuch*, *HistAl*, *KromRozm I*, *KromRozm II*, *GroicPorz*, *GórnDworz*, *KuczbKat* (2), *BiałKaz* (2), *GrabowSet*; *ni* *z* *czego*, *ni* *z* *czegój* *BierEz*, *GliczKsiąż*, *SienLek*, *RejZwierc*; *z* *ni* *z* *czego* : *z*

niczego *BiałKat* (2:2), *SkarŻyw* (3:1), *CzechEp* (4:1), *LatHar* (2:1); z ni z czego : ni z czego *RejPos* (1:1). ◇ D ni k(u) czemu (11), ku niczemu (5); ni k(u) czemu *FalZioł* (5), *RejJóz*, *Diar*, *GliczKsiąż*, *RejAp*, *RejZwierc*; ku niczemu *LibMal*, *KromRozm I*, *OrzQuin*, *GórnDworz*; ni k czemu: ku niczemu *KrowObr* (1:1). ◇ A ~ ni nącz (69), na nic (7); na nie *CzechRozm* (2), *ActReg* (2), *SkarKaz*, *ZbylPrzyg*; ni nącz : na nic *Leop* (1:1); ~ *pochylenie przyimka w ni nącz* : na- (59), na- (3); na- *BielSpr*, *KmitaSpit*; nã- : na- *SarnStat* (1:1); ~ ni ócz (62), o nic (1), ni o co (1) *NiemObr*; ni ócz : o nic *SkarŻyw* (3:1); ~ *pochylenie przyimka w ni ócz* : ó- (7), o- (4); ó- *SarnStat* (2); o- *OrzQuin*; ó- : o- *Mącz* (5:3); ~ ni prz(e)cz (12), ni prze co (2); ni prz(e)cz : ni prze co *GliczKsiąż* (1:1), *RejPos* (1:1); ~ wniwecz, wniwec, wniwec (474), w nic (5), wniewecz (3); w nic *PatKaz III*, *LeszczRzecz*; wniewecz *RejKup*; wniwecz : w nic *RejZwierc* (30:1), *GosłCast* (1:2); wniwecz : wniewecz *Mącz* (58:2); ~ wniwecz (466), wniwec (7), wniwec (1); -c *BielŻyw*, *PaprUp*; -cz : -c : -ć *GlabGad* (1:2:-), *Mącz* (56:1:1), *Calep* (7:1:-), *PaxLiz* (1:1:-); ~ *pochylenie przyimka w wniwecz*: -we- (84), -wé- (9); -wé- *MurzNT* (2), *OrzQuin* (3), *Strum* (2), *Oczko*; -we- : -wé- *SarnStat* (18:1); ~ za nic (211), ni zącz, ni ząc, ni ząc (81), za ni zącz (1) *WróbŻołt*; ni zącz *ForCnR*, *BielKom* (2), *KrowObr*, *RejZwierc*, *GrzepGeom*, *BielSat* (2), *BielSpr* (2), *MycPrz* (3), *WierKróc*, *KochOdpr*, *Oczko* (2), *KochPs*, *KołaKszczęśl*, *PowodPr* (3), *CiekPotr*; za nic : ni zącz *BierEz* (2:4), *OpecŻyw* (2:1), *RejPs* (4:1), *RejKup* (24:4), *RejWiz* (2:3), *BibRadz* (6:4), *BielKron* (3:17), *Mącz* (12:6), *RejAp* (1:2), *GórnDworz* (9:4), *RejPos* (9:1), *RejZwierc* (10:1), *ModrzBaz* (8:3), *SkarŻyw* (9:2), *PudłFr* (1:2), *BielRozm* (1:1), *WujNT* (4:2); ni zącz (76), ni ząc (3), niząc (2); -cz : -c : -ć *BierEz* (4:1:-), *RejKup* (4:-:1), *Mącz* (73:1:1), *PowodPr* (8:1:-). ◇ I ~ przed niczym (1); ~ z niczym (6), z ni z czym *WujNT* (3) [zapis: niłczym], ni z czym, ni z czym (2) [zapis: niłczym, niłczem]; z niczym *KochOdpr*, *KochFr*, *ActReg*, *KlonWor*; ni z czym *RejPs*; z niczym : ni z czym *GórnDworz* (2:1). ◇ L ~ ni na czym (40), na niczym (1) *KlonFlis*; ~ ni o czym (33); ~ ni przy czym (1) *SkarŻyw*, przy niczym (1) *ActReg*; ~ ni w czym (246), w niczym (63), w ni w czym (33); w niczym *MetrKor*, *BielŻyw* (2), *WróbŻołt* (2), *KromRozm I*, *MurzHist*, *KromRozm II* (2), *KromRozm III* (3), *GliczKsiąż*, *Leop* (2), *LeovPrzep*, *GórnDworz* (7), *RejPosWstaw*, *PaxLiz* (7); w ni w czym *RejRozpr*, *GroicPorz*, *SeklPieś*, *MycPrz*, *BiałKaz* (2), *WerGośc*, *WerKaz*; ni w czym : w niczym : w ni w czym *BierEz* (2:2:-), *LibLeg* (8:3:-), *RejKup* (3:1:-), *Diar* (1:1:1), *BibRadz* (5:1:-), *BielKron* (12:2:-), *Mącz* (-:4:2), *OrzQuin* (3:1:-), *RejPos* (42:5:2), *BiałKat* (-:1:5), *RejZwierc* (15:1:-), *CzechRozm* (8:-:1), *ModrzBaz* (1:1:-), *SkarJedn* (2:-:1), *SkarŻyw* (3:1:-), *ArtKanc* (7:1:-), *ActReg* (1:1:2), *WujNT* (1:-:5), *SarnStat* (27:4:5), *SkarKaz* (1:-:1), *CzahTr* (2:2:-).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

I. Zaimek przeczący; *nihil Vulg*, *HistAl*, *Pol Ant*, *Mącz*, *Modrz*, *Calep*, *JanStat*, *Cn*; *nil Cn* (7765) :

A. W funkcjach składniowych właściwych rzeczownikowi (w zasadzie *decl*) (7520) :

1. O czymś, co nie wystąpiło w danej sytuacji; zastępuje rzeczownik (zwykle o znaczeniu ogólnikowym) z przydawką „żaden” (7342) :

α. W zdaniu zaprzeczonym partykułą „nie”, spójnikiem „ani” lub przymiotnikiem zaprzeczonym (4982) : *MetrKor* 34/265 (4); Kupił k niemu y drugiego [koniał]/ Niwczym iemu nierownego. *BierEz* O4v; Nic nie ímákuie w niewoli *BierEz* R2 (18); *OpecŻyw* 96v (2); *ForCnR* C2v; nyebilo yemv nyeczyego zal zakrew albo za dobrodzieysthwo chrześczyanskye *LibLeg* 6/190; O Xyandza

Byelskiego Nyemoglem ízią nycz dowiedziecz, Czo tham spravoval *LibLeg* 7/100v (19); *PatKaz I* 3v (5); yfz mądry czlouyek nycz darmo czynycz nyema *PatKaz III* 135v (2); *HistJóz* Av; Gawron ninacz pożytheczny nie ieft. *FalZioł IV* 23a; tak że fie niegdy zda aby miał być defzcz barzo wielki á nycz nie bywa *FalZioł V* 72 (11); Pytan był kto ieft prawie bogatim, odpowiedział, kto nic nie żąda. *BielŻyw* 37; Powiadał też że człowiek ma być niedbały niocz *BielŻyw* 103 (9); *GlabGad* B5v (4); *BierRozm* 10; *WróbŻołt* H8v; niechce fie nam niczego gdy ínami niełáfká twoiá. *RejPs* 134v (15); By [...] rzecz poľpolita ítálá A ni naczym nie chramálá *RejRozpr* K (8); *SeklWyzn* 4 (2); każda rzecz vkwapna [...] Nie przychodzy ni kcżemu y zły koniecz miewa *RejJóz* 12 (14); *SeklKat* G4; Ten fie nyczem niezabawi Ieno czo ty kazes íprawi. *RejKup* b6v; Nić tu niemaż ku rozmowie. *RejKup* L; Ty mnie poľlie nićzem niefraś *RejKup* cc8 (24); nic nie othrzymaľz ieľli mię zwyciężyľz *HistAl* C5v (7); *KromRozm I* A2 (7); Iuľz nic nie wierzę/ nienadźiewám się nicze⁸⁰ *MurzHist* F3; A tak łobie niewáľz nicze⁸⁰ *MurzHist* N3v (9); *MurzNT* 78v (5); nydoczegoy ssia prziznaoz nychcział powiedayacz thak ze othym nycz nyewiamy. *ZapWar* 1558 nr 2686 (4); Bo to yeľt doľkonałe/ czemu áni przydać áni vyć nic nyemoże. *KromRozm II* fv (10); *LibMal* 1552/167 (3); *KromRozm III* B8 (8); iż żaden krol polski pan nasz nic na nas bez nas stanowić nie może *Diar* 87 (24); *DiarDop* 110 (3); Nic domá nie wyleżycie *BielKom* A (5); *GliczKsiąż* D6v (14); Wżdy oni od grzechów íwych ni w czym nie przeľtáli *LubPs* R6; nye yeľt ferce moye ni w czym wywyżľłone *LubPs* ddv (43); Aby fáľfz á oľzukánie w niwczem nie było *GroicPorz* f4 (8); Abowiem y Kościoł niema nic/ ieľli pierwey z niebá niewziął. *KrowObr* 27v (27); Iuż cie tu nic nie podka/ ni ítrách ni przygodá *RejWiz* 180 (28); Ktho fie boi Bogá/ przed niczym fie nie będzie ítrácháľ *Leop Eccli* 34/16 (9); *OrzList* e; *UstPraw* A (3); był weloľ/ ni ocz fie nie troľkaľ. *RejFig* Ee3 (2); *RejZwierz* 3 (13); ábowiem nic tobie odmáwiáć nie będę. *BibRadz* 3.Reg 2/20 (27); ítrzeľz fye aby nić nyefprawowaľ skrolmy y zwielkiemy pany. *Goski* A3 (3); Króľu niekaż mi nic przeciwko Práwu *OrzRozm* L3v (8); nie możemy my iemu ni w czym fie przećwić *BielKron* 13; Nie możemy więcey áni mnieny niczego przydać tym rzeczám ktore Bog vczynił *BielKron* 79v; zákazano theż írodze Impreforom áby nic nie imprymowaľi w świętym piśmie/ áżby pierwey vkázali Biľkupowi *BielKron* 225 (64); *GrzegRóżn* B3 (6); *KwiatKsiąż* L4; Omni a habet bona quem penes est virtús, Wni czym [!] temu nieľchodźi kto cnotę ma. *Mqcz* 289c; Raucae chartae, Niepiľány pápir/ goły ná którim yefzच्ze nić nie piľano. *Mqcz* 347d; In diem vivere, Dzień zá dzień żyć/ ni ócz fie nietroskáć. *Mqcz* 500c (57); áleć ia niczemu táń nie wierzę *OrzQuin* Lv (16); *Prot* Cv; *SarnUzn* H4; *SienLek* 14 (2); *LeovPrzep* F2v; bo iuż ni nacż niepotrzebna będzie ízczyra náuka ich *RejAp* 64 (24); iż [sława] nie z niczego roľcie/ ále z godności onego o kim ieľt. *GórnDworz* M6 (28); *Corpus* tedy ma thy trzy rzeczy/ że ieľt y dľugić/ y ízerokić/ y miążľzć. *Superficies* tylko tho dwoie ma/ że ieľt dľuga y ízeroka. *Linea* tho iedno ma/ że ieľt dľuga. Punkt niema nic. *GrzepGeom* Cv; *HistRzym* 69 (2); ábyś żyľ pocźciwym żywotem/ [...] á ni w czym nie obrażaľ bliźniego íwego. *RejPos* 116; iżeś nieżym nic podobien miáľtu onemu táń zacnemu *RejPos* 196v; nic ich nie vwiodło áni odnioľło od niego/ áni żadne ítráchy/ áni żadne łudárfthwá á omyľne obietnice thego íwiáthá *RejPos* 263 (92); zébyľmy [...] bliźniego wniwczym nie obrażaľi *BialKat* 58v (5); *GrzegŚm* 2 (7); By w domu mym nie było nic s krzywdá bliźniego. *HistLan* E2 (4); *KuczbKat* 215 (5); kto ítěka áno go iefzच्ze nic nie boli. *RejZwierc* 86; nie łżycie ni ná czym íwych ítanow cnotliwych *RejZwierc* [272]v (54); *BielSpr* 30v; *WujJud* 4v

(18); Nie málz o tym nic áni w piśmie świętym/ áni w onych S. Doktorow piśmiech. *WujJudConf* 256v (2); *RejPosRozpr* b4 (2); bez ktorego [Pana] nic fzczeńliwie nie idzye w káżdym zgromadzeniu. *RejPosWstaw* [143²] (4); *BudBib* b3v (10); *HistHel* Cv; *MycPrz* I C3; *Strum* K3; *WierKróc* Av; *BiałKaz* M2v (2) *BudNT przedm* d2 (6); Obiecował [król] [...] Strzedz praw w fwoiey wolności/ á nic nie odmienić. *StryjWjaz* B4 (2); że fię wiernemu do fłowá Bożego nic przydávác/ áni też co od niego vimováć nie godzi *CzechRozm* 14v (37); *PaprPan* C (11); ony gáni/ ktorzi kupuią rzeczy/ á też rzeczy/ zásię drożey przedawáią/ niczem ich niepopráwiwłzy *ModrzBaz* 34v; áno w nich włzytko chwałá á nic niegánia *ModrzBaz* 61v (24); iż o Cárogrockiey ftolicy ná pierwłzym zborze Nicenłkim nic było nie fłychác *SkarJedn* 178 (18); *Oczko* 2 (2); *KochPs* 203; nie vmiesz fię zniczególz wymowić *SkarŻyw* 26; zákołáće: nie fłylzy nic *SkarŻyw* 51 (36); *KochTr* 14; *MWilkhist* E4v (2); odiácháli do Mosłkwy nic nie poftánowiwłzy *StryjKron* 782 (3); Bog náłz dołkonály ielt/ y nic niepotrzebuiący *CzechEp* 254 (53); iże [Paweł] nie był ni wczým podleyłzy Piotrá/ y infłzych Apoftółow. *NiemObr* 42 (15); Chwałę cię/ że tám w fercu niechcelz nic zołtáwić/ Ale záraz przyijáźni fłutkiem chcełz popráwić. *KochFr* 58 (4); *ReszPrz* 53 (4); *WerGośc* 243 (2); *WerKaz* 303; *WisznTr* 34; *KochSob* 66 (2); Nie mam fczęśćcia przecz winić/ że mi nic nie dáie *PudłFr* 29 (8); z Pánny fię národził/ A iey pániénłkiey czyłtości niwczým nie nárułzył *ArtKanc* N17 (10); widzę iż ielt blisko dziełátey/ á ieltce nic fię nie poczęło. *GórńRozm* E (10); *KochWr* 39; *PaprUp* C (4); Ten niczego tego Authore^m nie ielt *ActReg* 14; atoli iá vfáiac włm na nic się nie ogládam. *ActReg* 98 (22); *Calep* 444b; *GostGosp* 2 (3); *Phil* F3 (6); Achillefowéy mocy nic fie nie opárło. *GórńTroas* 20 (2); Około Láchów w fłárych híłtoryách nic fię nie náyduie. *KochCz* Bv; Nic fię oku nie fłkryie włádnácemu w niebie. *GrabowSet* Ev (6); *KochFrag* 46; *KochFragJan* 4; *OrzJan* 75 (2); *LatHar* 136 (6); *RybGęśli* Cv; czynicie dobrze y pożyczaycie/ niczego fię fłąd nie fłpodźiewáiac *WujNT Luc* 6/35; Nic fię fłąd nie fłpodźiewáiac [Luc 6/35]. *WujNT* 217; Włzytko mi wolno/ ále fię iá w moc niczemu nie poddam. *WujNT* 1.Cor 6/12 (50); *WysKaz* 33 (4); *JanNKar* D2 (2); *SarnStat* 4 (69); *SiebRozmyśl* D4v (2); *KmitaSpit* B2; nináczým dárzyć fię tobie niebędźie. *PowodPr* 19 (3); życzyłbych fobie/ áby mię nic nie trzymáło ná źiemí *SkarKaz* 422b; Słowo y rozumienie náłze mija nic po fobie nie zołtáwuie. *SkarKaz* 485a marg (24); *CiekPotr* 4 (3); *CzahTr* A3 (2); *GosłCast* 32 (4); Niechćiey być W. M. daley iuż w nicym trofłkliwa *PaxLiz* D3v (5); Lecz nic nie ielt bez przyczyny *SkarKazSej* 664a; Pogánie zá Rzeczpołpo: vmieráli/ nic fię po śmierci nie fłpodźiewáiac *SkarKazSej* 670a (10); Nic ma fię do niczego/ śmierdzi mu robotá *KlonWor* 33 (4); *PudłDydo* B2v.

nic z czego (17): yłz zawłdł thi fłowa náłze bedzyem pelnycz nyczego fnich niewíłtepyacz *LibLeg* 10/96v; *RejPs* 29; *MurzNT Luc* 23/14; Wiedzćieź theraz iż nic nie chybi z tego co Pan mowíł przeciw domowi Achábowemu *BibRadz* 4.Reg 10/10 (3); *BielKron* 115 (2); *OrzQuin* C3; *GórńDworz* Aa3; *WujNT przedm* 20 (4); *SarnStat* 321 (2); nic fobie z bozkich táiemnic nie przywłáłzczamy. *SkarKazSej* 680b.

W połączeniu z formą przymiotnikową (przy N i A w formie G sg n, przy pozostałych przypadkach w składni rzędu): nic jakiego, niczego jakiego, niczemu jakiemu itd. (1884): Bog widzi ferce kóźdego/ Przed nim niemálz nic táynego. *BierEz* I4v (3); *OpecŻyw* 144v; *PatKaz III* 146v (3); *FałZioł* I 146c (2); Nic wielkiego ten vczyć niemoże kto nic niemowi. *BielŻyw* 128 (4); *BierRozm* 22; *WróbŻołt* 85/8;

RejPs 87 (7); *ComCrac* 21; *RejJóz* L7v; zakazuie nic fałszywego niemowyc nieczinić *SeklKat* Mv (2); *HistAl* G (2); *MurzHist* C4 (2); że iego kroleństwo/ niemá nic podobnego íkroleństwami ziemskými *MurzNT* 46 (7); *KromRozm II* a4; *Diar* 31 (3); *DiarDop* 113; *BielKom* B6; *GliczKsiąż* Ev (2); Ták iž ni nacž trudnego nye możelž vgodzić *LubPs* V v (10); *KrowObr* 99v; Tedy fie nic nie lę kay ná łwiecie ítráłznego *RejWiz* 142 (13); *Leop Lev* 19/35 (4); *OrzList* a4 (2); *KochZuz* A2; *RejFig* Dd5v; *RejZwierz* 36v; nie máłz nic dziwnego przed oblicznością ie^{go}. *BibRadz Eccli* 29/24 (12); *OrzRozm* E4 marg (2); ná którym [sejmie] było vltáwiono/ áby nic Luterłkiego w kołcielech nienáuczono *BielKron* 200 (19); *GrzegRóżn* F4v; *KochSat* A3v; *KochZg* A3; *KwiatKsiąż* L2; *Futiles et frivolas causas dicis*, Nic k rzecznoego niepowiedałz *Mqcz* 137c (12); *OrzQuin* Gv marg (4); Prot D; A w tym wiecznym Bołtwie/ nie máłz nic wietłzego/ nic mnieyłzego *SarnUzn* B5 (4); *SienLek* 53v; *RejAp* AA2v (8); Táká tedy głádkość niechay będzie v mego Dworzániná/ ktoraby nic niewiełciego w łobie nie miáła *GórńDworz* E (10); *GrzepGeom* M4v; *HistRzym* 23v; Bez woley Páńłkiey nic nie ielth pocżciwego áni pożyteczne^{go}. *RejPos* 224v marg (41); *RejPosWiecz*³ [97]v; *BiałKat* c (3); *GrzegŚm* A3; Bo ponieważ Bog ielth Duch/ niemożemy w nim nic ciełefnego rozumieć. *KuczbKat* 55 (2); Tym fie napięknief káždy vbrámuie/ Gdy włzetecznego ná fie nic nie cžue. *RejZwierz* 219v (25); *BielSpr* 4v (2); *WujJud* a4 (10); áby ludžie do tego píłmá nic łwego nie przydawáli *WujJudConf* 29 (4); *RejPosWstaw* 41v (5); *BudBib* bv (7); *BiałKaz* C2v; *BudNT Luc* 12/2; tedy fie tu żadnemu/ nic nieprzyłtoynego obawáć nie trzebá *CzechRozm* 191v (15); *PaprpPan* P3 (2); ktorzi nie šíeį/ áni žną/ včżciwego nic nierobia [laboribus honestis parcitur] *ModrzBaz* 119v (11); *SkarJedn* 38 (6); *KochOdpr* C4; *Oczko* A2v; *KochPs* 71 (2); gdy zášię Lácínłkie łłowá wief ięzyku brzmiáłj/ nic wıowie obce^{go} znáć nie było. *SkarŻyw* 195; gdy żadnym obyczáiem Páńny/ do nicžegołz nie pocżciwego przywiešć niemogł/ dáł iá do domu nierządnoego *SkarŻyw* 445 (25); iž Polacy nic nieprzyiácielłkiego w ziemi iego nie poczynáli *StryjKron* 447 (3); *CzechEp* *3v (30); *CzechEpPORz* *v; *NiemObr* 59 (2); krom imięniá/ niemáłz nic dawného *KochFr* 115 (2); *KlonŻal* D; *KochMRot* A2v; *ReszPrz* 93 (2); *WerGošć* 260; *WerKaz* 288 (2); *BielSjem* 5; *KochSob* 59; Gdyž iedná k nic ná žiemni wieczného nie znamy *KochTarn* 77; *PudłFr* 25; *ArtKanc* A5 (4); *GórńRozm* B4 (5); *KochWr* 23; *ZawJeft* 30; *ActReg* 53 (3); *GostGospSieb* +2v; że nic nie ielth łzczęłłwego y miłego gdzie nie máłz wolnošći. *Phil* F (6); *GrabowSet* Ev (3); *KochFrag* 15 (2); *OrzJan* 41 (3); *LatHar* 69 (4); iam doznał že nie vczynił nic šmierći godnoego. *WujNT Act* 25/25 (16); *SarnStat* 4 (12); *SiebRozmyśl* F4; Obierayćielž łobie tedy Polacy/ ábo P. Bogá/ [...] ábo niewolá Pogáńłká/ bo miefdy tym nic trzećiego [...] niemáłz. *PowodPr* 81 (3); *SkarKaz* 160a (10); *VotSzl* B2 (2); Cifž nie máią v šiebie nic šwiętołłwego W práwie *CiekPotr* 79 (2); *GosłCast* 34 (3); *PaxLiz* B3v; *SkarKazSej* 670b (5); *KlonWor* 58; *SzarzRyt* D2v. Cf *Połączenia przybierające sens stopnia najwyžszego; Przysłowia*; »nie mieć nie spolnego«; *Wyrażenia*.

W połączeniu z formą przymiotnika na -o (tylko w funkcji orzecznika) (51): tobie iako bogu wiernému nitz nie ielth íkryto ani taiemno. *OpecŻyw* 78v (4); *BierRozm* 19; *WróbŻołt* 88/35; *RejPs* 33v (2); *RejJóz* E8v marg; Nic nie trudno ktho co w imyę páńłkie pocżnie *RejWiz* 3 marg (6); *Mqcz* 72c (3); *RejAp* BB7 (6); *RejPos* 32 (9); *RejZwierz* B2 (2); *BudBib Dan* 13/42; áby nic przeciwo práwom niemogło być wážno/ áni lámo rofkazánie Krolewłkie. *ModrzBaz* 100v; *SkarJedn* 187 (3); *SkarŻyw* 383; *GrochKal* 25; *LatHar* 593 (2); bez ktorey [sprawiedliwošći] niemože nic być godno

pochwalénia. *KolakSzczęśl* C4; *WujNT* 330 (3); *SarnStat* 863; áby [...] nic nam dla bráciey náłzey ciężko nie było *SkarKazSej* 670a; *SzarzRyt* C2v.

W połączeniu z dodatkowym rzeczownikiem w tej samej funkcji składniowej (może anakoluty) (3): Iefli wierzyłz iż Bogá małz obrońcę twego/ Pewnieć im nic nie łtráći znáku namnieyłzego. *RejWiz* 105v; Aby nic inego wiadomości o tym nie było/ iedno co tu Pan [...] obiecowáć raczy *RejPos* 277; wżákże nieprawdą ich około náuki/ niczym się nie pomazał *SkarŻyw* 389.

W połączeniu z dodatkowym elementem przeczącym [w tym: nigdy (222), nikt (92), żaden (68), nic av (18), nigdzie(j) (7), by namniej (5), ni jeden (1), niskąd (1); z dwoma elementami (12), z trzema (1)] (400): *PowUrb* 1; nyemám zadnemu człowyeku nazadną łtroną nycz ośnamowacz *MetrKor* 37/3v (2); *OpecŻyw* 152v; *PatKaz III* 88 v; *BielŻyw* 166; *LibLeg* 7/32 (7); *RejŁas w.* 64; ácz niwczem niefą nigdy odemnie obrażeni. *RejPs* 86v (14); *RejRozpr* A4v (2); *LibMal* 1544/84v (2); *SeklWyzn* a4v; *RejJóz* G (3); *RejKup* C (6); *HistAl* K3v; *KromRozm I* I; *MurzHist* I2 (2); *MurzNT Matth* 22/46 (2); *Diar* 45 (2); *MrowPieś* A3v; *BielKom* D7v (2); *GliczKsiąż* G8; *LubPs* Ev (25); *GroicPorz* cc3; *KrowObr* 114v; Więc się takim porządkiem rozno rozłádzili [muzykowie]/ Iż namniey iedni drugich ni czym nie głufzyli. *RejWiz* 25 (29); *Leop Gen* 41/24 (4); *OrzList* e4 (3); *RejFig* Ccv; *RejZwierz* 22 (7); *BibRadz* *6 (4); *BielKron* 36 (11); *GrzegRóżn* B (5); *KwiatKsiąż* Hv; *Mącz* 88c (5); Nie wymuię tu áni przydáię nikomu nic *OrzQuin* Q3v (7); *SienLek* 3; iako thu Pan gwałtem nikogo nidocżego przymuśzáć nie raczy *RejAp* 44 (12); *GórnDworz* G4v (9); *HistRzym* 19v (2); nic łwowolnie nie czyni w żadnych łprawach twoich *RejPos* 186 (64); *GrzegŚm* 11; *HistLan* B4 (4); *RejZwierz* B2 (44); *BielSpr* 11v (2); *WujJud* 114; *RejPosWstaw* [110³]v; nie dáł im (nic ni ieden) *BudBib Deut* 29/26; *HistHel* B4v; *BudNT Mar* 16/8; *CzechRozm* 191v (9); *PaprPan* P3; *ModrzBaz* 49 (2); *SkarJedn* 62; *KochOdpr* B3; *KochPs* 85; *SkarŻyw* 142 (6); *StryjKron* 607; *CzechEp* 17 (21); on iáko nikogo ni o co nie prosi/ ták też niko^{mv} dżiękowáć nie powinien. *NiemObr* 111 (3); *BielSjem* 5 (2); *ArtKanc* H15v (3); *BielRozm* 14; *GórnRozm* A2 (4); *PaprUp* K4v; Caeterum nic niesłychac ni zkąd. *ActReg* 168 (2); *Phil* M; *GórnTroas* 73; *WujNT* 72 (9); *JanNKar* Av; *SarnStat* 215 (14); *PowodPr* 70; *VotSzl* B2; *GoslCast* 73; *PaxLiz* B2 (2); *SkarKazSej* 660a; *KlonWor* 44; *ZbylPrzyg* A3v.

W połączeniu ze zdaniem względnym rozpoczynanym zaimkiem „co”, „cokolwiek” (funkcja odpowiednika zespolenia) (232): *MetrKor* 34/268; Nic się ták nie może táić/ Cżegoby cżás nie mógł odkryć *BierEz* G; *PatKaz III* 149; *TarDuch* B7v; *FalZioł* V 47; *MiechGlab* *2; *BierRozm* 19; *WróbŻółt* 88/35; *RejPs* 108v (2); *SeklWyzn* 4; *RejJóz* F2v (2); *LibLeg* 11/164 (2); *RejKup* dd2; *MurzHist* E4v (2); Obłudnem się nic niemoże podobac co się panu Chriřtułowi podobá. *MurzNT* 38v marg (4); *KromRozm II* a4 (2); *KromRozm III* D3v; abyś WKM ni ku czemu takowemu nas cisnáć nie raczył, co nie jest prawem pospolitem obwarowano *Diar* 60 (5); Co pocżniecię [!] ná łwiecie nic wam nie przyłtoi *BielKom* E3v; *GliczKsiąż* N4v (2); *LubPs* dd; *GroicPorz* cc3; *KrowObr* 85v; *RejWiz* 11 (6); *OrzList* e4; *RejZwierz* 54v (2); iż theż nie máłz nic ták dołkonáłego w nich/ coby oprócz występku być miáło. *BibRadz* I 10b marg (8); *BielKron* 107v (13); *KochSat* B3v; *KwiatKsiąż* P4; *Mącz* 93c (6); *OrzQuin* P4v (3); *SarnUzn* H; *SienLek* 13v; *RejAp* BBv (4) *GórnDworz* H7v (2); *HistRzym* [39]v; cokolwiek było potrzebá ku zbáwieniu náłzemu/ nic się nie opuściło *RejPos* 161 (28); *KuczbKat* 430; *RejZwierz* B2v (14); *WujJud* 6v; *RejPosWstaw* [21²]; *MycPrz* I A2v; *BiałKaz* E4; *BudNT Luc* 12/2

(2); *CzechRozm* 24v (6); *ModrzBaz* 11 (14); *SkarJedn* 217 (6); *Oczko* 1v; *KochPs* 89; A tak niechciał nic Pan takiego/ coby się zstać niemogło *SkarŻyw* 497 (5); *StryjKron* 672 marg; *CzechEp* 107 (7); *NiemObr* 45 (4); *KochFr* 63; *KlonŻal* D; *ReszPrz* 22 (2); *BielSjem* 8; *GórnrRozm* D2; *Paprup* Fv; *ActReg* 54; *Phil* M; *KochPij* C3; *OrzJan* 41 (4); Nie może się naleść nic w sercu ludzkim/ czymby się takie dobrodzieiństwa łufznie nagrodziły. *LatHar* 269 (4); ni czego nie vczy/ ani pochwała/ cokolwiek iest zdrowey wierze y pobożnemu życiu przeciwno. *WujNT* 163 (15); *SarnStat* 34 (5); *SiebRozmyśl* C2 (2); *PowodPr* 19; *SkarKaz* 245b (7); *CiekPotr* 25; *SkarKazSej* 666b (3).

W powtórzeniu intensyfikującym (4): nic a zgoła nic ustawić WKM nie możesz. *Diar* 88; byle mu Kmieć domá tájemnie nie robił nic á nie. *GostGosp* 162.

nie mieć, nie znajduje się nic + inf = wariant konstrukcji typu: nie mieć + co + inf (objaśnienie cf MIEĆ znacz. 22.a.a.) (2:1): gdi nic nie miał robić, komedie [...] składał *BielŻyw* 120; nie náyduie się o nim nic piśać *BielKron* 172v; *ActReg* 114.

Połączenia o znaczeniu ‘tylko’ zmieniające sens zdania na nie zaprzeczony [w tym: nic (...) je(d)no (845), nad kogo, co (35), (o)procz kogo, czego (22), tylko (15), jako (7), jedno tyl(k)o (5), (o)krom czego (5), jacy (1), lecz (1), mimo co (1)]; nihil ... nisi Mącz, Modrz, Vulg; nihil ... quam Modrz, Vulg; nihil ... praeter Modrz (996): OpecŻyw 144v; PatKaz III 129 (2); FalZioł I 146c; Powiadał też Socrates że niemamy nic od Boga żądać iedno dobrych rzeczy BielŻyw 54 (2); gdyż głos nicz nie iest iedno wiatr od płucz odrażony á wydchniony. GlabGad D; LibLeg 7/10 (3); RejPs 87 (4); RejJóz G7; RejKup k4 (4); KromRozm I N3v (2); MurzHist E2v (2); Boć się iei owfzeki niebędzie nic podobało co bóg przykazał/ mimoto co by z iei głowy poźzło MurzNT 38v (3); MurzOrt B; KromRozm III Av (4); kthorzi nycz nyeczynya yedno graya a kradna. LibMal 1554/183v; iż ni o czem tu radzono być nie ma, jeno o podatku Diar 34 (3); BielKom F5; GliczKsiąż E5v (4); LubPs aa marg; GroicPorz A3v; SeklPieś 19; iż żadny niemoże nic wziąć od tżłowieká/ iedno tylko z niebá. KrowObr 27v (4); RejWiz 50v (3); Leop 3.Reg 22/16; RejZwierz 22v (4); BibRadz I 4a marg; OrzRozm H2v (4); to zámieszanie niprzecz się nie dzieie/ iedno przez zbytki duchownych BielKron 224v (16); GrzegRóżn C (2); KwiatKsiąż D4v (3); Mącz 105d (5); OrzQuin B4 (4); SienLek 10; RejAp 50v; GrzepGeom H4v; HistRzym 6 (2); RejPos A4 (21); RejPosWiecz³ 99; BiałKat 36 (2); GrzegŚm 11; iż od Pána Zbawiciela náfzego/ od ktorego nic być iedno bárzo dořkonałego niemoże KuczbKat 120; RejZwierz 47 (9); RejPosWstaw [143⁴]; MycPrz II B; BiałKaz I2v; Bo niczego niewykonał zakon/ lecz wprowadzenie lepřzey nádzieie [Nihil enim perfecit lex: introductio vero melioris spei]/ przez którą przybliżamy się ku Bogu. BudNT Hebr 7/9[19]; CzechRozm 18 (10); Bo nic fobie nie ważá nád pocżciwą ławę Paprup E2; ModrzBaz 13 (4); Nic/ prawi/ tak Pána Bogá do gniewu nie pobudza/ iáko rozerwánie Kořcioła iego. SkarJedn 5 (3); KochOdpr C3v; Oczko 1; zniřczczego się nie wefelił/ iedno gdy dobre iego/ w cnoćie ludzkiey y miłości ku Bogu kwitneło. SkarŻyw 291 (14); Gdy oprócz niego to iest Bogá nic ielřcze nie było CzechEp 258 (11); nic nád iáfne řłowo boże/ y pořtánowanie páńřkie [...] ważyć się niechcemy. NiemObr 145; KochFr 115; Tak łákomřtwo bezecné ludzká myřł fáłřzuie/ Ze mu nic/ okróm co wrzód rodzi/ niefmákuie. KochDz 105; KochMRot A4; ReszPrz 64; ReszList 163; PudłFr 25; ActReg 21 (4); Nád to troie/ nic/ w mym ćiele/ nie zořtawa GrabowSet R4v (3); LatHar 571; WujNT przedm 27 (10); WysKaz 39; PRořtá minutá nic nie może byđż dowiedziono/ iedno tylko

liſtem [*nihil probari potest: sed tantummodo literis JanStat* 508] *SarnStat* 820; *SiebRozmyśl* E; *PowodPr* 25; *SkarKaz* 38b (2); niemam ia nic z tego Króm lichych trófk *GosłCast* 37 (2); *SkarKazSej* 697b; *KlonWor* 76 (2). Cf »nic inszego«, »nic więcej«.

Połączenia z przymiotnikiem lub przysłówkiem w różnych stopniach, przybierające sens stopnia najwyższego [w tym: *compi ai* (224; w tymi „więcej” + *posit* (1)), *av* (51); + *posit*: *ai* (14), *av* (5); *sup*: *ai* (4), *av* (2); *ai* w składni niezależnej od „nic” (7); wyrazy i konstrukcje wprowadzające *comparandum*: *je(d)no* (103), *nad kogo*, *co* (88), *jako* (71), *zdanie typu warunkowego* (4), *inf* (2), *czego* (1); *bez comparandum* (21)] (300): nic nietrudniejszego/ Y ku znoſzeniu cięższego: Iáko niewiáftá fwey woley *BierEz* B4v; *OpecŻyw* 147v (4); *PatKaz III* 127v (2); *FalZioł* +2v; Powiedał też że nic richley człowieka od Boga nieodłączy iedno żądza cielefna. *BielŻyw* 39 (4); iż niemałz nic łzpatniejszyego gdy fie fłowa z vczynkiem nie zgadzaia *BielŻywGlab nlb* 14 (2); *GlabGad* N7v; *March*² D2v; *BierRozm* 16; *RejPs* 107v (6); niczemu bych więcyi nierád iako tam natych miał być *MurzHist* P4v (2); *Diar* 24 (3); *GliczKsiąż* C2v (5); *LubPs* C4 (4); *GroicPorz* y; *KrowObr* 65v (2); Gdyż nie ieft nic młodości więcej łzkodliwego/ Iedno fwowolnie chodzić zá wieku fwoiego. *RejWiz* 89 (5); *BibRadz* *3v; *OrzRozm* A3 (3); W Atyce Atene miałto/ nád kthore wizytka Grecia nie miała nic fláchetniejszyego. *BielKron* 274 (3); *GrzegRóżn* F2v; *KwiatKsiąż* C2v (2); *Nihil* tam facile in animos [...] influit quam varii canendi soni, Nyc fercá [...] richley nie zeymie yáko Mufiká á fpiewanie. *Mącz* 132a; *Nihi[l]* tam popolare quam honitas, Nic nie yeft ták wdzięcznego [!]¹ poſpolftwu yáko dobroć. *Mącz* 312c; *Nihil* est tam valde vulgare, quam nihil sapere, Nic nie yeft ták bárzo poſpolitego/ álbo nic nie yeft poſpolitſzego yáko nic nie vmieć. *Mącz* 473d (30); *OrzQuin* R2v; *SarnUzn* C4; Abowiem nic więcej zdrowia niepfuie/ iedno prożnowanie *SienLek* 10; *LeovPrzep* F4v; *RejAp* 128 (2); Nátura ni o czym więtfzey pieczy niema/ iáko iżby káżdą rzecz w iſtnoſci fwey záchowála *GórnDworz* X7v (9); *HistRzym* 11; áby niczego nie był napilniejszy/ áby ni o czym nie było nawiętfze ftáránie iego/ iedno o tych drogach *RejPos* 216v (30); do czego nic nawięcéy nie ieft potrzebá/ iedno Pokuty ſwięthéy *BiałKat* 376; Hániebnetz to Kácercerftwo [!]²/ nád ktore wſzetecniejszyego nic być niemoże. *KuczbKat* a2 (8); nic nas nie vwodzi naſnádniey s tey poćciwey drogi iedno omylne towarzysftwo *RejZwierc* 137v (10); *WujJud* 133v; *RejPosRozpr* cv; *RejPosWstaw* [21³]v (2); *BudBib Sap* 8/7; *MycPrz* II A3; *CzechRozm* 64v (3); *PaprpPan* G3; *KarnNap* A2; Bo niemałz nic Rzeczyppolitey ták łzkodliwego/ iedno gdy niektorzi możni niepodeymuią kárnoſci *ModrzBaz* 96 (16); *SkarJedn* 285 (2); *Oczko* 17 (2); Nic/ powiada/ ták bárzo Pána Boga nie gniewa/ iáko rozdział koſcielny. *SkarŻyw* 92 (9); *CzechEp* 111 marg (5); *ReszPrz* 4 (2); *ReszList* 154; *WerGoſc* 204; piekielnych mąk nie ieft nic okrutniejszyego. *ArtKanc* S11 (2); *GórnRozm* Fv; *KochWr* 24; *ActReg* 63 (2); *Phil* E2 (3); *GórnTroas* 53; *KochCn* B3v; *GrabowSet* Qv; *OrzJan* 15; *LatHar* 63 (2); *KołakCath* C3; *KołakCathOkuń* A2; *KołakSzczęſl* C4; ktorzy nád czeſć y miłość Pána fwego/ nic miłzego áni droższego ná tym ſwiećie łobie nie poważaia. *WysKaz*)(2v; *SarnStat* 4 (2); nie máłz nic głupſzego/ y od wſzytkiego rozumu ten odpadł/ kto im bez dowodow y cudów wierzy. *SkarKaz* 418a (4); *CiekPotr* 4; *CzahTr* F3v (2); nic nie łzkodliwſzego/ Sámemu bydz chorému/ y nic telkliwſzego. *GosłCast* 39 (4); *PaxLiz* C4v (2); *SkarKazSej* 665a (5). Cf »nic gorszego«, »nic lepszego«, »nic pewniejszego«.

W charakterystycznych połączeniach (dla grupy **α**. i **γ**. łącznie): *nic* antykrystowskiego, apostolskiego, bezpiecznego (5), Bogu przyjemnego (2), brzydkiego, całego (2), chłopskiego, Chrystusowego, chwalebного, cielesnego (4), ciężkiego (7), cudzego (2), czystego, dawnego (3), docześniego, doskonałego (5), dowodnego, dziwnego (4), fałszywego (falesznego) (3), farbowanego, godnego (3), godnego [czego itp.] (14), grubego, gruntownego (13), gwałtownego, istego, kłamliwego, krnąbrnego, królewskiego, krzeczного, krześcijańskiego (2), krzywego, luterskiego, łacińskiego, łżywego, małego (5), marnego, męskiego (mężczyńskiego) (2), miłego (2), miłosiernego, mniejszego, mocnego (3), nakrytego, należącego [ku czemu], napisanego, niebezpiecznego (2), niebieskiego, niebraterskiego, nieczystego, niedostatecznego, nieforemnego (2), niemego, niemożnego, niepewnego (4), niepocziwego, niepodobnego (21), niepogonionego, nieprawego, nieprzyjacielskiego, nieprzystojnego (8), niesłusznego, niesłuchanego (2), niesprawiedliwego (3), nieszczęśliwego (2), nietrefnego (3), nieuczciwego (2), niewiernego, niewieściego, niewstydlwego (2), niezwalczonego, niezwyčajnego sobie, niskiego, obcego, obelżywego, obłądliwego (3), obłudnego (3), obronnego, ociężonego, odmiennego, okrutnego, omylnego (3), opisanego (2), osobnego (osobliwego) (7), ostrego (2), ostrożnego (2), ozdobnego, pańskiego, pi(e)rwszego (8), pilniejszego, pisanego, plugawego, płochego, płonego, pobożnego, pociesznego (pocieszliwego) (4), pocziwego, podejżrzanego, podłego, podobnego [komu, czemu itp.] (6), pokrytego, ponurego, pospolitego (2), postanowionego (2), pośledni(ejsz)ego (8), potężnego, potrzebnego (3), poważnego, pożytecznego (3), prawdziwego (6), prawego (2), próżnego (2), (s)przeciwного ([komu, czemu itp.]) (19), przedajnego, przez się będącego, przykrego (3), przystojnego, równego (3), rozkosznego, rozного, skrytego (5), sławnego (2), słusznego (5), służebniczego, smacznego, smutnego (smętnego) (2), spokojnego, sprawiedliwego (5), stałego, stanowionego, starego, statecznego (5), strasznego (3), stworzonego, swego (25), swobodnego, swowolnego, szalonego, szczęśliwego (2), szkaradnego (2), szkodliwego (13), szlacheckiego, szpetnego, śmiertelnego, świeckiego (2), taj(em)nego (21), teskliwego, trefnego (2), troskliwego, trudnego (18), trwałego (9), twardego, tyrańskiego, uczciwego (2), ustawicznego, warownego, ważnego (2), wątpliwego (3), wczesnego, wdzięcznego, wiecznego (wiecznie trwającego) (4), wiekuistego, wielkiego (7), wiernego, więtszego (2), winnego (2), własnego, wolnego, wszetecznego (5), zacnego (8), zakrytego, zamieszczanego (2), zawartego, zbawiennego (4), zbytniego (3), zdrowego (5), zdrożnego (5), ziemskiego, złościwego, zmyślnego, znacznego (3), zwyczajnego, żałościwego (żałosnego) (2); *nic* [nad kogo, co itp.] bezpieczniejszego, bliższego (2), chwalebniejszego, tak cierpliwego, cięższego (4), doskonalszego, droższego (tak drogiego) (11), dziwniejszego, gęstszego, głupszego (3), gorzciejszego, groźniejszego, jaśniejszego, kosztowniejszego (4), łatwiejszego, malowańszego, mdlejszego, mierzieńskiego, milszego (tak miłego) (19), mocniejszego (4), niepewniejszego (2), tak niepokalanego, nieprzystojniejszego, niesłuszniejszego, niesprawiedliwszego, nieszczęśliwszego, obrzydliwszego, ochędoźniejszego, okrutniejszego (2), piękniejszego (5), pilniejszego (tak pilnego) (2), płatniejszego (3), pocieszniejszego (pocieszliwszego) (2), podlejszego, podobniejszego [do czego], poduszczeńszego, pospolitszego (tak pospolitego) (4), tak potemnego, potężniejszego, potrzebniejszego (12), pożyteczniejszego (tak pożytecznego) (8), prawdziwszego (3), prędszego, tak przeciwного, przeciwniejszego [czemu], przewrotniejszego, przygodniejszego, przyjemniejszego (2), przykrszego, przystojniejszego, rozkoszniejszego (2), skuteczniejszego, slachetniejszego, słodszeго,

ślusznieszego (*tak* słusznego) (2), smaczniejszego (2), snadniejszego, sroższego (*tak* srogiego) (2), starszego, szczęśliwszego (2), szkaradniejszego, szkodliwszego (*tak* szkodliwego, *więcej* szkodliwego) (7), szpatniejszego, śmiertelnieszego, świetlejszego, *tak* świętego, tańszego, teskliwszego, trafniejszego, trudniejszego (4), trwalszego, ważniejszego, wdzięczniejszego (*tak* wdzięcznego) (9), *tak* wesołego, większego, własniejszego (*tak* własnego) (2), wybornieszego, zacniejszego (7), zdrowszego (2), żelżywszego; *nic* nie (*jest*, *zdało się*) ciężko (6), dziwno, godno [*czego*] (2), gorzko, niepodobno (4), prożno, przeciwno [*czemu*], przykro (2), skryto (3), straszno (6), *taj(em)*no (9), trudno (7), ważno (3), wdzięczno, zakryto (5), zatajono (2).

Połączenia: »*nic* prawie« [szyk 7:3] (10): *GliczKsiąż* G3v (2); *LubPs* dd4; *nicz* prawye thego dnia nyepoczynay. *Goski* A3; *GórnDworz* 14; Bogu rząd/ władzą y vrząd odiąwfy rok od roku ná nie wkłádáli/ [...] *nic* prawie Bogu prawdziwemu niezoftáwiwfy. *CzechRozm* 6v (3); *SkarKaz* 383a; Nie fłyszelim prawie *nic* od młódziencá cnego *GosłCast* 71.

»zgoła *nic*« [szyk 16:3] (19): *KromRozm II* f4v; *Diar* 88; bo tho iuż nie fą niedowiárkowie ále zgoła *nic* nie wierzą *RejAp* 179; *WujJud* 114 (2); *PaprpPan* L4v; ieft ták głupi á nieuftáwiczny/ iż zgoła *nic* fye vmiéc nie zda. *Oczko* 2v (2); *CzechEp* 31 (7); *OrzJan* 104; *WujNT* 72; *WysKaz* 31; *PowodPr* 19.

Przysłowia: niemálfz *nic* nowego pod Słońcem [*nihil est novum sub sole*]. *BibRadz Eccle* 1/9; *BielKron* 79; *BudBib Eccle* 1/9; Niemálfz *nic* nowego/ Zeby przed tym ná fwiecie/ nie było iuż tego. *HistHel ktv*. [Ogólem 4 r.].

Więc chcátemu nie málfz *nic* trudnego. *GórnRozm* H3.

Nie málfz *nic* pod fłońcem trwałego *SkarKazSej* 664a.

Frazy: »[komu] *nic* nie będzie (*a.* nie ma być, *a.* nie bywa)« = *ktoś* nie poniesie żadnej szkody [szyk zmienny] (9): za obyethnyczą Kyerdeyowa yfz ym nyemyalo nycz bycz Awfzakofch słyfzy Krol ye^{go} M. pan moy zeby yem gardła były pobrany *LibLeg* 7/9v; Wydrze z botá podefzwy/ nodze *nic* nie będzie *RejWiz* 150v; *RejFig* Bb7; *BielKron* 29v (3); niektorzy w záchfyceniu powietrza wfzytko ciało máżą/ á niebywa im *nic*. *SienLek* 126; *RejPos* Ooo; *Strum* M.

»[z *czego*] *nic* nie było« = *coś się nie odbyło* (1): Owa fię tak przetoczyło Iż fpowiedzy [*lege*: z spowiedzi] *nic* niebyło. *RejKup* č2v.

»*nic* się nie dzieje (*a.* nie ma, *a.* nie może się dziać)« [szyk zmienny] (14): *LibLeg* 11/136v; *RejZwierz* A2v; Bela [...] na kroleństwo wybran/ zá ktorego *nic* fie nie działo/ coby godnego pić. *BielKron* 302; *RejPos* 70; iż fie vfráfuie á prawie vboleie/ áno mu fie iefzeze *nic* nie dzieie *RejZwierz* 85v; *WujJudConf* 65; *SkarJedn* 114; *CzechEp* 5; Miły Boże/ iáko to v was *nic* fię ftátecznie nie dzieie. *GórnRozm* E; *ActReg* 4 (2); *Phil* S2; *LatHar* 592; *SarnStat* 39.

»nie masz *nic*« [szyk zmienny] (6): *RejKup* ee7; *GrzepGeom* H4v; gdyż po śmierci nie málfz *nic*. *BiałKat* 298v; vkázuiąc to/ iż y ná deń [*Boga*] y po nim niemálfz *nic*. *CzechEp* 238; *KochFrag* 51; dawno nam grozićie/ á *nic* nie málfz chwałá Bogu. *SkarKazSej* 706b.

»*nic* w tym nie masz« = *to nieważne* (1): bo iż się pisał [*król*] przed tym haeres Lithuaniae a Litwa teraz proponuie żeby przyznał iż nullum haereditarium ma [...]. Odpowiedział marszałek ze *nic* tu wtym niemálfz bo pierwey pisał iako primatus poki się nieobiecował omni haereditate *ActReg* 57.

»nic nie pomoże (a. pomoc nie może)« (10): Mam tak nawłēm grzeffnā Duffé. Ze yey nicz pomocz niemoże *RejKup* r5v (3); Po śmierci nic nye pomoże. *RejWiz* 159v *marg* (2); *RejZwierz* 23 *marg*; *SienkLek* 55; *RejZwierc* 101; *KochFrag* 23; *GosłCast* 27.

»nic się nie stało (a. stać się nie może)« [szyk zmienny] (31): Proffę cie niechátz fie nitz nieftaie temu człowiekowi śprawiedliwému *OpecŻyw* 132v; Bez woley boskiei nic fie ftac niemoze. *RejPs* 194v *marg* (2); *LibLeg* 11/136v (2); Ieńczecz fie nicz nie ftalo iuż łobie mył płuiełz *RejJóz* N2v; *LubPs* V (2); *RejWiz* A7v (2); *BielKron* 204v (3); *GrzegRóżn* C; *RejAp* 42v (2); *RejPos* 182 (4); *BiałKat* 76; *BielSat* Nv; *RejZwierc* 9 (2); *CzechRozm* 229v *marg* (4); *BielSjem* 37; *WyprPl* B2; Włzytko/ prawi/ przez to Słowo sftało fię/ á bez niego nic fię nie sftało. *SkarKaz* 486b.

Zwroty: »niczego (a. nic) się nie bać (a. nie obaw(i)ać), nie lękać (a. złęknąć)« = *non pertimescere timorem* *PolAnt*; *nihil metuere* *Modrz* [szyk zmienny] (14:3): *OpecŻyw* 53v (2); *RejKup* f5; *GliczKsiqż* H4; *BibRadz Eccli* 32/20[22]; *GrzegRóżn* G; *KwiatKsiqż* M4; *Mqcz* 167a; Stały niczegoy fie nie boi. *RejZwierc* B2v (4); małz vgruntować ferce twoie/ abyś niczego fie niełękał *KarnNap* E2v; *ModrzBaz* 63v; która [śmierć] fię iuż nic nie boi/ czym świat ten z ktorego zchodzim/ grozić może *SkarJedn* 295; *SkarŻyw* 348; *ActReg* 96.

»nic nie czynić (a. uczynić), (u)działać, robić (a. nie moc, a. nie chcieć (u)czynić, działać)« = *nie podejmować działania; nie reagować; nihil a. non facere* *PolAnt*, *Mqcz*, *Vulg*, *JanStat*; *nec facere quicquam* *PolAnt*, *Vulg*; *nihil a. non quicquam agere* *Modrz* [szyk zmienny] (118:6:1); *MetrKor* 37/2v; Ná łłowá nic nie działáią: Aże ie muśi przypędzić/ A iáko ołty kijem bić. *BierEz* I (3); *OpecŻyw* [34]v (2); *ForCnR* A4 (3); *ZapWar* [1525] nr 2164; *FalZioł* V 41v; *BielŻyw* 131; *LibLeg* 6/55v (2); *LibMal* 1547/135; *KromRozm III* D5; Táki niedbálec iż poczał/ á rok y łzełc niedzyel nic nieczynił/ tráci to o co był pozwał *UstPraw* H4 (2); *RejZwierz* 41v; *BibRadz* I 5c *marg* (5); iż łtrzeżem rołkazania Krolewłkiego/ á nic nád iego wołá nie czyniemy. *BielKron* 453v (8); *GrzegRóżn* B (4); *KwiatKsiqż* E4v; *Mqcz* 213a (2); *RejAp* 4; *GórńDworz* O4; bo nic ręká nie robił/ iedno tylko łłowem łwoim rołkazał niemocnemu być zdrowym *RejPos* 227v (12); *GrzegŚm* 31; *RejZwierc* 175v; *BielSpr* 37v; *WujJud* 115; *MycPrz* II C; Nie mogę ia czynić od siebie nic. *BudNT Ioann* 5/30 (2); *CzechRozm* 42v (8); *ModrzBaz* 25v (3); *KochOdpr* B3; *SkarŻyw* A4 (10); *CzechEp* 122 (11); *NiemObr* 105 (4); *WerGość* 229; *GórńRozm* C2v (3); Tatarowie leżá wpolu nic nieczyniáć *ActReg* 168 (7); *GostGosp* 148; *GrabowSet* E4v; *WujNT Ioann* 5/19 (5); *JanNKar* A4; *SarnStat* 39 (4); *SkarKaz* 386b; *SkarKazSej* 658a (4).

»[z kim, z czym] nic nie czynić (a. nie mieć czynić)« = *nie mieć nie wspólnego* (3): yáko kácerzowye nyemáiąc nic czynić z kołcyołem/ przedfy kołcyołem fy chęłpyą *KromRozm II* y3; Ale ty włzytki dáry coś tu łzczebiotałá/ nic tu femná nie czyniá na fięś ie dáć znáłá. *BielKom* D7v; *BudBib* 4.Esdr 8/52[53].

»[gdzie] nie mieć nic czynić« = *niepotrzebnie się gdzieś znajdować* (3): Piłáli też rzeczy wiele niepotrzebnych/ [...] co tu niemiáło nic czynić. *BielKron* 334; *OrzQuin* Dv; iż ten [sangwinik] w Cieplicach niáma nic czynić *Oczko* 33v.

»nie mieć, nie masz nic spólnego« [szyk zmienny] (11:1): *WujJud* 17v; ani fie z Ewanielią zgodzi: ktora z mieczem y kátem nic niema ípolnego. *CzechRozm* 248v (2); *KochPs* 142; *CzechEp* 44 (6); Wolność ielt/ ktora nic z niewolą nie ma ípolne⁸⁰ *GórnRozm* A3v, *WujNT przedm* 8.

»nie mieć nic z tego, za to« [szyk zmienny] (2:1): Nárzektawízy fie dármo nic zá to nie máią. *RejWiz* 55 (2); *RejZwierz* 65v.

»nic nie moc« = *nihil a. non posse Vulg, Mącz; non posse aliquid PolAnt, Vulg* [szyk zmienny] (32): *PatKaz I* 3v; Ale ty przekłété rady ich/ nic przeciwko panu Bogu niemogły *MurzHist V*; *RejWiz* 114v (2); *Leop Ps* 128/2; *Mącz* 430b; *RejAp* 23 (5); Nic fwiát nie może iefli Pan nie dopuść. *RejPos* 26 marg (9); *GrzegŚm* 51; *RejZwierc* 199v; *MycPrz I* [A3]v; *BudNT 2.Cor* 13/8; nie boyćie fie tych ktorzy ciáło zábijają/ á nád to nic wiécye nie mogą *CzechRozm* 230 (2); *SkarŻyw* 262; *CzechEp* 143; *ArtKanc* F3v (2); *WujNT* 366 (2).

»nic (a. niczego) nie mówić (a. przemówić, a. odmawiać, a. wymawiać), odpowiedzieć (a. odpowiadać), powiedzieć (a. powiedzieć), rzec, gadać, mówiący (a. wymawiający)« = *milczec; zmilczec, przemilczec; z określeniem treści (o czym itp.): nie zabierać głosu na ten temat, nie wypowiadać się; nihil a. non respondere (quicquam) Vulg, PolAnt, Mącz; nihil a. non loqui (quicquam) Vulg, PolAnt, Modrz; nihil a. non dicere PolAnt, Vulg* [szyk zmienny] (112:62:25:22:1:2): *PowUrb* +; *MetrKor* 34/135v (2); *BierEz* A4v (5); *OpecŻyw* 8 (8); *PatKaz III* 149v; *HistJóz* D4; *BielŻyw* 47 (5); za Byalagrod, a za oczakow, a za ożow nyczego nye mowye bo to fą famky niemoye. *LibLeg* 10/98 (6); *RejPs* 111v (2); *RejRozpr* Bv; *RejJóz* G5v; *RejKup* ee2; w fercách íwych rozmyílayćie/ ále iáwnie nic nie mowcie [nolite aliquid enarrare] *HistAl* L2v; *MurzNT* 81 (2); Zaden z nich nic nye przemowl chocia vftá máyą *LubPs* dd4v (2); *GroicPorz* aa3; *KrowObr* 114v (3) *RejWiz* 16 (3); Milczálem zázwždy/ á nicem nieodmawiał *Leop Is* 42/14 (9); *RejFig* Ccv (2); *RejZwierz* 15v (2); *BibRadz Ps* 50/12 (6); *OrzRozm* F4 (4); iam od ítráchu nie śmiáła nic rzec. *BielKron* 165 (14); *GrzegRóżn* B (5); *KochSat* A3; *Mącz* 215a (5); ty mnie bes vporu odpowíaday: á nie mówiác nic o dżiśieyfzym náízym [...] Królu *OrzQuin* S2 (3); *SarnUzn* D2v (3); *SienLek* 95v; *RejAp* 15v (2); *GórnDworz* C3 (8); *HistRzym* 28v (4); *RejPos* 206v (13); *GrzegŚm* 18 (4); *RejZwierc* 64v (5); *BielSpr* 46v; *WujJud* 88; *HistHel* B4v; *WierKróc* B3v; *BudNT Mar* 15/4 (3); O práwie/ teraz nic mówić nie będę *CzechRozm* 233v (11); *ModrzBaz* 7v; *KochPs* 75 (2); *SkarŻyw* 76 (13); *MWilKHist* K2v; *CzechEp* 56 (15); *NiemObr* 47; *WerGość* 248; *ArtKanc* D17; *GórnRozm* E4; *PaprUp* Iv; *ActReg* 59 (2); *Phil* R4; *KochAp* 10; Dufzę ták opátrzywízy (iż ná ten czás o zdrowiu ciielefnyim nic nie rzekę) trzymáć fię tego/ co nápifał znowu Mędrzec *LatHar* 649 (9); Nic nie odpowíadał ná to co ci przeciw tobie świádczą? *WujNT Mar* 14/60 (13); *SiebRozmyśl* F4; Nie poífał do nieb Anyólow z ílowy y z ípiewániem: ále gwiazdę nic niemowiącą po nie poífał. *SkarKaz* 518a (2); *GosłCast* 67 (2); *SkarKazSej* 675a.

»ni nacz, w niwecz, niczemu, ni k czemu, w niczym się nie (przy)godzić; niczemu się nie godzący« = *ad nihil utile esse, ad nihilum valere Vulg; esse dissolutum, non esse aptum operi PolAnt* (28:10:10:2:1:1): *BierEz* M2; To ziele [...] / gdy iefzcze ielt zielone/ tedy ielt na wiele rzeczy pożyteczne/ ale gdi iuż íuche nikczemu fię niegodzi. *FalZioł I* 78d (3); *RejPs* 44v; *BielKom* E6; *RejWiz* 117v (2); *Leop Matth* 5/13; *BibRadz 1.Reg* 15/9 (2); *BielKron* 94v (2); iż iuż iedno iáko niewiáfty leżą w bárłogoch fwoich/ á ku żadney obronie/ áni ku żadney dobrey ípráwie ni nacz fie

nie przygodzą. *RejAp* 80 (2); *GórnDworz* Cv (2); *RejPos* 206 (4); będzie [nierozsądny] iako on głog przy drodze czo łam drapie/ á iągoda fie niczemu dobremu nie godzi. *RejZwierc* 74v (26); *BudBib Sap* 13/13; *KochSob* 64; *Calep* 482b; *WujNT* 2.Tim 2/14; *PowodPr* 74.

»nic nie robić (*a. nie chcieć robić*), czynić, działać, sprawować, czyniący; nie tknąć się niczego« = *próżnować, nie pracować (fizycznie); nihil gerere a. operari, nolle quicquam operari, non laborare Vulg; desiderare, feriare, nihil agere, otiari Mącz; negotiis vacuum esse Modrz [szyk zmienny] (27:23:3:1:1;1): BierEz* L2v; *OpecŻyw* [34]v (2); przykazał zydom przes Moyżefza/ á by wdzień fyodmi nic nieczynili *SeklKat* G (2); *RejKup* cc3v; *GliczKsiąż* E5v; Máyąc ręce łwe/ á wždy nic imi nye łprawuyą. *LubPs* aa; *KrowObr* 30v (4); *RejWiz* 161v; *Leop Prov* 21/25 (2); *RejZwierz* 117; *OrzRozm* R2; Kthory nieumie łwemá rękoma nic robić/ mułi głodem vmrzeć *BielKron* 261 (6); *KwiatKsiąż* P4v (3); *Sedet* ociose, Siedzi nic nie cziniąc. *Mącz* 259a (9); *RejAp* 54; *RejPos* 225v; *BielSat* B4v (3); *WujJud* 145v; *CzechRozm* 68v; *ModrzBaz* 45v (2); *Oczko* 31; *KochFr* 20; *ReszPrz* 51; *BielSjem* 25; *BielRozm* 14; *WujNT* 2.Thess 3/11 (2); *PowodPr* 19; ręką łwą nie tknę fie niczego: Y nic z gruntu nie zácznę/ ná bántkietách tylko/ W łtroiách á grách kułftownych/ tám trawimy wizytko. *GoslCast* 37; *KlonWor* 33 (3).

»nic nie rozumieć (*a. zrozumieć*), rozumiejący« = *nihil intellegere Modrz [szyk zmienny] (16:1):* vczynię fie iako zwierzę nic nierozumiejące *RejPs* 107v; *KrowObr* 115; mihi enim tenebrae sunt, Mnie bowiem ciemności łą/ to yełt nić nie rozumiem. *Mącz* 445d (3); *SienLek* 11; *RejPos* 67 (5); *BudBib* I 455b marg; *Strum* L4; *ModrzBaz* 1v; *CzechEp* 333; *KochFr* 74; *GrabowSet* A4.

»nic (*a. niczego*) nie sprawić« = *nullum negotium perficere Vulg; nihil disponere Pol Ant [szyk zmienny] (41): RejKup* C; *GliczKsiąż* L2v; *Leop* 2.Mach 12/18; *RejZwierz* 118; *BibRadz* 2.Mach 2/18; *BielKron* 179v; Irrito incepto abscedere, Niełprawiwłzi nic odyechać. *Mącz* 43d; *OrzQuin* E3v; *GórnDworz* D8; *BudBib* 2.Mach 12/18 (2); *PaprpPan* Y2v; *ModrzBaz* 138v; *SkarJedn* 186 (4); Obiecował im pieniądze/ dołtoiełńtwá/ y pierwłze w wołfzłcze miełfcá/ ále gdy tym nic niełprawił/ do innego łię obyczáiu vćiekl *SkarŻyw* 207 (8); *StryjKron* 320 (3); *CzechEp* 151 (6); *ReszPrz* 57; *GórnRozm* D4v; *ActReg* 169; *WujNT* 102; *PowodPr* 52; łłowo náłze iełt łłábe/ nic łámo nie łprawi. *SkarKaz* 485b (2).

»wniwecz się nie trefić« = *nie przydać się (1):* Bo fie Bogu ni ludzyom iuż w niwecz nie trefiłz *RejWiz* 190.

»[o kim, o czym] nic nie trzymać, nie dzierżeć, nie rozumieć« = *odrzucać, lekceważyć, nie doceniać; abicere, prosternere Mącz (14:9:6):* onoż on moczarł który nic nie rozumiał o pánu náłłsem iedno o możnołciách twoich *RejPs* 78v (3); *SeklWyzn* c4v; A ine piłmá ápołtołłkye y prorockye czemu opułłfezałł? Czy o nich nic nie trzymałł? *KromRozm* I [L3]v (2); *MurzNT* 91; *RejWiz* A5v (2); *BibRadz* II 2b marg; Abicere se atque prosternere, Náżbyt [!] fie vniżyć y vkorzić nic o łobie nie dzierżeć. *Mącz* 415a (3); *SarnUzn* G5v; *GórnDworz* C2; *RejPos* 15v (2); *RejPosWiecz*³ 99; *BiałKat* 298; *CzechRozm* 120v (2); *SkarJedn* 343; *CzechEp* 31 (2); *KlonŻal* E4; *ReszPrz* 84; *SkarKaz* 208b (2); *SkarKazSej* 686b.

»nic nie (*u*)czynić (*a. nie moc uczynić*), udziálać, zrobić« = *nie osiągnąć rezultatu, nie zdziálać nie pozytywnego; nihil posse facere PolAnt, Vulg; non posse facere quicquam Vulg [szyk zmienny] (28:1:1):*

BierEz H2v (2); *FalZioł* I 9b; *BielŻyw* 37; *MiechGlab* *4v; *RejKup* g6v; *KromRozm I* [H3]; *MurzNT Ioann* 15/5; *Diar* 34; kthory [Bóg] za nas walczy/ przez ktorego my nic mocą fwą vczynić nie możemy *LubPs* Mv marg; *KrowObr* 59v; *Leop Ioann* 9/33; *RejZwierz* 5; Byli połowie krolá Angielſkiego y Papieſcy/ áby ie poiednáli/ ále niemogli temu nic vczynić. *BielKron* 237v; roziecháli fie wſzytcy nic nieuczyniwſzy. *BielKron* 370 (8); *RejPos* 59v; *RejPosWiecz*² 93; *RejZwierc* 12; *RejPosWstaw* 42; *SkarŻyw* 436; *CzechEp* 121; *PudłFr* 30; *WujNT Ioann* 15/5; *SkarKaz* 347b.

»nic [komu, czemu] nie (u)czynić, udziálać« = *nie zaszkodzić, nie przeszkodzić, nie skrzywdzić; quicquam non facere* *PolAnt* [szyk zmienny] (64:2): *BierEz* M2 (2); *OpecŻyw* 74v; *BielŻyw* 106; *RejPs* 196; *LibLeg* 11/89v; *MurzNT* 66; iż choć fie nań ſprzećiwnicy frożą/ á wſzákoż mu nic vczynić nie mogą. *LubPs* aa3v marg (3); *RejWiz* 110v; *Leop Ier* 10 arg; *OrzList* d3 (2); *BibRadz Gen* 22/12; *OrzRozm* F4 (2); Ten był poſtał Mágrábię Brándeburſkiego ná Tabory/ ále im nic nie mógl vczynić/ bo mieli pomoc od Polakow *BielKron* 188v; ná grzbiećie ma twárde łulki iż iey żadnym żelázem áni ftrzelbą nic nieuczyni *BielKron* 270; z they ftrony nic niemoże zamkowi vczynić dlá wáłow y fkały przykrey. *BielKron* 31lv (18); Papieżowi kácérzowie nigdy nic nieuczynią. *OrzQuin* K3 marg (4); *RejAp* 9 (7); *HistRzym* 10v; *RejPos* 26 (3); gniew thákiego człowieka [...] ieſt iáko onego plá ná lánčuchu co fie tylko tárğa á nic vczynić nie może. *RejZwierc* 81 (4); *BielSpr* 58 (3); nieſćiągay ręki twej ná Młodzieńcá/ y nie czyn mu nic *BudBib Gen* 22/12; *BudNT Luc* 12/4; *CzechRozm* 159 (4); *SkarŻyw* 56 (2); *ActReg* 117.

»nic [prze kogo a. komu] nie (u)czynić« = *nie wyrządzić nic dobrego; non quicquam non proficere* *hilum Mqcz; facere* *PolAnt, Vulg*; (5): *Mqcz* 156b; Bárzo podobien ku ſwini/ Kto prze ludzi nic nie czyni *RejZwierc* 232v (2); *BudNT Mar* 7/12; Y niedopuſzczacie mu więcey nic czynić oycu ſwemu ábo mátcie *WujNT Mar* 7/12.

»nic nie umieć, umiejący« = *nescire (quicquam) Vulg, PolAnt; nihil sapere Mqcz; nihil scire, rerum omnium imperitum esse* *Modrz; nihil sciens Vulg* [szyk zmienny] (75:3); vkazowál fie nitz nieumietz miedzy ludzmij / będątz mądroſtz wieczná boga oyttza *OpecŻyw* 35; *ForCnR* A2; *BielŻyw nlb* 6 (5); *BielŻywGlab nlb* 14; *RejKup* 12v (2); *KromRozm II* p2v (2); *GliczKſiąż* I3v (4); *GroicPorzRej* C4; *RejWiz* 110v marg (5); *Leop* *B4v (2); *BibRadz Prov* 9/13; iákoż nas maćie vczyć/ gdyż lámi nic nieumiećie *BielKron* 214 (2); *KwiatKſiąż* E4; *Mqcz* 297d (3); *Prot* C; *Górndworz* C2 (4); Wſzytki gromy/ wſzytki pioruny/ wſzytki náwáłnoſci/ nic nie vmieią przez mocy iego. *RejPos* 130v (10); *RejZwierc* 18 (11); *KochMon* 27; *BudBib Is* 56/11; *WierKróc* A3; *PaprPan* I2 (5); *ModrzBaz* 24v (4); *Oczko* 2v; *SkarŻyw* 542; *KochTr* 11; *CzechEp* 102; *NiemObr* 160; *ActReg* 9; Iednák nie idzie to zá tym/ żeby lepiéy bydż miáło nieumieć nic/ niż vmić *Górntroas* [3]; *WujNT 1.Tim* 6/4; *SkarKaz* 663a.

»nic (a. ni o czym) nie wiedzieć, wiedząc(y)« = *nescire (quicquam) Vulg, PolAnt; comprehensi nihil habere; nescius Mqcz; non scire* *PolAnt; non quicquam constare* *JanStat* [szyk zmienny] (171:2): *BierEz* C4v (2); bo o zwolenikoch nitz nie wiedział gdzie by fie podzieli. *OpecŻyw* 154v (2); *LibLeg* 10/64v (5); *RejPs* 79v; *ZapWar* 1544 nr 2584 (7); drugi thowarſiſch, kthori yuſch nyedalyeko íthal yakobi nycz nyewyądzacz, kthemv przybyegl *LibMal* 1545/94 (4); *RejJóz* A6v (6); *SeklKat* Y3; *RejKup* z2 (2); *RejKupSekl* a4v; *HistAl* K3v; *MurzNT* 33v; *DiarDop* 110; *GliczKſiąż* O3 (2); Wylicza ſproſne

pogaństwo kthorzy nic nie wiedząc o Bogu/ írebro á złoto chwałą. *LubPs* dd4v *marg* (2); *GroicPorz* f (3); *KrowObr* 54v (9); *RejWiz* 73 (2); *Leop* 4.*Esdr* 4/52; *RejFig* Ccv; *RejZwierz* 18v; *OrzRozm* D3 (3); Saul ízedł przedíię niewiedząc ni o czym nic *BielKron* 67 (8); *Praeteriit* me haec res, Nicem o tym nie wiedział. *Mącz* 105c (7); Ták vczyniemy/ iákobyímy nigdy ni o czym nic nie wiedzieli *OrzQuin* H2 (4); *RejAp* 8 (4); *GórnDworz* O4 (3); *HistRzym* 67v (3); iuż idż precż/ niechcę tu wiedzieć nic o tobie *RejPos* 181v (17); *BiałKat* 113v (2); *RejZwierz* A3 (6); *WujJud* 161v; *RejPosWstaw* 44v; *BudBib* Is 56/10 (2); *HistHel* B4 (2); *BudNT* Ioann 11/49; *CzechRozm* A4v (13); *ModrzBaz* [16]v; *SkarŻyw* 14 (5); *KochTr* 10; *CzechEp* 76 (7); *NiemObr* 55 (2); *BielSjem* 20; *PudłFr* 24; Siedząc domá nic niewieíz iákoby w íciemnicy. *BielRozm* 10; biorą pieniądze/ żeby o tákich rzeczách przyíięgáli/ o których iáko żywi nic niewiedzą. *GórnRozm* G3v (2); *KochAp* 11; *OrzJan* 56 (2); *LatHar* 327; *WujNT* Ioann 11/49 (2); *WysKaz* 39; *SarnStat* 800 (2); *SkarKaz* 38b (3); *CzahTr* [D]v (2); *GosłCast* 26 (5); *PaxLiz* C3v.

»nic (a. ni w czym, a. w niczym) nie (by(wa)ć a. zostawiać) winien (a. powienien, a. winowaty); nic nie przewinić« = *absque praevaricatione, nihil consciunt esse, innocens PolAnt; abest [ab aliquo] culpa, a culpa abesse, carere culpa a. peccato, culpa non est [alicuius], [in aliquo] non est culpa, non esse in culpa, noxia carere a. vacuum esse, vacare culpa Mącz; insontem esse culpa omnis Modrz; nemini quidquam debere, non nocere Vulg; non debere JanStat [szyk zmienny] (85;6); LibLeg 6/156v (4); RejPs 86v (3); RejJóz Hv (2); RejKup aa3 (2); LubPs Y; KrowObr 88v; RejWiz 4v (3); On tobie nic nie winien/ á tys go chciał zábić RejZwierz 119; BibRadz 2.Reg 3/28 (3); Mniemam iż nam Kroi nic więcey nie winien nád to co przyíięgł. OrzRozm E3v (4); BielKron 16v (3); Mącz 38c (11); OrzQuin P4v; GórnDworz N4; HistRzym 12; nie zołthaway ni w czym winien nikomu RejPos 317v (16); BiałKat 383v; RejZwierz 13 (16); KochMon 25; WujJud 114; ielłizeć nic nie przewinili [*non est iniquitas in gente eorum*]/ tedy ich zániechay Pánie moy *BudBib* Iudith 5/18 [24]; *ModrzBaz* 140v; *CzechEp* 18; bo wízytko dla nas ícierpiał/ íam nic nie przewinił *ArtKanc* D13v (3); *GórnRozm* I2v; *KochFrag* 46; *WujNT* Act 25/10 (2); *SarnStat* 215; *SkarKaz* 381a; *CzahTr* A4.*

»nic nie wygra(wa)ć« = *nie odnieść żadnej korzyści, nie osiągnąć celu (18); RejRozpr* F3v; *GroicPorz* t4v; *BielKron* 410 (2); *Prot* B; *RejPos* 13v; Coż zazdrościwi s íwych ípraw zá zyfk máia/ Nienawiść íirpią á nic nie wygráia. *RejZwierz* 224; *WujJud* 8; *SkarJedn* 197; Potym połtráchy y rozmáite nań pułzczał: ále nigdy nic niewygrał. *SkarŻyw* [236] (6); *CzechEp* 159; *ArtKanc* Cl6v; *SkarKazSej* 685b.

»nic nie zyskać (a. zyskować)« = *nihil proficere Vulg [szyk zmienny] (13); MiechGlab* 8; *WróbŻołt* 88/23; *RejKup* h5v (2); *RejFig* Dd5; cáluchną chmy noc pracowáli á nicechmy nie zyfkáli *RejPos* 176 (5); *RejZwierz* 237; *SkarJedn* 4; *KochWz* 142.

Wyrażenia: »nic dobrego« = *nihil boni HistAl, Vulg; non bonum aliquid HistAl; nihil recte Mącz; non quid bonum PolAnt [szyk 165:1] (166); BierRaj* 23; Nie czyní złemu nic dobrego/ Boć nie będzíe wdziężen tego *BierEz* K4v (3); *FalZioł* V 6 (2); *BielŻyw* 54; *GlabGad* P5; *WróbŻołt* S6v; *RejPs* 85v; Wierę ínadz z Seymu náłłego Nieílychamy nic dobrego *RejRozpr* Dv; *LudWieś* B5v; *SeklWyzn* Dv; *LibLeg* 11/187v; *RejRozm* 407; *RejKup* h3 (4); *HistAl* E5v (2); *MurzHist* H (5); *MurzNT* A4v; *BielKom* D (5); *GliczKsiąż* E2 (2); *LubPs* I4v (4); *KrowObr* 20v (5); *RejWiz* 117v (7); *Leop* 3.Reg 22/8 (4); *RejZwierz* 41; *BibRadz* Gen 24/50 (5); Nieprzyydzíemy (wierz temu) ku niczemu dobremu rychley ku złemu. *OrzRozm* C4 (2); *BielKron* 45v (16); *Mącz* 348d; *RejAp* AA4 (3); *GórnDworz* G4v

(5); *HistRzym* 51; *RejPos* 6v (10); *HistLan* B4 (2); iáko niepotrzebny pień/ który fie iuż w niwecz dobrego obroćć nie może *RejZwierc* 155v (19); *WujJud* 97v (4); *WujJudConf* 63v; *RejPosWstaw* [41²]v; *BudBib* 2.Reg 13/22; *HistHel* D2; *BudNT* Rom 9/11; *CzechRozm* 215 (4); *ModrzBaz* 44v (2); *SkarJedn* 3 (3); *CzechEp* 105 marg (5); *ReszPrz* 66; *KochPieś* 23; *ArtKanc* H15v (3); *GórnRozm* A2 (2); *PaprUp* C3v; *KochFrag* 29; *LatHar* 2 (2); *KołakSzczęśl* A2; *WujNT przedm* 27 (5); *GrabPospR* N2v; *PowodPr* 70; *SkarKaz* 384b; *SkarKazSej* 676b (4).

»nic gorszego« = [to] *jest najgorsze* (7): *FalZioł* V 6v; *BielŻyw* 88; nic gorśłego niemoże być/ bo niewam ['] co więcey ftraćć. *SeklPieś* 19; *OrzList* b4v; *BielKron* 203v; Niemálfz nic gorźłego w niemocách/ iedno fkáżenie chćiwośći iedzenia *SienLek* 22; *SkarKazSej* 674b.

»nie inszego (a. in(n)ego), inaczej« [w tym: (...) *je(d)no* (615), (o)procz kogo, czego (9), nad kogo, co (7), tylko (5), jako (4), okrom czego (3), jedno tylko (1); dodatkowo z przymiotnikiem (6)] = *właśnie to a. tak, tylko to a. tak; nihil aliud* *HistAl*, *Vulg*, *Mącz*, *PolAnt*, *Modrz*; *non quicquam aliud* *Modrz* [szyk 673:5] (677;1): *BierEz* F4; *OpecŻyw* 6 (4); *PatKaz III* 93; *FalZioł* V 29; nic dla innego walka nie ma być włzczęta, iedno aby ludzie fpokoynie á fprawiedliwie potim żywi byli. *BielŻyw* 118 (6); *GlabGad* M; Pámieťay pánie iżeś ty to zebranie ninacz ná inśłego nieobroćil iedno náczelć fwoię *RejPs* 108; Abowiem nigdy fie nic ináczey nieftanie [...] iedno ták iáko fie iemu podoba *RejPs* 201v (25); *LibLeg* 11/10v (5); ku nyczemv ynnemv nyeieftł fzią prziznała thelko kthemv yfch na zamordowane gofpodinyey fwy Cleophasky przizwolila *LibMal* 1543/77v (3); *SeklKat* E2 (7); Ia już niemam nicz jnśfygo Czem bronicz wyftępku fwego *RejKup* dd2 (4); day nam niefmiertelnoć/ á nic inźzego nie żądamy. *HistAl* I (3); *KromRozm I* A2 (6); ta twoia rofpacz/ iścieć nic inźzego nieieft/ iedno głupftwo *MurzHist* Q3v (7); *KromRozm II* c2v (6); *KromRozm III* E8v (9); *Diar* 30 (9); *DiarDop* 104 (2); nye báwić fie ma ni około częgo inśłego/ áni w niczem inśłym kocháć/ yedno w chwale Bożey. *GliczKsiąż* E8; ni prze co inśłego żaden człowyek nye domowi fie áni doftąpi żywotá wyecznego/ yedno przez piśmo á nauki. *GliczKsiąż* G8 (6); *LubPs* B4 (16); *GroicPorz* i2v (3); Cząftka dniow mych w złym ieft prześzła [...] / nic inego nie przyniośła/ lecz ftrach za każdy grzech *SeklPieś* 20; Abowiem wiárá nic inźzego nieieft/ iedno ieft wierzyć w Bogá *KrowObr* 142 (65); *RejWiz* A5; *Leop* *B4v (4); *OrzList* g4; *UstPraw* H4; *RejZwierc* 79v; *BibRadz* *4 (18); niema nic innego wiedzieć Káplán w frogości fwey nád klátew. *OrzRozm* H4v (11); bo niedbał Máchomet niocz inźzego kiedyby go żywo doftá *BielKron* 250 (16); *GrzegRóżn* E2v (3); *KochSat* B3v; *KwiatKsiąż* P4; *Mącz* 41d (11); *OrzQuin* C2 (14); *SienLek* 12 (2); *SienLekAndr* a2; *LeovPrzep* G2v (3); *RejAp* 22 (27); Miał [...] twarz wdzięczną/ á s ktorey/ nicześ inego fędzic nie mógl/ iedno fzczyry vmyśł *GórnDworz* B7 (24); *GrzepGeom* B2v; *HistRzym* 4v (7); iż nic inźzego nie maľz chwalić/ nic inźzego z duľze y ze wfzytkich śil nie miłowáć/ opocz Páná twoiego *RejPos* 144v (119); *RejPosWiecz*² 91 (3); *RejPosWiecz*³ [97] (2); *BialKat* 96 (8); *GrzegŚm* 61; *KuczbKat* 170 (5); który nie fľuka nicżegoy inźzego iedno áby co záľápił *RejZwierc* 89v (24); *BielSpr* 52v (2); Widźilź że nie ták wfzyľtko ieft w Piśmie/ [...] żeby nád Piśmo nicżego inźzego niebyło potrzebá. *WujJud* 29 (21); *WujJudConf* 8 (7); *RejPosRozpr* cv; *RejPosWstaw* [41²]v (3); *BudBib* 2.Esdr 2/2 (3); *BudBibKaw* A3v; *MycPrz* II C4; *BudNT przedm* b4 (3); *CzechRozm* 26 (15); *PaprPan* D3; *KarnNap* Ev (2); ktorzi nic inźzego ták nieprágná/ opocz świetnośći żywotá [*nihil ambientium praeter vitae splendorem*] *ModrzBaz* 131 (10); *SkarJedn* 35 (4);

Oczko 15v (2); *SkarŻyw* 4 (16); *ZapKościer* 1580/14v; *StryjKron* 652; *CzechEp* 143 (2); iż onych czałow/ nic infze⁸⁰ ná onych fynodziech nie czynili: iedno/ iedni drugich potępiáli. *NiemObr* 132 (10); *ReszPrz* 35 (9); *ReszHoz* 115 (2); *ReszList* 146 (2); *WerGośc* 214; *WerKaz* 280; *ArtKanc* L19; *GórnRozm* B2v (6); *ActReg* 14 (5); *GostGosp* 1; *Phil* D3 (2); *KochAp* 6; *OrzJan* 88 (3); *LatHar* 90 (5); *KolakCath* B4; *WujNT przedm* 4 (19); *WysKaz* 25 (4); *JanNKarKoch* G2; *SarnStat* 442; Infzého mi nic nie zołtało/ iedno ćiefzyć fie Pánem Bogiem lámym. *SiebRozmyśl* A; *GrabPospR* K3v; *PowodPr* 54; *SkarKaz* 486a; nic innego ták pilnego w krolewskim swoim wrzędzie nie mieli/ iáko religiey bronić. *SkarKazSej* 681b; *KlonFlis* A3v.

»nic lepszego, najlepszego« = [to] *jest najlepsze*; *nihil melius Vulg*; *nihil clarius Mącz*; *nihil optabilius Modrz* [szyk 40 : 1] (40:1): NA pleurę nicz lepfzego nie ieft: iedno krew pułzczać *FalZioł* V 82; *BielŻyw* 89; *RejJóz* I2; *MurzNT* 126; *GliczKsiąż* E2 (4); *LubPs* N5 (5); Iż lepfzego ná fwiecie nic nád nię [cnotę] niewiemy. *RejWiz* 43 (2); *Leop Eccle* 3/22; *OrzList* f; *BielKron* 79v (2); *KochZg* A4v; *Mącz* 288d; *SienLek* 184; *KuczbKat* 300; iż ci łákomcy nic lepfzego zá żywotow fwych nie czynią/ iedno kiedy wczás zdycháią *RejZwierc* 104v (3); *BielSpr* b3v (2); *MycPrz* I A2v; *BudNT przedm* a3; *ModrzBaz* 49v; *ModrzBazBud* ¶6; *Oczko* 15 (2); *SkarŻyw* 15; *KochProp* 16; *GórnTroas* 4; Nie mamy nic w tym wieku náłzym nalepfzego/ Iáko brzegu doftápić Zeglárftwá náłzego. *KolakCath* C5v (4).

»nic nowego« = *nihil novi PolAnt*, *Mącz*, *Modrz* [szyk 37:2] (39): *KromRozm I* Fv; *MurzNT* 18v (2); *Diar* 60 (2); że bez nas nic nowego na nas KJM stanowić [...] nie może. *DiarDop* 111 (2); *OrzRozm* L3v; *BielKron* 199v (10); *Mącz* 19d; *SarnUzn* F7; *HistRzym* 13; *RejPos* 131 (2); Y W tym Artykule niemálfz nic nowego. *WujJud* 62v (2); *CzechRozm* 105v; *ModrzBaz* 1; *SkarŻyw* 318; *BielSjem* 8; *ActReg* 21 (3); *SarnStat* 65; *PowodPr* 70; *GosłCast* 34. Cf *Przysłowia*.

»nic pewnego« = *non certum Mącz*, *Vulg*; *nihil certi Mącz* [szyk 57:1] (58): *OpecŻyw* [34]v; *ForCnR* A4; *BielŻyw* 105; wtim kroi y M. nycz pewnego powiedzicz niemoze *LibLeg* 11/73 (3); *ComCrac* 11v; *LibMal* 1543/70; *KromRozm I* K2v (2); *Diar* 43; *BielKom* D5; *RejWiz* 46; *OrzList* h3v (2); *UstPraw* 12; *BibRadz I* 303c marg (3); *BielKron* 81; *GrzegRóżn* Ev (3); *Mącz* 50a (4); *RejPos* 112 (5); *GrzegŚm* 13; *RejZwierc* B4 (3); W tych rzeczách/ o kthorych Piřmo Boże nic pewnego nie ftánowi/ Zwyczaj ludu Bożego [...] chować mamy. *WujJud* 195v; *BudBib I* 311d marg; *CzechRozm* 159v; *ModrzBaz* 12v; *SkarJedn* 338; *CzechEp* 252 (3); *NiemObr* 76 (3); *KochMRot* A4; *ArtKanc* S16v; *ZawJeft* 37; *ActReg* 61 (2); *LatHar* 10; *WujNT przedm* 10 (2); *SkarKaz* 518b; *GosłCast* 24; *SkarKazSej* 670a.

»nic pewniejszego« = [to] *jest najpewniejsze*; *non quicquam deliberatius, nihil certius Mącz* (14): *KromRozm III* B8 (2); Haec ex oraculo Apollinis, Pythii edita tibi puta nihil potest esse certius, Ták Bóg Apollo Pythius odpowiedział/ nic nie może być pewnieyřzego. *Mącz* 267b (2); iż nic nie ieft pewnieyřze⁸⁰ nád śmierć *RejPos* 342 (2); *RejZwierc* 184; *CzechRozm* 209; *SkarŻyw* 203; *CzechEp* 276; *NiemObr* 173; *ZapKościer* 1583/54; *ArtKanc* S10v; *SkarKaz* 156a.

»nic takiego (a. takowego)« = *nihil tale Mącz*, *Modrz*; *nihil hoc modo JanStat* [szyk 74:3] (77): *OpecŻyw* 23; *TarDuch* B7v; *March²* D2v; *ComCrac* 17v; *LibLeg* 11/164; *MurzHist* H4v; *KromRozm III* K8; *Diar* 38 (8); *GliczKsiąż* N4v; *GroicPorz* m4v (2); iż niemogli náleść nic takowe⁸⁰/ áby Papież miał być nawyřřřzym przełożonym w kościele krześćijánřkim? *KrowObr* 17 (2); *KochZuz* AB; *RejFig* Bb2v; *BibRadz 1.Reg* 12/5 (2); *BielKron* 408 (3); *Mącz* 417a; *SienLek* 44; *LeovPrzep* a3v; *RejAp*

BBv; odłzedłszy throchę od fiołtry/ gdyż tá nic fie takowego nie nádziejá/ w rzekę włkoczyłá. *GórnDworz* Bbv; *RejPos* 163v (2); *HistLan* E2; *BielSpr* 48 (2); *WujJud* 140v; *WujJudConf* 165; *CzechRozm* 118 (3); że karanie takiego wyłtępku [...] też do dzieć y potomkow/ choćiaby nic takie⁸⁰ niezasłużyli/ ma fię ściągáć *ModrzBaz* 82 (4); *SkarŻyw* 206 (8); *NiemObr* 75 (3); *ActReg* 54 (2); *Phil* M; *KochPij* C3; *GrabowSet* E2 (2); *OrzJan* 95 (2); Gdyćby ten nie był od Bogá/ nie moglićiby nic takiego vczynić [*non poterat facere quidquam*]. *WujNT Ioann* 9/33 (8); *SarnStat* 301; *PowodPr* 46; *SkarKaz* 383a (2).

»nic więcej« [*w tymi je(d)no* (65), *nad co* (13), *tylko* (3), *jako* (2), *jedno tylko* (1), *jacy* (1)] = *tylko to, nic poza tym*; *nihil amplius* *Vulg*, *PolAnt*; *non amplius quicquam* *PolAnt*; *non quicquam magis, nihil magis* *Modrz* [szyk 96:10] (106): *FalZioł* V 5; *RejPs* 44v (2); íam pan Kryłtus niczego nam wyćey nyezálecił/ yáko yednoć y miłość ípolną *KromRozm I* O4; *KromRozm II* v3; *KromRozm III* C4v; *GliczKsiqz* A3 (2); *LubPs* ee5v; *KrowObr* 236; *RejWiz* 46v; *Leop Deut* 5/22; *RejZwierz* 43v (2); *BibRadz Gen* 39/9 (3); *OrzRozm* E3v (5); *Mqcz* 393a; *OrzQuin* C3; by nic więcej nie było w tym ípiewaniu iedno ty dwie flowie/ thedy dofyć w íobie zámykáią chwały *RejAp* 156 (3); máiąc bothki gładko ná nodze/ niedba ni ocz więcej *GórnDworz* L8 (6); íż Pan od nas więcej nic nad to nie potrzebuie/ iedno ábychmy pokoy á miłość wierną záchowáli *RejPos* 145v (25); *RejZwierz* 18 (7); *BielSpr* 8; *RejPosWstaw* [21³]v (2); *BudNT Mar* 7/12 (3); íż w tym zakonie íwoim/ ná nic więcej pátrząc niechcá/ tylko ná literę *CzechRozm* 83v (8); *ModrzBaz* 42v (5); *SkarJedn* 85; *SkarŻyw* 74 (4); *NiemObr* 105 (2); by dobrze nic więcej nie było/ Człowiekowi zniá [*cnotą*] íamą żyć ná świecie miło. *KochDz* 105; *KochSob* 64; *PaprUp* F3v; *ActReg* 21; *KochFrag* 52; *OrzJan* 89; *LatHar* 260; *WujNT Matth* 5/14 (6); *WysKaz* 38; *SkarKazSej* 658a.

»nic złego« = *nihil mali* *Vulg*, *Mqcz*, *Modrz*; *non quicquam mali* *Vulg*; *nihil malum a. suspectum, non quid malum, nullum malum* *PolAnt* [szyk 115:9] (124): poddanym nycz ízye złego any ízkody any nyeprzýalzny nyełtanye *LibLeg* 3/33v (3); *BierRaj* 23; *OpecŻyw* 144v (2); *PatKaz III* 88v (4); ípokoyníłmy á nic złego nye myłłimy *HistJóz* C3 (2); *FalZioł* V 4; *KlerWes* A; *RejPs* 43 (3); *LibMal* 1544/83v (2); *RejJóz* C2 (2); nic się by nagorłzego dlá íwego pożytku/ przeciw panu Bogu vczynic niełtrachaią *MurzHist* T3; *BielKom* E7v; *LubPs* Ev (5); *KrowObr* 194; *RejWiz* 28 (2); *Leop Gen* 26/29 (5); *RejZwierz* 142v; *BibRadz Gen* 19/7 (10); *BielKron* 28 (5); *Mqcz* 344a; *GórnDworz* Cc4v (2); *HistRzym* 19v (2); *RejPos* C4v (4); *GrzegŚm* A3v (2); *RejZwierz* 46 (11); *WujJud* 189 marg (2); *BudBib* 2.Reg 13/22 (2); *BudNT Rom* 9/11 (2); *CzechRozm* 171 (4); *ModrzBaz* 48 (2); *SkarJedn* 254 (2); *SkarŻyw* 135 (2); *StryjKron* 562; *CzechEp* 17 (5); *ReszPrz* 52; nie łtrách mię nic złego/ bom w łtráży belpieczney. *ArtKanc* Q6v (2); *GórnRozm* K2; *PaprUp* K4v; *ActReg* 129; *Phil* K4; *GórnTroas* 21 (2); *OrzJan* 127; *LatHar* 725; *KołakSzczęśl* B3v; *WujNT* 163 (11); *PowodPr* 6 (2); *SkarKaz* 420b; *GosłCast* 17; *SkarKazSej* 699a; [opvsciego, a nyechzieycie działacz nyczey złego naprzeczywko gemv! *SprChęd* 117.]

Szereg: »mało abo nic« (3): *GórnDworz* V3v; *RejPos* 227; íákoby łłufznie Kółciołem Apółtółkim náżwan być mogł/ ten kthory opócz imion Sákrámentów / mało ábo nic nie ma *RejPosWstaw* [143⁴]v.

β. W zdaniu podwójnie zaprzeczonym partykułą „nie” (może anakoluty) (3) : Nie przytłoi ktemu nic ná vczczenie P. Bog fwego co dzień nie czynić Chrześcijaninowi *LatHar* 2.

Zwroty: »nic nie czynić« = *nie podejmować działania* (1): áby y łam człowiek nie do końca nic nieczynił/ ále ono nádchnienie przyiał *WujJud* 95.

»w niwecz się nie przygodzić« (1): ále iżby łie nie miało [*ciało*] w niwecz nie przygodzić/ mało tego widzamy *RejZwierc* 163v.

γ. W zdaniu nie zaprzeczonym (291) :

αα. Z możliwym zaprzeczeniem (47) : Dnia tego rzeczy zadney nie poczynay, ani łie w niwecz wkładay *FalZioł* V 52v (3); posłowy Vangierłszczy wtey rzeczy nycz my thesz wskazały *LibLeg* 9/50v (2); *RejKup* f2v; że iuż taki káždy z vczynkow onych bálwánaby łobie dźiałł: ná nic łie ták oglądáiąc/ zá BOgá ie łobie wyłtawiáiąc *CzechRozm* 215v.

Błędy świadomie wprowadzone przez autora (2): gdy pytał Henryk kłieniey Petrułse trzebáli więcey czego do kłafłtora/ odpowiedziála z Niemiecká trzebá nic. *BielKron* 358; Coż o mnie ławnym Bátráchu więc nie rozumieł nie? (w.s.) Echo. (–) Vmiełz nic *KlonŻal* E4.

W połączeniu z formą przymiotnikową: *nic jakiego, niczym jakim itp.* (32): Nycz tobye pany yełt rownego *PatKaz* III 117; *GliczKsiąż* D6; nic wiecznego áni trwáłego áni vłtáwicznego ná łwiecie być rozumiełi *BielKron* 127; v kthorego iełt nic niepodobnego *RejZwierc* 198; *CzechEp* 306. Cf *Połączenia z przymiotnikiem w stopniu wyższym; Wyrażenia.*

Połączenia z przymiotnikiem lub przysłówkiem w stopniu wyższym, przybierające sens stopnia najwyższego [w tym: *ai* (4), *av* (4); wyrazy wprowadzające *comparandum*: *jedno, nad co* (3), *jako* (1); *bez comparandum* (1)] (8): *RejPs* 184v; Z ochotą ławy we włzem przełtrzegáiąc, A nic miłłzego nád nię łobie maiąc. *KlonKr* Cv. Cf »nic lepszego«, »nic pewniejszego«, »nic więcej«.

Zwroty: »nic czynić« = *nie podejmować działania* (1): aby starołtowie pogranicznici [...] nád zapowiedz poddanem náłze^m nicz czynicz ani tam iełdzicz dopnłczali. *ComCrac* 12v.

»nic mowić« = *milczeć* (2): bo to bywa połpolicie/ iż kto bárzo miłłue/ mało ábo nic mowi. *GórńDworz* Cc5v (2).

Wyrażenia: »nic dobrego« (4): *RejZwierc* Bbb; *WerGołc* 258; mołem łie niczego dobrego łpodźiévłć *OrzJan* 70; nioczym dobrym ráđzł. *GosłCast* 53.

»nic inszego (a. in(n)ego) (...) je(d)no« (19): czo ni dla tze^{go} inłzego rachunkow łie vczł iedno dla łwego pożytku *KłosAlg* A4v; gdyż ni nacz inego sejm ten złożon być miał, jeno aby się na nim egzekucyjł stało dosyć *Diar* 28; *OrzRozm* K4; *BielKron* 46 (3); *Mqcz* 159b; *BiałKat* 216; *WujJud* 261v; *BudBib* c2; gdyż to námázanie nic inego iełt/ iedno vžyczenie darow. *BudNT przedm* c2v; *CzechRozm* 75v (2); *ModrzBaz* 22 (3); Ták krew męczeńłka vmie/ y dźiś ni przečł innego kácerłłwł [...] trłáiąc: iedno iłż tych niemáłż ielłczł/ ktorzyby od Heretyków poległi *SkarŻyw* 374 (2); *GórńRozm* A2v.

»nic lepszego« = [to] *jest najlepsze* (1): Náđ proch tych niedzwiadkow nicz leplłzego može być *FalZioł* V 111v.

»nic pewniejszego« = [to] *jest najpewniejsze* (1): Iák kto żyie ták vmrze/ nic iełt pewnieylłzego. *KołakCath* C5v.

»nic więcej« [w tym: jedno (2), nad co (1)] = *tylko to, nic poza tym* (4): bych cie mógł oglęgat [!]/ [...] nad cię nitz więcej żądatz. *OpecŻyw* 20; *BielKron* 194; Ne gnid plus minusve faxit, Aby nic więcej ani mniej czynił. *Mqcz* 307a; *BiałKat* 216.

Szereg: »mało abo nic« (2): *GórnDworz* Cc5v (2) cf »nic mówić«.

ββ. Przy czasowniku semantycznie zaprzeczonym (2) :

Wyrażenie: »nic inszego (a. innego)« [w tym: mimo co (1)] (2): bo nas po to poślali/ á w nic infzego wftępować mimo to zágrodzili. *LeszczRzecz* A5v; piśał Kroi do Woiewody Siedmigrockiego aby niecháiąc niczego innego co narychley z ludem bywał v niego *BielKron* 306.

γγ. W zdaniu o budowie wykluczającej przeczenie (53) :

W połączeniu z formą przymiotnikową: *nic, niczego jakiego, niczym jakim itp.* (33): bez ktorego o obronie przeciw poháncom/ nic ábo mało łobie poćiełznego obiecować możem. *PowodPr* 47. Cf Wyrażenia.

W połączeniu z dodatkowym zaimkiem przeczącym (1): Nikomu nic dobrego iedno łobie życzą. *RejWiz* 90v.

Połączenia o znaczeniu 'tylko' zmieniające sens zdania na nie zaprzeczony [w tym: *nic (...) je(d)no* (33), *jako* (1), *tylko* (1)] (35): *OpecŻyw* 52v; *KromRozm I* C4; nic daléi iedno ftrażliwyi fkaźni bożyi na każdy dzień czekám. *MurzHist* D4; *Leop 2.Reg* 19/28; Człowiek záifte wśelki/ fwe obyczáie ma/ ni fczego iedno z przyczyn pochodzących od ciáła *SienLek* 31; *BiałKat* 26; Aczem doczełne dobrá wśyftkie fwe potrácił/ Ni przecz telko žem z cnotą ftáłością się brácił. *CzahTr* B4v. Cf »nic innego«, »nic więcej«.

Przysłowie: lepfze co niż nic *GrabPospR* N2v.

Zwroty: »z niczym [= *nic nie działawszy, bez rezultatu*] odjachać, odesłać, odprawić, pość« [szyk zmienny] (3;2:1:1): Lecz iefli z niczym poślowie odiáda/ Tegoż dnia nowin fluchaymy/ že Graeczyn [...] ziemię woiuie. *KochOdpr* A3v; *KochFr* 103; *ActReg* 109; Láknące nápełnił dobrámi: á bogacze z nifczym odpráwił [*divites dimisit inanes*] *WujNT Luc* 1/53 (3); *KlonWor* 22.

»nic powiedzieć (a. powieść)« = *nie zabierać głosu na ten temat* [szyk zmienny] (2): *GórnDworz* E8v; Aleś mi ná to mało powiedziáł/ álbo nic/ co Ian mówi *CzechRozm* 25v.

Wyrażenia: »nic dobrego« [szyk 3:1] (4): *RejWiz* 90v; *RejZwierz* 27; *WujJudConf* 189; co zbytek rodzi/ Nic dobrého: wśytko złé zá łobą przywodzi. *GosłCast* 27.

»nic in(n)ego (a. inszego)« [w tym: *je(d)no* (26)] = *tylko to, właśnie to; nihil aliud* *HistAl* (27): *OpecŻywPrzedm* C3; *PatKaz III* 145v; áno ręká ich ninacz ná inego iedno ná złoć iefł obroconá *RejPs* 212v (3); *HistAl* D6; *KromRozm III* C7v; *Diar* 65; *LubPs* N4 marg; nic inego iedno [*tantum*] wftáwicznie vtrapion y łupion bédźiefz. *BibRadz Deut* 28/33; *OrzRozm E* (6); *BielKron* 55v; to nic iného/ iedno Kácérftwo iefł *OrzQuin* M3v; *RejAp* 82v; *GórnDworz* Mm2v; iako fie w thym á ni w czym innym możemy przypodobnić ku Pánu fwemu *RejPos* 169v marg (2); *RejPosWiecz*² 94 marg; *RejZwierc* 38; *WujJud* 126v; *ReszPrz* 65; *SarnStat* 442.

»nic więcej« [w tymi jedno (1), jako (1)] = *tylko to, nic poza tym* (2): *RejPos* A4; iż miáfteczka zvbożyli niczym więcej iáko tymi tárgi *GostGosp* 140.

»nic złego« (1): bo chcą áby fámo telko dobre/ bez niczego złego było ná fwiecie *GórnDworz* H8.

Szereg: »nic a(l)bo mało« [szyk 3:1] (4): W drugich też liſcyech yego/ [...] nic álbo mało co tákyego fye náyduye. *KromRozm II* v3; *Górndworz* E8v; *CzechRozm* 25v; *PowodPr* 47.

88. Z elipsą przeczenia (189) :

1) *Z elipsą czasownika danego w kontekście* (92) : Xántus rzekł vmieſz co czynić? On mu odpowiedział iż nic *BierEz* B2v; *ForCnRWiet* Av; *BielŻyw* 32; *LibMal* 1545/103v; Zdało mu ſie yſs wſytko miał Od ſzczełcza a ſwey godnoſczj Anicz ſtwéy Sietey [!] miłoſczj *RejKup* aa4 (2); *MurzNT* 13v; *GliczKsiąż* H4v; *BielKron* 115; *RejZwierc* 170; *CzechRozm* 251v; tedy ſię wždy pokazało ládáczym: á krotko mowiac niczym. *CzechEp* 384; *PudłFr* 39; *OrzJan* 16; Tákże bieret/ kornufás/ rąbeczek złoſciſty [...]. Ná co ſię wam przygodzą? ná nic *ZbylPrzyg* A3.

W połączeniu z formą przymiotnikową: nie jakiego, niczemu jakiemu itp. (65): że té dwie rzeczy fáme przed was położono/ á nic trzeciego *OrzJan* 15 (3). *Cf Połączenia z przymiotnikiem w stopniu wyższym; Wyrażenia.*

Połączenia o znaczeniu 'tylko' [w tymi nie je(d)no (50), nad co (2), chyba (1), tylko (1)] (64): *LubPs* P6v; Iuż ziemiá/ morze/ láfy [...] wſtáwicznie woiowane być muſzą/ á ni dla czego yedno dla tego mizernego á nielláchetnego ciála. *RejZwierc* 104v (2); *OrzJan* 86. *Cf* »nic innego«, »nic więcej«.

Połączenia z przymiotnikiem w stopniu wyższym, przybierające sens stopnia najwyższego (2): Bowiem Bog nic vcieſzniefyſe⁸⁰ nad myli człowieku niedał *BielŻyw* 39; gdyż chłop nidoczego ná ſwiećie ſkłonnieyſzy/ iáko kraść. *GostGosp* 40.

Połączenie: »nic zgoła« [szyk 2:1] (3): *Górndworz* Bb2; A maſz theż co ſpolnego ten to [zakon] Moyſełzow piſánnny/ z onym Bolkiem wiecznym/ czyli nic zgoła? *CzechRozm* 89; *CzechEp* 320.

Wyrażenia: »nic dobrego« (2): *OrzRozm* B; Coſz wždy też tam o náſzey Polſzcze było ſłyć? (–) Nic dobrego. *CiekPotr* 88.

»nic in(n)ego (a. inſzego)« [w tymi je(d)no (46), chyba (1), tylko (1)] = *nihil aliud* *Mącz* (55): *OpecŻyw* 83; In quo corrigit adoleſcentior viam ſuam: in cuſtodiendo ſermones tuos. W czym naprawia młody człowiek drogę ſwą/ w niczym inſzym yedno ſtrzegąc mowy twej. *WróbŻółt* 118/9; *RejPs* 56; *KromRozm I* L; *KromRozm II* f4; *Diar* 69; *GliczKsiąż* B6; *LubPs* Q2v (2); *RejZwierc* 132v; *OrzRozm* Bv (2); tám nic inego/ yedno około chwáły Bożey rozmawiali *BielKron* 207 (4); *Mącz* 390d; Y ku temu yednemu Seym Wárfzáwſki fye złożył? (–) Ku niczemu inemu. *OrzQuin* B (4); *RejAp* 63v (6); miał li bych prágnąć áby ſie w kthorey rzeczy Dworzánin odmienił/ tedy wniczym innym/ chyba w thym / iżby był troſzkę biały mgłowam przychylnieyſzym *Górndworz* Dd5v; *HistRzym* 10; Ale coż mu tho ſpráwiło? Nic inſzego yedno iż wierzył wſtáwicznie mocno w Páná ſwoiego *RejPos* Ooo3v (12); iżby tylko przy nich było roſpominánie y rozmyſlánie męki Pánſkiey/ á nic inſzego. *RejPosWiecz*³ [97]; *RejZwierc* 44v (8); *BiałKaz* H3v (2); *CzechRozm* 225v; *SkarŻyw* 582; *WerGość* 254.

»nic takiego« (3): *WujJud* 224v; kto cię z Polſki wygánia? yzali niewdzięczność iáka ábo niekárnóſć owiec twoich? Nic tákiego *SkarŻyw* 355 (2).

»nic więcej« [w tym: jedno (1), nad co (1)] (5): ktorzy yedneſz ſuknyę myeli/ w kthorey przez rok chodzili/ á wyęcey nic. *GliczKsiąż* F4v; *OrzQuin* B; *RejAp* AA3; ták o Bogu [...] mowić/ iáko

łowo iego vczy: á nád to nic więcej. *CzechRozm* 14v; To rzékłzy á nic więcej/ do ciemnlice onéy Sam wředł *GosłCast* 74.

Szereg: »mało albo nic« (1): Gdy na głóſne pytane [!] mało odpowiada albo nicz *FalZioł* V 32v.

2) *Z elipsą orzeczenia* „nie masz” lub „nie jest”, „nie będzie” (83) : *RejKup* z5v; *RejWiz* 52; Dar zá dar darmo nic. *Mqcz* 136d; Dotkníłz go w iákie rozmowy/ iuż tám nic do písmá iuż tám nic do rozumu *RejAp* 80 (3); *RejPos* 162; *RejZwierc* 242v (2); Mułzę fię wždy łam pochwálić/ bo dziś bez tego nic *KlonŻal* E4; *JanNKar* D2v; *CiekPotr* 71.

nic komu = *nie czuje się źle, nie poniósł uszczerbku na zdrowiu* (3): Ba milcz Achizo nicz ci mi *RejJóz* F8v; tám Iezus złamał nogę/ á Iudałzowi nic. *BielKron* 464v; *CzechRozm* 169v.

W połączeniu z formą przymiotnikową: nic jakiego (63): Nicz trwálego ná łwiecie. *RejWiz* 22 marg (3); *RejZwierc* 65v marg (2); bo P. Bog dziwnym chce być w świętych łwoich/ á nic v niego niepodobnego. *SkarŻyw* 321; *NiemObr* 123 (2). *Cf* *Połączenia przybierające sens stopnia najwyższego; Przysłowie; Wyrażenia*.

W połączeniu z dodatkowym zaimkiem przeczącym (1): Stałemu łercu nigdy nic łtráłznego. *RejZwierc* 134v.

Połączenia o znaczeniu ‘tylko’ [w tymi nic (...) jedno (5), oprócz czego (2)] (7): *RejAp* 11v marg (2); wzięwłzy źiemię Węgierłką/ cóż daléy? Nic/ iedno ábym dołł Polłki *OrzJan* 115. *Cf* »nic inszego«.

Połączenia z przymiotnikiem w różnych stopniach, przybierające sens stopnia najwyższego [w tymi comp (48), sup (1), posit (1); wyrazy i konstrukcje wprowadzające comparandum: jedno (18), nad kogo, co (13), jako (8), zdanie typu warunkowego (1); bez comparandum (10)] (50): Nycz ku zbauyenyu pożytecznego yako rołzmyłzłacz o oney myłółczy *PatKaz* III 127v (2); *BielŻyw* 3 (2); *OrzRozm* Q3 marg; *BielKron* 253v; Nic ku potwarzeniu nayspewnieyłzego yáko zgodá *Mqcz* 64d; Nihil circumscripius, Nic okryłzeńłzego to yełł krótlłzego. *Mqcz* 374d (6); nic pożytecznieyłzego człowieku/ iedno Chleb á Wino *SienLek* 6 (4); *RejPos* 281v marg; Nic łzkodliwłłego kto łie ze łzą zbráci *RejZwierc* 216 (3); *Oczko* 14v; *RybGęłłi* D2v; *PaxLiz* Bv. *Cf* »nic gorszego«, »nic lepsze«, »nic pewniejszego«.

Przysłowie: nic wiecznego pod łłońcem. *BielKron* 79v; Nic wieczného ná łwiecie *KochPieł* 41.

Wyrażenia: »nic gorszego« = [to] *jest najgorsze* (4): *BierEz* B3v; iako nic gorłłego nad złá żonę, tak teź nic lepłłego nad dobrá żonę *BielŻyw* 53; *RejZwierc* 221 (2).

»nic in(szego, jedno« (4): *BielKron* 50; iź ni w czym inłłym nádzieiá twoiá/ iedno gdy oczy dułze twoiey poznáią tego to zbáwicielá łwego. *RejPos* 58 (3).

»nic lepszego« = [to] *jest najlepsze; nihil preaestantius a. prius a. utilius* *Mqcz* (16): Nad krew plią przeciw thrucinie nicz lepłłego *FalZioł* IV 6c (5); *BielŻyw* 53; *BierRozm* 4; *LubPs* R5; *Mqcz* 62a (3); *RejPos* 133 marg; Nic lepłłego w káždym żywocie iedno rádość á pociechá. *RejZwierc* By (3); *KochFr* 118.

»nic pewnego« = *nihil certum* *HistAl* (3): *HistAl* 17; Oprócz głófu Páńłkiego nic pewnego. *RejAp* 11 marg (2).

»nic pewniejszego« = [to] *jest najpewniejsze; nihil fortius* *Mącz* (8); *Mącz* 322c; *RejPos* 55 *marg* (2); *CzechEp* 205; Nic pewniejszy/ iż Bogá nie máłz/ gdzie zgody nie máłz. *ReszPrz* 93; *ArtKanc* S16v (2); Nad śmierć nic pewniejszy *KołąkCath* C.

3) *Z elipsą czasownika domyślnego na tle kontekstu* (14) : Wziyści fwoy łtan pokrywamy/ [...] Nicz do siebie iako w niebie tak sie nam wzytko widzy *RejJóz* C6v; *Mącz* 93c; *RejPos* 289; Day coś winien młodzieńcze/ nic tu ná odwłoki. *BielRozm* 27.

W połączeniu z dodatkowym zaimkiem przeczącym [w tym: *nigdy* (1), *żaden* (1)] (2): Ale dzis by krwią pląkał/ żaden dármo nic *GliczKsiąż* M7v; *RejAp* 133v.

Połączenie o znaczeniu 'tylko' [w tym: *nic* (...) *jedno* (3), *procz czego* (1)] (4): Bo co iest iż kto piął Wenufowe błędy/ Kupidowe załtrzały Paryfowe łady. [...] Nic iedno tym pomáże niewinne młodości *RejWiz* 5v; tak iż ie [*Turków*] widzimy dzis lud być niezwalczony/ á to ni czym/ iedno łprawą ich dobrą á zachowaniem połufzeńłtwa. *BielKron* 259v; *RejZwierc* [233]; *CzechEp* 86.

Wyrażenie: »dalej nic« [*szyk* 4:2] (6): co iest Exekucya nie wiecie/ tylko iedno áby fye mówiło á wołało/ á nic dálej. *OrzRozm* B2; *RejZwierc* 163v (2); *MycPrz* II C3v; *CzechEp* 86; W czym sie nie zgodzą/ zdanie fwe powiecie/ Dálej nic: o co idzye/ łami wiecie. *KochSz* A4.

a. *Żadna rzecz lub żadna istota żyjąca (nie człowiek)* (354) :

α. W zdaniu zaprzeczonym partykułą „nie” (352) : Wziął brzemię ktore vbywa/ Chleb z kołzá gdy nam rozdawa. [...] Przetoćiem tak bárzo bieży/ Iże ná nim nic nie cięży *BierEz* Bv (4); *ForCnR* D2v; załłoń ranę aby tam do niey niczego nie napadało. *FałZioł* V 111 (8); *GlabGad* E6v; *RejRozpr* B3 (2); *LibMal* 1547/124v; Bo widze yż nicz náłłobie Niemas Ręczę prozne obie. *RejKup* v4 (9); ziemie náłzey nie orzemy/ á theż w nię nic nie włiewamy *HistAl* I5v (2); *Diar* 73; *MrowPieś* A3v; *GliczKsiąż* E5; *RejWiz* 148v; *Leop Ios* 11/11 (2); *UstPraw* F4v; *RejFig* Aa7v; *RejZwierc* 135; Lábán zprzewracawfzy wzytko w namiecie/ nic nie náłazł. *BibRadz Gen* 31/34 (7); ze grob Máchometow nie wiśi ni ná czym iako łławá była/ áby Adámás álbo Mágnies [...] miał do siebie żelázny grob Máchometow przyćiągnąć *BielKron* 456v (6); Hypenemium ovum [...]. Czcze yáye z którego sie nic wylądż nie może. *Mącz* 160d (4); *SienLek* 30v; *GórńDworz* L15v; *HistRzym* 67 (3); *RejPos* 150v (2); iako łzczotká zbyera łobie z nadobnych zyołek przyłmáki łwoie. Boć pewnie z łopianu/ áni s pokrzyw/ áni s piołunu nic nie przynieśie. *RejZwierc* 17 (2); *BielSpr* 15v; *WujJudConf* 198v; *Strum* B3v (2); gdyfz przekłęci Bogowie łą / ktorzy nic niełtworzyli. *BiałKaz* E4; *CzechRozm* 36v (2); *ModrzBaz* 32; ná gołey ziemi ábo ná defzczkách/ nic nie ścieląc legał. *SkarŻyw* 472 (4); *CzechEp* 160; *PudłFr* 46 (2); *ArtKanc* N11; Glabreta – Suche miełfcze naktorim nicz sie nie rodzy. *Calep* 456a; *GostGosp* 28 (4); *GrabowSet* B2; przez całą noc prácuiąc/ nicełmy nie włowili *WujNT Luc* 5/5 (3); *CiekPotr* 42; *GostCast* 39; Choć tam kuchmiłtrzá niemáłz ni kuchárzy/ Nic fię nie wárzy. *KlonFlis* G3v.

nic z czego (1): A wízakoż sie wy łtrzeżcie rzeczy zápowiedziánych/ ábyfcie sie niczego z nich nie dotykáli *BibRadz Ios* 6/18.

W połączeniu z formą przymiotnikową: *nic jakiego* (79): *RejPs* 57 (2); przyecháli ná polá opuściáło/ ná ktorzych nie było nic widać wyłokiego *HistAl* [I]3; *GliczKsiąż* D6; *RejWiz* 65 (2); przetoż Pan Bog nic łobie nieczyłthego przynofić nie kazał. *BibRadz I* 113d *marg* (2); Nożem łzczyrbátym nic żywego nie rzeże *BielKron* 464v (4); *Mącz* 279d; Niema ieść nic tłúftého/ gorzkiego/ twárdého *SienLek* 147v

(3); *RejPosWiecz*³ 98; *WujJud* 197v; *BudBib Ex* 12/9 (2); *CzechRozm* 32v; *SkarJedn* 248; *Oczko* 7; Cálęgo nic zołtáwíc niechcą *KochPs* 110; *GrabowSet X2*; *WujNT* 12 (7); *SiebRozmyśl H4*; *GrabPospR K4v*; *SkarKaz* 457b (3). Cf *W* połączeniu z przymiotnikiem w stopniu wyższym; *Wyrażenia*.

W połączeniu z formą przymiotnika na -o (w funkcji orzecznika) (2): Bo fie tám włyzytko świeći/ nie máłz tám nic brudno. *RejWiz* 95 (2).

W połączeniu z dodatkowym zaimkiem przeczącym [w tym: nigdy (6), nigdziej (2), żaden (1)] (9): *RejWiz* 65; *RejFig Dd4v*; *GrzegRóżn [L2]v*; *HistRzym* 25; *RejPos* 241; *RejZwierc* 107v; Ia fye o żwierz nawiętfzy pokuľfzē/ gdy w leście: A Tyrľis nic do domu nigdy nie przynieśie. *PudľFr* 32; wľzakoż żaden nie ma nic ieść z zgorľzenim drugiego *WujNT Rom* 14 arg (2).

W połączeniu ze zdaniem względnym rozpoczynanym zaimkiem „co” (funkcja odpowiednika zespolenia) (24): gdi wnim [żołqdku] nic niemáľz okoľo czego by fie ogień przyrodzony mogľ zabywiał [lege: zabawiał]. *GlabGad G2* (2); *RejPs* 57; prawie niezołtáwiałĩ w Iľráelu nic/ czym by fie żywić mieli *Leop Iudic* 6/4; *BibRadz II* 90b marg (3); ták iż nie byľo nic w iego domu coby nie byľo ochędożne złotem álbo łrebrem. *BielKron* 78; *Mqcz* 179c; *SienLek* 53v (3); *HistHel C2*; *BudNT Mar* 7/15 (2); *SkarJedn* 238; oddzielćie fię od námiotow ludzi niezbożnych/ á nic fię co ich ieľt niedotykayćie *SkarŻyw* 483 (5); *WujNT 1.Tim* 4/4; *SkarKaz* 488b (2).

Połączenia o znaczeniu ‘tylko’ [w tym: nic (...) jedno (48), tylko (3), nad co (1), okrom czego (1)] (61): *OpecŻyw* 74; *FalZioľ I* 144a (2); *BielŻywGlab nľb* 11; wáľfy bogowie z złotá vczynieni/ nic nieľą iedno báľwáni ręką człowieczą łpráwieni. *RejPs* 169v; *HistAl K3v*; *BibRadz Num* 11/6 (2); *BielKron* 39v (6); *Mqcz* 66b; *HistRzym* 96v; *RejPos* 64v; *RejZwierc* 19v; *BudBib 4.Esdr* 11/23[24]; *CzechRozm* 32v; *ModrzBaz* 32; *KochPs* 174 (2); *SkarŻyw* 98 (5); *MWilKHist I2*; przyľzedľ k niemu [drzewu figowemu]: y nie náľazľ nic ná nim iedno tylko liśćie/ y rzekľ mu *WujNT Matth* 21/19 (2). Cf »nic inszego«, »nic więcej«.

Połączenia z przymiotnikiem w stopniu wyższym, przybierające sens stopnia najwyższego [w tym wyrazy i konstrukcje wprowadzające comparandum: nad co (4), zdanie warunkowe (1)] (5): *BielŻyw* 74; iż we włyzytkim człowiecze nic niemáľz fuľľzego nad wľofi. *GlabGad A7*; *KromRozm III B8v*; gdy fie [woda] wiátre m zburzy iuż theż nic burzliwľzego nie máľz. *RejAp* 146; *Oczko* 24v.

W charakterystycznych połączeniach: nic całęgo (3), *czystęgo* (3), *dostojnęgo [komu]*, *gorzkiego*, *gotowęgo* (3), *kwaśnęgo*, *mileęgo*, *misternięjszęgo*, *mokreęgo*, *nagięgo*, *nagotowanęgo*, *nakryęgo*, *nieczystęgo* (3), *niezdrowęgo*, *ochędożnęgo* (2), *osobnęgo*, *pijanęgo [= zdatnęgo do picia]*, *plugawęgo*, *podobnęgo [= podatnęgo]* [do czego], *pospoliteęgo*, *pożytecznęgo* (2), *przystojnęgo [komu]*, *surowęgo*, *święteęgo*, *łłustęgo*, *trafnęgo*, *twardeęgo* (2), *wdzięcznęgo*, *wolnęgo*, *wysokieęgo*, *zieloneęgo*, *żyweęgo*.

Połączenia: »nic prawie« [1:1] (2): *GlabGad Ev*; Y ktoż miedzy wámi zołtáľ któryby widźiał dom ten wpierwľzey iego chwale [...] ? izali nie ieľth thak iakoby nic práwie nie byľo przed oczymá wáľzemi [Nonne sic est quasi nihil in oculis vestris]? *BibRadz Agg* 2/4.

»zgoła nic« (1): gdyż nietyľko do gorzenia w łobie podobněgo [= podatnęgo] zgoła nic [złoto i srebro] nie máia: ale ktoby im gwałť czyniáć/ w ogniu dľugo trzymaľ/ nic ich [...] nie vbędzie *Oczko* 7.

Przysłowia: Gdzies nicz nie poľożyľ tam niebierz. *BielŻyw* 7; nie będzie fie chwyaľ gdzie nic nie poľożyľ. *Mqcz* 447a.

A pumice aquam quaerere, proverbium, Szukać gdzie nic niemáź. *Mqcz* 331b (3).

Szuka w śmieciách/ chočia nic nie zgubił *KlonWor* 36.

Frazy: »nie masz, nie było (*a.* nie będzie) nic; nie mieć nic« = *jest pusto, być pustym; est nihil* *PolAnt*; *vacare Mqcz* [szyk zmienny] (7:6;5): *BierEz* R2; łup thego ziela wnątrz niema nicz *FalZioł* 1 37d; *GliczKsiąż* H8v; Pożrzy potym w źwierciádło [...] / Wnet tám vřzyłz by iáwnie włytkę fwa ołobę. A tho przedię nie máź nic *RejWiz* 112 (4); *RejFig* Cc5v; *BibRadz* Agg 2/4; *BielKron* 321; Vacat domus, locus, triclinium, Yeft pułti/ próżny/ nie máź nic w nim. *Mqcz* 472a (2); iáko becžká/ poki w niey nic nie máź/ poty nieznác by gdzie ciecz miała *GórnDworz* Gg6; *RejZwierc* 61v (3); *Oczko* 20; *WysKaz* 45.

»nic nie ubędzie« (1): Też y potomłtwo yego chlebá nye fłukáło/ Przez cáły dzyeń rozdáyac nic im nye vbędzie *LubPs* K2.

»nic nie widać« = *jest ciemno; nie ma nic* (3): *HistHel* C2; Wielki ogień ma powłtác/ ták wielki ogień Ze włytko/ iáko w biały dzień/ widác będzie/ Ale náźaiutrz zász nic widác nie będzie. *KochOdpr* D2; Nic po Rzymie inźzego ná włyftkie łtrony nie widác/ iedno procełlye ludźi naboźnych *ReszList* 163.

»nic nie zostało; nic nie zostawić« = *non remansit quicquam PolAnt; nihil supererat Vulg* [szyk zmienny](4;1): *RejKup* r2v; *BibRadz* Ex 10/15; *BudBib* 4.Esdr 11/23; Spádły rožáne łftki: áź nic nie zołtało. *WisznTr* 12; Zágrábi włytko łtádo/ á nic nie zołtáwi *KlonWor* 20.

Zwroty: »nic nie jeść (*a.* nie moc jeść) (ani pić), ukuszać (*a.* ukusić, *a.* pokuszać), pożywać; nic nie dać (*a.* podawać) jeść, ku jedzeniu« = *głodować, pościć; głodzić; nihil accipere, nihil gustare Vulg, PolAnt; nihil manducare, non comedere Vulg; non gustare quicquam, non manducare PolAnt; ieium esse Mqcz* [szyk zmienny] (49:5:1;8:1): *MetrKor* 37/2v (2); *BierEz* N3 (2); *OpecŻyw* 159v (3); *FalZioł* V 68v (2); *BielŻyw* 105; A on iuż trzy dni nieiadł nic *RejRozpr* Hv; *MurzHist* D4v; *Leop Num* 6/4 (3); *RejFig* Dd; Ludzie y bydlętá/ woły y owce/ niechay nic nie vkufzáia/ á niech nie będą karmione y nápáwane. *BibRadz* Ion 3/7 (5); tego dnia pościli ludzye [...] od wieczorá do drugiego wieczorá nic nie iedzac áni pijac *BielKron* 38v (4); *Mqcz* 164d (3); *SienLek* 7 (2); *HistRzym* 25 (4); *RejPos* 185 (2); *RejZwierc* 26v (4); *WujJud* 193; *RejPosWstaw* [143³]v; *BudBib* Ion 3/7; *BudNT Act* 23/14; Prosił [...] áby go zámurować ná dni czterdzieści kazał/ nic ku iedzeniu nie dáiac. *SkarŻyw* 29 (15); *LatHar* 253; *WujNT Luc* 4/2 (4).

»nic (*a.* niczego) nie widzieć, uźrzyć« = *nie mieć wzroku, być oślepionym; nie dostrzegać określonej rzeczy; non cernere PolAnt; nihil videre Vulg* [szyk zmienny] (19:3): *BierEz* I3v (2); łymeon chneth ołzłnł y nycz nyeuydział *PatKaz* II 61; *GlabGad* L3; *LubPs* Y; *RejWiz* 112v; *RejFig* Ee2; *BibRadz* 2.Petr 1/9; áza nie widźicie iálnego ognia kthory z grobu Máchometowego wychodzi? Rzekł náź wodz/ ia nic nie widzę *BielKron* 456v (2); *GórnDworz* T2v; *HistRzym* 95v; iž będą iáwnie pátrzyć/ á iáko fłepi nic nie vřrzá *RejPos* 160 (4); *WujJudConf* 50; *HistHel* C2; *CzechRozm* 7; *SkarŻyw* 252; *MWilkHist* I2; *WujNT Act* 9/8.

»nic nie wyjmując (*a.* odejmując), odrywając« [*w formułach prawnych*] = *nihil excipiendo Jan Stał* [szyk zmienny] (8:1): przedał yemu tę wlokyę y włytko czo fzałełzy ku ty włoczyę, [...] nycz nyeodymuyancz ot tego *ZapKościer* 1586/64v; przerzeczoný N. przerzeczoné dobrá fwe [...] ośiędzie [...] ze włyftkiemi y káždemi zołobná pożytki y przyległóściami: które złtarádawná ku máiętności

N. przynależą nic nie wymuiąc. *SarnStat* 685; STároftwá/ Ryłkié/ Wendeńłkié/ Dunemndzkié/ [...] ze wżyftkiemi włościami z dawná do nich należącemi / nie odrywaiąc nic/ máią byđz ná potym tak rozdawáne/ áby równa liczbá Stároftów Polłkich y Litewłkich byłá. *SarnStat* 1201 (8).

Wyrażenia: »nic dobrego« (3): Twárde źiárno ząwždy gryźiefz/ Nic dobrego nie pożywiefz *BierEz* N3; *SkarŻyw* 262 (2).

»nic inszego (a. in(n)ego)« [*w tym: jedno* (20)] = *nihil aliud Vulg*, *Modrz* (28); *BierEz* M4; *OpecŻyw* 31; *FalZioł* III 2d (3); ktore [włosy] nic inłzego nie łą iedno wilkołć wyłchłá. *GlabGad* A7 (6); *RejKup* cc5v; Nic inego nie widzą oczy náłłfe iedno Mánnę. *Leop Num* 11/6; *BielKron* 51v (5); *Mącz* 162d; gdy iuż nic inégo pić nie chcełz: [...] wierć łzáłwiją z náśieniem konopnym á wodą rołtworzywłzy przecédź *SienLek* 133v (3); *RejPos* 63; *WujJud* 150; *ModrzBaz* 45v; *SkarŻyw* 28; *ReszList* 163; *WysKaz* 14.

»nic takiego (a. takowego)« [*szyk 4:1*] (5): *March*¹ *Wiet* A2; ta wodka Piolínowa [...] zagniłoci trawi w żywocie wyłufzaiąc ie/ á potym ono miełthcze połila niedopułzczaiąc thakiego łie nicz mnożyć w ciełe. *FalZioł* II 9a; *RejPs* 47v; *Oczko* 24v; *SzarczRytłSzarcz nlb* 2v.

»nie więcej, jedno« (2): niezoltáło ná plácu nic więcej/ iedno Fára á Kłáłztor. *OrzRozm* G2v; *StryjKron* 72.

»nic złego« (1): Ták yáko morze nic złego włoby nyc łcyerpi/ tym obyczáyem też oni myędzy łobą nychcą myeć dobrych. *GliczKsiąż* H7.

β. W zdaniu nie zaprzeczonym, z możliwym przeczeniem (2) :

W połączeniu z dodatkowym zaimkiem przeczącym (1): *OpecŻyw* 18v *cf* niżej.

Połączenie z przymiotnikiem w stopniu równym, przybierające sens stopnia najwyższego (2): Nitz nigdy tak łlodkiego iełtem vkufil/ nitz teěž tak rołkołńnégo iełtem pożywał. *OpecŻyw* 18v.

b. *Żaden pieniędzy, żadna wartość materialna* (435) :

α. *W zdaniu zaprzeczonym partykułą „nie”* (418) : *ZapWar* 1506 nr 1976 (2); *BierEz* B3; yełliby ktho na thmi [!] gwałczie był zabith [...] thedi za yego głową nycz nyema bicz placzono. *MetrKor* 40/821 (3); *BielŻyw* 15 (2); *LibLeg* 11/47v (2); *RejPs* 73v; *LibMal* 1543/67 (5); Tám nic nieprzydzie do miełłku *RejRozpr* C2v (2); *RejKup* f6v; *HistAl* H8v; *DiarDop* 112; Márniefmy czáły łtrawili/ Niczeńmy nie wyłłżyli *BielKom* A; *GliczKsiąż* IH4 (2); *GroicPorz* dd3; *RejWiz* 105 (2); Bogáthy nic nieprzyda nád wyłz puł Syklá/ á vbogi nic nieumniefłly. *Leop Ex* 30/15 (4); Zona mężowi niemoże nic zápiłać. *UstPraw* H (3); *RejFig* Bb8 (2); *RejZwierz* 4v (2); *BibRadz Ps* 48/18 (3); nic Bogu/ to iełt vbogiemu z dochodow łwych nieudzieláią *OrzRozm* H2 (2); włzák ty nic niedzierzyłz w Azyey wielgiey ná włchod *BielKron* 254 (13); *Mącz* 383b; *RejAp* BB4; *GórnDworz* Dv; *RejPos* A2 (4); *HistLan* A2 (2); W łzpiżárni nic chwálá Bogu/ Nie máłz/ á wždy łłábo w brogu. *RejZwierz* 234v (5); *BudBib Prov* 14/4 (2); *Strum* R3v; *ModrzBaz* 78 (2); *KochPs* 99; włzytko łwoie dobro rozdał/ y rołpráwił/ łam ni przyczým niezoltáiąc. *SkarŻyw* 166 (3); *StryjKron* 335; *KochFr* 19; *KochMuza* 28; *ReszHoz* 124; *KochPieś* 36; *GórnRozm* L3v; *ActReg* 90 (2); Kmiotkowie pacholikom dworłkim [...] nie máią nic pożyczác áni borgowác *GostGosp* 40 (4); *WyprPl* A2 (2); Abowiem nie przyniełłimy nic ná ten łwiát/ bez wátpienia że też wynieść nic nie możemy. *WujNT* 1.Tim 6/7 (3); RZąđzićielowie też kołścielni/ zá Swiátołci kołścielné/ które dármo máią byđz łzáłfowáné/ niech nic niewyćiągáią

SarnStat 212 (16); *GrabPospR* N4v; *SkarKaz* 314a (2); *CiekPotr* 9 (2); *CiekPotrSzym*)(3v; *PaxLiz* E (2); *SkarKazSej* 675b.

nic z czego (11): *LibLeg* 6/156; bo mu yefzcze ftych pyenyedzi nycz nyedall. *LibMal* 1545/106 (3); *Leop* 1.Reg 30/22 (2); *BibRadz* 1.Reg 30/22; *ModrzBaz* 124; *ZapKościer* 1588/80; *SkarKaz* 315b (2).

W połączeniu z formą przymiotnikową: *nic* jakiego (49): *ZapWar* 1519 nr 2185; *ForCnR* Cv; *BielŻyw* 130; *RejRozpr* Cv; *RejJóz* B8; *KromRozm* III G7; *RejWiz* 95v (2); *Leop* Gen 26/29; nie mam nic twego/ co widzisz moje to własne. *BielKron* 15v (3); *Mącz* 59a; *OrzQuin* M2v (2); *RejZwierc* 67v; *BielSpr* 51; *WujJudConf* 213; żaden z nich cokolwiek mieli/ nic fwego być nie powiedział *RejPosWstaw* [143⁴]; *CzechRozm* 237; *ModrzBaz* 22v; *KochDryas* A3; *SkarŻyw* 4 (3); *CzechEp* 373; *PudłFr* 14; *Złodzieyfkiego* nic nie kupować/ albo niewarownego *GostGosp* 40; *ZapKościer* 1588/82v; *LatHar* 113; *WujNT* 81 (4); *SarnStat* 208; iż fwego [...] nic nie fzukáiąc/ dobrą poľpolitego iáko mogę wbrod ochraniam. *PowodPr* 85; dáię káżdemu co czyie iefť/ cudzego nic nie mam. *SkarKaz* 351b; *CiekPotr* 21. Cf Wyrażenia.

W połączeniu z dodatkowym zaimkiem przeczącym [w tym: *nikt* (20), *żaden* (15), *nigdy* (13); z dwoma zaimkami (3)] (45): *ZapWar* 1522 nr 2287; *LibMal* 1547/135; aby mogli na tym wytrwać i [z] żonami tam mieszkając aby nic nie potrzebowali w upominku od nikogo. *Diar* 96; *GroicPorz* 14; gdyś iedno tu fzáfárzem tego Docześnym/ á tám s fobą nic nie weźmiefz nigdy *RejWiz* 18v (4); *Leop* 1.Reg 25/15 (2); *RejFig* Dd4v; *BibRadz* 1.Reg 12/4 (3); *OrzRozm* C4v (3); *BielKron* 139v (4); *Mącz* 59a; *OrzQuin* B (2); *HistRzym* 16v; *RejZwierc* 194v; żaden nie śmie nic wziąć gwałtem *BielSpr* 70v (2); *RejPosWstaw* [21²]v (2); *Strum* Iv; *ModrzBaz* 123v; *KochDryas* [A]; *SkarŻyw* 98 (3); *ArtKanc* M4; *ActReg* 82; *ZapKościer* 1588/80; *LatHar* 113; *WujNT* 412; *SarnStat* 280 (3); *CiekPotr* 21.

W połączeniu ze zdaniem względnym rozpoczynanym zaimkiem „co”, „cokolwiek” (funkcja odpowiednika zespolenia) (13): *MetrKor* 26/62v; nic niemam czobyhcie mógł dać *BielŻyw* 49 (2); *GroicPorz* 14; *Leop* 4.Reg 20/15; *OrzQuin* T4v; *RejZwierc* 104v; *BielSpr* 51; *RejPosWstaw* [143⁴]; *SkarŻyw* 335 (2); *PudłFr* 14; *SkarKazSej* 681b.

Połączenia o znaczeniu ‘tylko’ zmieniające sens zdania na nie zaprzeczony [w tym: *nic* (...) *je(d)no* (17), *okrom kogo*, *czego* (7), *nad kogo*, *co*, *ile* (3), *tylko* (2), *chyba* (1), *jedno tylko* (1)] (35): gdim wftttkę [!] Affrikę pod waľzę moc przywiodł, nicem z fobą krom imiona nie przynioł. *BielŻyw* 116; *Leop* 4.Reg 4/2; *UstPraw* F4v; bo lud nędzny nie máiąc nic iedno łuki *BielKron* 112v (5); *Mącz* 319b; *HistRzym* 36v; *RejZwierc* 67v; *BialKaz* K3v; *ModrzBaz* 123v; *SkarŻyw* 74 (3); *ActReg* 81; *WujNT* Mar 6/8; *WysKaz* 47. Cf »nic inego«, »nic więcej«.

W charakterystycznych połączeniach: *nie cudzego* (7), *drogiego*, *dziedzicznego*, *godnego*, *kosztownego* (2), *królewskie*, *mego*, *niewarownego*, *nowego*, *swego* (10), *twego* (2), *ważkiego*, *własnego* (15), *złodziejskiego*, *żyznego*.

Połączenia: »nic prawie« (3): od czytania téż które będą czynić v fądu/ nic prawie [*nihil penitus JanStat* 499] nie máią bráć. *SarnStat* 804 [*idem* (2)] (3).

»nic zgoła« [szyk 1:1] (2): wszystko comnie było zabrali mi, y nic zgoła nie wrocieli *ActReg* 13; *ZapKościer* 1588/80.

Przysłowie: Owa ftára przypowieść/ iż nic v nágiego/ Zbroyny nigdy nie weźmie *RejFig* Dd4v.

Fraza: »[komu] ni na czym nie zejdzie (*a. nie ma zejść, a. nie schodzi*), niczegoj (*a. nic*) nie dostawa, niczegoj nie zbędzie« = *ktoś wszystko ma, nie cierpi braków; nihil deest Vulg [szyk zmienny]* (7:2:1): *BibRadz* I 333d *marg*; *BielKron* 255; *CzechRozm* 237; *NiemObr* 79; że im/ chociaż tych złych oziębłych czałow w których miłość chrześcijanśka/ iakoby iuż zgálłá/ nic ku zachowaniu tego to ciałá nie dośtawa *ReszHoz* 137; *Phil* L3 (2); *KołakSzczęśl* B3; *WujNT Tit* 3/13; Owá Polakom ná niczym nie schodzi/ Włzytko fię rodzi. *KlonFlis* C2.

Zwroty: »nic nie brać, wziąć« = *nie otrzym(yw)ać zapłaty, wsparcia, posagu, spadku, (z)robić coś bezpłatnie, nie zyskać materialnie; nihil accipere Vulg, JanStat; nihil capere a. petere Modrz; ne aliquid recipere JanStat [szyk zmienny]* (27:12): *LibLeg* 6/156; *LibMal* 1548/148; Słyszeliemy [!] iż ná nas iedziełz walczyć/ dla czego fię themu dziwuujemy/ bo nic od nás nie możelz wziąć [*quia nihil a nobis poteris extorquere*] *HistAl* H8v; *Leop* 1.*Mach* 8/26; Piłárze od szukania w Księgách niemáią nic brąć *UstPraw* C2 (3); *BielKron* 321v; *OrzQuin* C3; *RejPos* 218; *RejZwierc* 17v (4); *ModrzBaz* 27v (3); frálował fię o to/ gdyby vbodzy nic niewziawłzy/ odnieść od niego mieli. *SkarŻyw* 498 (2); *ReszHoz* 137; *GórnRozm* E3; kiedy mogąc brąć żywność y potrzeby od tych ktorym Ewángelią opowiadał/ iednák nic brąć niechciał. *WujNT* 238 (3); *SarnStat* 326 (13); *PowodPr* 65; *CiekPotr* 54.

»nic nie da(wa)ć (*a. rozdawać*)« = *nie zapłacić, nie wynagrodzić, nie udzielić wsparcia, nie dopuścić do zysku; non dare (quidquam) Vulg, PolAnt, Mącz; nihil numerare, nullum dare Modrz [szyk zmienny]* (56): *MetrKor* 34/135; Włzędyciem iest nędze dofyć/ A bez prace nie dádzą nic *BierEz* P2 (3); *RejRozpr* B3v; powyada ze [...] obrali trzech studenthow [...]. Przithich wzyáli Talerow 32, kthorełzmy myedzi łzią rozdzielili a yemv nycz nyedali. *LibMal* 1547/134v (4); *RejKup* i6; *Diar* 77; *RejWiz* 167; *Leop* 1.*Reg* 30/22 (2); *RejZwierc* 41v (4); *BibRadz* 1.*Reg* 30/22; *OrzRozm* C4v (4); *BielKron* 67 (3); *Mącz* 42d; *OrzQuin* B; rzekł do vbogiego/ Dayże mi theraz pokoy/ nie damci nic. *GórnDworz* Q7v (2); *HistLan* F4; *RejZwierc* 194v (2); *BudBib* Num 7/9 (2); *Strum* Iv; *CzechRozm* 110; *ModrzBaz* 74v (5); *SkarŻyw* 98; Onym włzytko wolno/ y włprawiedliwić dałzli co : y potępić nie dałzli nic. *CzechRozm* 61; *BielSjem* 18; *PudłFr* 63 (2); *ActReg* 50 (4); *LatHar* 248; *SkarKaz* 315b (3); *CzahTr* L2.

»nic nie kosztować« (*też w przen*) (7): *Tibi gratis constat navis, Nic cie łódź nie kofztuye. Mącz* 418a; *GórnDworz* Hh5; *RejZwierc* Bv (5).

»nic nie mieć, nie mający; nic nie masz, nie będzie« [*w tym: w mieszku, w domu, w pudle, w pacharzynie*] = *być ubogim (też w sensie przenośnym); nihil habere Vulg, Mącz, JanStat; non habere (quidquam) Vulg, PolAnt; non est [alicui] quicquam PolAnt [szyk zmienny]* (55:2;11:1): *BierEz* O4; *PatKaz* III 131; *BielŻyw* 53 (2); Bo kiedy iuż niebędzie nic Dopieroby chciał rządnyim być *RejRozpr* I2v (2); *RejKup* e3v; Iż łakomcy te^{go} łwiáthá by nawięcey mieli przedfię nic nye máią/ gdy łtráćili łáłkę Bożą *LubPs* R4v *marg* (2); *RejWiz* 60 (2); *Leop* 2.*Reg* 12/3 (3); *RejFig* Bb2v (3); *RejZwierc* 110 (2); *BibRadz* 4.*Reg* 4/2; *BielKron* 115; Miserrimum istud verbum et pessimum est habuisse et nihil habere, Przed tym mieć á yuż nić nie mieć zła á nędzna to rzecz yeft. *Mącz* 151a (5); *HistRzym* 16v (2); *RejPos* 193; gdy łtráći dożywocie po tobie á nie będzie nic miał/ podobno cepámi á łiekierą przyłługować fię muśi. *RejZwierc* 194v (13); *BudBib* *Eccli* 20/19; vbogiemu/ by dobrze z Cefarłkiego rodu łzedł/ gdy nic nie ma/ cźci ładney nie dáią. *SkarŻyw* 241 (10); *ReszHoz* 116 (2); Poydziem do

miełzka iego/ áliści w nim nie málz nic *WerGośc* 235; *WerKaz* 300; *BielSjem* 6; *KochPieś* 36; tylko zarábiamy/ Ale przedsię nic nie mamy. *KochSob* 56; *PudłFr* 20; *ActReg* 132; *KochFrag* 28; *WujNT* 2. *Cor* 6/10; *WysKaz* 9 (3); *SarnStat* 239; *CiekPotr* 44.

»nic nie zostawić (a. ostawiać); nic nie zostało« = *non remanet quidquam Vulg; nihil reliquum facere* *Mącz* [szyk zmienny] (8;4): *ZapWar* 1548 nr 2667; *Leop* 4. *Reg* 20/17; SZátá piękna/ kofzulá/ pościel/ Koń vbrány/ [...] Wízytko to wiátr rozniełie/ áz nic nie zořtáło. *RejZwierz* 135 (2); *Mącz* 194d; *HistRzym* 112; *RejPos* 248v; *HistLan* E2; *CzechRozm* 110; Nikt więcej dáć vbogim niemoże/ iáko ten/ co łobie nic niezofťáwi. *SkarŻyw* 143; *OrzJan* 60; *PowodPr* 63.

Wyrażenia: »nic dobrego« (2): izali niebył gołotą/ który niemiał nic dobrego *KrowObr* 57; *ZapKościer* 1585/61

»nic inego« [w tym: *chyba* (1), *jedno* (1)] = *nihil aliud Vulg* (4): *MetrKor* 26/62v; vbogi lepak nic inego niemiał/ chyba iedurną owieczkę *Leop* 2. *Reg* 12/3 (2); *SarnStat* 1234.

»nic takiego« (1): nycz ynego v źiebie myeczy nyemaya thakiego czo by było kv brony źzlufchało. *MetrKor* 26/62v.

»nic więcej« [w tym: *je(d)no* (7), *nad kogo*, *co*, *ile* (3), *jako* (1)] = *nullatenus ultra JanStat* [szyk 12:1] (13): *LibMal* 1543/77 (2); *ZapWar* 1543 nr 2622; Iż áni mąż áni niewiáłthá nic iuż więcej nieoffiáruy [*quidquam offerat ultra*] ná robienie Świątnicze. *Leop* Ex 36/6; ná ktore [długi] źtárfzy brát może przedádź część imienia łpołecznego/ á nic więcej iedno co długi zápláćić *UstPraw* B4; *BibRadz* 4. *Reg* 4/2; *OrzRozm* O3; *Mącz* 37c; *ZapKościer* 1585/60v; *WyprPl* B2v; więcej nic nád łześć grołzy práłkich wycięgáć áni bráć od niedofťátecznych nie máią *SarnStat* 221 (3).

»nic złego« (1): a ste^{go} dworu nyemayá nycz ruchacz tak dobre^{go} yako y slego *ZapKościer* 1585/61.

Szereg: »mało a(l)bo (a) nic« = *vel nullo vel exili pretio, vel maligno vel nullo pretio Modrz* [szyk 5:2] (7): iáł łkrzynie tárgować/ Chociaż máło álbo nic do niey nie miał łchować. *HistLan* Cv (2); *RejZwierc* 95; *ModrzBaz* 116v (2); Lepięy aby nie miał nic/ álbo bárzo máło. *PudłFr* 20; *PowodPr* 63.

β. W zdaniu nie zaprzeczonym (17) :

αα. Z możliwym zaprzeczeniem (3) : iefli [...] łtanié [...] w dworzéch Kościelnych/ y źzlácheckich przyda fie nam vczynić: tedy nic gwałtem áni mocą kažemy bráć *SarnStat* 893.

Zwrot: »nic kosztować« (1); A łnadźby to máło álbo nic kofztowało *RejZwierc* 186.

Szeregi: »mało albo nic« (1): *RejZwierc* 186 cf Zwrot.

»niewiele albo nic« (1): Ano fie rozum z miełzkiem iuż dawno zgodzili/ Bo niewiele álbo nic będye w nich pochwili. *RejWiz* 92v.

ββ. Z elipsą przeczenia (14) :

1) Z elipsą czasownika danego w kontekście (13) : *OpecŻyw* 98; Piłárze od iedney rzeczy niemáią bráć więcej iedno grołz. A od czytánia nic. *UstPraw* Cv; *BielKron* 354; *CzechRozm* 236; Od światá wzięłás drzewiáną wypráwę/ A nic ná łtráwę. *WisznTr* 17; *LatHar* 718; Gdym was połyłáł bez miełzka y táłftry/ y botow: zali wam cze^{go} nie dołťawało? A oni rzekli: Niczego. *WujNT* *Luc* 22/35.

W przeciwstawieniu: »siła ... nic« (1): *CiekPotr* 64 cf Szereg.

Połączenie: »nic zgoła« (1): cobyś mu chciał dáć. (–) Nic zgoła. *CiekPotr* 25.

Wyrażenia: »dalej nic« (1): tedj wam dawami mocz poštěpowania do svmmi czterech thiffyeczzi zlotich daley też nycz *LibLeg* 11/82v.

»nic inego, jedno« (1): Roškázác hneth/ áby we trzech/ ábo we czterzech nářnych miářteczkach mińcę bito/ [...] á iřby vřtháwicřnie y we dnie/ y w noczy robiono/ á nic inego/ iedno wřzytko czerwone złote *Górndworz* P3v.

»nic więcej« (1): ktorym zá wřzytkę ich dzielność/ dzieřięć złotych tylko ná kwártá dawam. (–) A nic więcej? *OrzRozm* R2.

Szereg: »mało i nic« (1): iedni dořtawáią Siłá; á drudzy zář nic. Ia do tych należę Co máło y nic *CiekPotr* 64.

2) Z elipsą orzeczenia „jest” (1) :

Fraza: »lepiej niż nic« (1): Dano mi tylko ieden potroyny: lecz y to Lepiej niż nic. *CiekPotr* 66.

c. Nikt, żaden człowiek (131) :

α. W zdaniu zaprzeczonym partykułą „nie” (113) : Iř Bog nic nie vrodził *GrzegRóżn* Gv; Debemus morti nos nostraque, Nic od řmiercy nie yeřt wymówiono. *Mącz* 78c.

W połączeniu z formą przymiotnikową: *nic jakiego* (102): V Woiewody mądrego/ W woyleże niemář nic zbytniego. Kořdemuřiem vrząd naydzie *BierEz* S2; *BielŻyw* 39; *KromRozm III* D2; *RejWiz* 45; *Leop Apoc* 21/27; Ták z przyrodzenia náturá Polřka niczego niewolnego przypuřćć do řiebie y przyáć niemoże. *OrzRozm* M; *RejAp* 184 (9); *RejPos* 53 (6); Poniewář nic pokálanego y zmázanego/ nie wnidřie do Kroleřtwá Bożego. *WujJud* 203v; Tobie řwiát nic równęgo podáć nie może *KochPs* 114; *WujNT* 361 (2); *WysKaz* 37; *SkarKazSej* 679b. Cf *Połączenia z przymiotnikiem w różnych stopniach; Wyrażenia.*

W połączeniu z dodatkowym zaimkiem przeczącym [nigdy] (4): *RejWiz* 45; *RejAp* 126v (2); w ktorym [królestwie niebieskim] nic niepocřćiwego [...] nigdy wytrwáć nie może *RejPos* 53.

W połączeniu ze zdaniem względnym rozpoczynanym zaimkiem „co” (funkcja odpowiednika zespolenia) (4): *BibRadz Apoc* 21/27; *RejAp* 185; niemář nic po Bogu/ wćzym by řię kochał/ iáko w řynie onym *SkarŻyw* 285; *KochDz* 108.

Połączenia o znaczeniu ‘tylko’ zmieniające sens zdania na nie zaprzeczony [w tym: nic ... jedno (13), nad kogo (1), okrom kogo (1)] (15): gdyř s kořciołá [...] nie może nigdy nic wynidř iedno řwięte á řpráwiedliwe. *RejAp* 126v; *ActReg* 10; *SkarKazSej* 679b. Cf »nic in(n)ego«.

Połączenia z przymiotnikiem lub przysłówkiem w różnych stopniach, przybierające sens stopnia najwyższego [w tym: comp: ai (58), av (1); „tak” + posit: ai (3), av (1); wyrazy wprowadzające comparandum: nad kogo (38), jako (14), zdanie typu warunkowego (4), jedno (2), okrom kogo (1); bez comparandum (4)] (63): *BierEz* S3; *PatKaz I* 12 (2); *PatKaz II* 40v; wřzakóř nycz tak uyřoko nyeuczynyl bog yako panną matką bożą *PatKaz III* 116v (4); *BielŻyw* 92; *GlabGad* A5 (2); *LibLeg* 11/187v; řwiat ten iáko řtoj / niewidřiał nad mię nić miřernieřře⁸⁰ *MurzHist* L; *MurzNT* 51; *GliczKsięż* I3v; młodoř gdy podrařta/ nic řwowolnieyřzego/ Nie może być ná řwiecie/ ni vpornieyřzego. *RejWiz* 89v; *Mącz* 92c (3); *OrzQuin* E3; *RejAp* 150v; thák iř niemiáło iuř być ná řwiecie/ nicz báćnieyřzego/ nic czudnieyřzego/ nic dobrotliwřzego/ nie godnieyřzego miłóřci/ náđ tego młodzieńcá. *Górndworz* M8; *HistRzym* 7; *HistLan* F3v; Iř bych nie był Alexándrem

niczymbych nie rádfzy był iáko Diogenešem. *RejZwierc* 38 (2); *KochMon* 25; *RejPosWstaw* [21³]v; *ModrzBaz* 6 (7); *SkarŻyw* 162 (3); *StryjKron* A6; Iż nie máfz nic ták hárdego/ nie máfz nic ták fzkodliwego/ iáko gdy z ftanu podłego [...] pan [...] będzie *CzechEp* 335; té ognifé gwiazdy [...] Swiádkiem/ że nic milfżego niémam okrom ciebie. *KochFr* 98; *WerKaz* 275; *KochPieś* 27; *ArtKanc* S11; *OrzJan* 93; *SkarKaz* 205a; *CiekPotr* 15 (4); *GosłCast* 29; *PudłDydo* B4v. Cf »nic gorszego«, »nic lepszego«.

W charakterystycznych połączeniach: *nic brzydliwego, falesznego, nieczystego* (3), *niepocziwego* (2), *nieposłusznego, niewiernego, niewolnego, obłędliwego, omylnego* (3), *plugawego (splugawionego)* (7), *pokalanego* (2), *rownego, wielomownego, wysokiego, zbrukanego, zbytniego, zmazanego; nic nad kogo itp. baczniejszego, ciszszego, cudniejszego* (2), *czystszo, dobrotliwszego, droższego, dufnomowniejszego, fortylniejszego, głupszego, godniejszego miłości, gorniejszego, tak hardego, jaśniejszego, kłamliejszego, mierniejszego, milszego* (4), *mizerniejszego* (2), *nędzniejszego, niemierniejszego, niesprawiedliwszego* (3), *nieszczęśliwszego, nikczemniejszego, piękniejszego* (2), *pobożniejszego, tak podobnego, podobniejszego Bogu, tak poważnego, powolniejszego* (2), *przemierźlejszego, skromniejszego, słabszego, sprośniejszego* (2), *straszliwszego, swowolniejszego, szaleńszego* (3), *szczęśliwszego, tak szkodliwego, ślachetniejszego, uporniejszego, urodziwszego, wiesielszego, więtszego, wszeteczniejszego, zacniejszego* (2), *złośliwszego, znamienitszego*.

Połączenie: »nic zgoła« (1): Marszałek opowiadał ze się ludzie dosłuzby Dworskiej nie cisną y zeniczgoła niemasz Okrom Vrzednikow Stołowych *ActReg* 10.

Zwrot: »nic nie mieć« = *być bezdzietnym [szyk zmienny]* (3): Tákci nyemáyac nic/ [...] fámi fobie myerzną *GliczKsiąż* Cv (2); Miał dwie żenie/ iednę Dezyderyułowę corę/ s którą nic nie miał. *BielKron* 170.

Wyrażenia: »nic gorszego [nad kogo]« = *nihil iniquius Pol Ant, Modrz* (4): Abowimci nic nyemáfz gorffego nád te/ ktorzy gdy ledwo obyecádłá zákusili/ fálífywe o fobie mnimánie w vmyenyu wzyęli. *GliczKsiąż* L6; *BibRadz Eccli* 10/9; *ModrzBaz* 87; *Phil* Q3.

»nic in(n)ego (a. inszego) (...) jedno« (12): *KromRozm III* B6v; iż nic infzego w kościele Świątym nieieftęście/ iedno kupcy/ y kramárze *KrowObr* 105 (3); *OrzRozm* B3 (4); *BielKron* 447v; *Mącz* 418b; *RejPosRozpr* c2; możeli fie to z ftąd dowieść iż Iezus nic innego nie był iedno fyn Iozeffow? *CzechRozm* 159v.

»nic lepszego« [w tym: *nad kogo* (2)] (3): *GliczKsiąż* G2; Gdyż to wiemy iż nadeń [Boga] nie máfz nic lepffzego *LubPs* Y4v; *RejZwierc* 78v.

β. W zdaniu nie zaprzeczonym (18) :

Wyrażenie: »nic dobrego« [w funkcji rzeczownika] = *nequam Mącz, Calag; furcifer, homo proiectus, scelus Mącz; improbus Calag* (10): *Nequam, Nic dobrego/ łotr/ fzubienicznik/ zły. Mącz* 245d (4); *GórńDworz* Cc7v; *Calag* 98b; To iedná y wielka niezbożność ktora świadczy o Papieżu/ iż ieft nic dobrego *CzechEp* 387; Tobie nie vfam boś ieft nic dobrego. *CzahTr* B2; *GosłCast* 35 (2).

αα. W zdaniu o budowie wykluczającej przeczenie (1) :

Wyrażenie: »nic inego, jedno« (1): A przeczbychmy nie mieli v nich brać fłow/ ponieważ [...] nic ine^{go} iedno Słowianie ieftęfmy? *BudBib* b4v.

ββ. *Z elipsą przeczenia (7) :*

1) *Z elipsą czasownika danego w kontekście (1) :*

Wyrażenie: »nic inszego« (1): Nam ieden Bog zawniżiełt Oćiec/ á nic inżzego *GrzegRóżn* [L2]v.

2) *Z elipsą orzeczenia „nie masz” (6) :*

Połączenia z przymiotnikiem w stopniu wyższym, przybierające sens stopnia najwyższego [w tym: wyrazy wprowadzające comparandum: jako (2), nad kogo (1); bez comparandum (3)] (6): Nihil politius, nihil acutius Aristotele, Nic pięknieyższego nic ostrższego yáko Arístoteles. *Mącz* 308a (3); *ArtKanc* A14v; zegdy znim łagodnie postempuie, nic gornieyszego, agdygo surowie traktuie nic powolnieyszego! *ActReg* 141.

d. *Coś, co nie istnieje (52) :*

α. *W zdaniu zaprzeczonym partykułą „nie” (12) :*

Zwrot: »nic, niczym nie być« = *nie istnieć*; *nihil esse Vulg* (11:1): przydzieć czas że niczym nie będiełz *BielŻyw* 171; *Leop* 1.Cor 8/4; *SarnUzn* F8; *RejŻwierc* 9v; *SkarŻyw* 70; Bálwan nic nie iełt [1.Cor 8/4].) Nie z łtrony máteriey/ która cożkolwiek iełt: ále z łtrony formy/ iż to znaczy co nic nie iełt/ ábo czego nie máłz ná świcie. *WujNT* 597 (6); *PowodPr* 28.

β. *W zdaniu nie zaprzeczonym (2) :*

αα. *W zdaniu o budowie wykluczającej przeczenie (1) :*

Połączenie: »jakoby nic« (1): będą iákoby nic [*erunt tanquam nihil*] *BibRadz Is* 41/12.

ββ. *Z elipsą orzeczenia „nie będzie” (1) : GórnTroas 31 cf b).*

a) *O stworzeniu rzeczy materialnych i rodzeniu się ludzi (bez materii początkowej) (37) :*

α. *W zdaniu o budowie wykluczającej przeczenie (36) :* iákoś łie ná łwiat thu zyáwił z niłczżego *RejWiz* 121 v; *Leop Is* 41/24; *BielKron* 155; *CzechRozm* 122v; *Przetolż* zá mocą iego zniłczżegołz/ bez nacżynia/ bez mátereyey [...] łtánął ten łwiat *SkarŻyw* 258.

Zwrot: »z ni(z)czego (s)tworzyć, uczynić, stworzony« [*szyk zmienny*] (22:7:2): *BierRaj* 18v; *PatKaz I* 4; *TarDuch* D5; *KromRozm II* b; *GroicPorz* aa2; Stworzył Pan niebo zyemię/ ták práwie z niłczżego. *RejWiz* 144v (2); *BibRadz I* 1a marg; *RejPos* 270v; *BiałKat* 11 (4); *KuczbKat* 10 (2); *BiałKaz* E2v (2); *CzechRozm* 122 (2); *SkarJedn* 49; *StryjKron* 1; *CzechEp* 160 (4); *GrabowSet* X3; *LatHar* 25 (3); ále w ludzkie ciáło wlewa P. Bog dułżę/ którą z niłczżegoż ná łwoie podobieńłtwo tworzy *SkarKaz* 208a (2).

β. *W zdaniu zaprzeczonym partykułą „nie” konieczną ze względu na sens zdania (1) :*

Zwrot: »z niczego nie uczynić« (1): Bo przedsię z nicżego nic nie vczyni *CzechEp* 160.

b) *W funkcji rzeczownika: nicość (1) :* Po śmierci z nas nic/ nicém iełt śmierć łámá *GórnTroas* 31.

e. *W idiomatycznych konstrukcjach składniowych (321) :*

nic do kogo, do czego (86):

~ *komu nic do kogo, do czego; nie mieć nic do kogo, do czego; komu nie do czego należy* [w tym: *do tego (21)*] = *nie dbać, nie interesować się, nie wtrącać się, nie obchodzi, nie moja sprawa; nihil interest (alicuius)* *Mącz*, *Modrz*; *nihil alicui a. ad aliquem* *Mącz* (35;7;1): Patrzmý łwego/ nic nam do cudzego *RejRozpr* K3; Dołć ia mam łwey nędże/ a tak mnię nić do ciebie *RejJóz* C6v (2); *RejKup* r3v (3); tedy tym obyłżáiem/ prółci ludzie niemáią nic do pámiátki oney nadrołłżzey offiáry y niemáią nic do Pána

Iezu Kryśtułá vkrzyżowánego/ y on niema nic do nich *KrowObr* 201; *RejWiz* 39v (2); *RejZwierz kt* (3); *OrzRozm Rv*; iáko Hiłtorykowie połtronni/ ktorym nic do nich nie było/ dofyć iáśnie o nálznych przodkach piálá *BielKron* 337v (3); Haec [*nihil*] interest hominum, Nic do tego ludzióm należy. *Mqcz* 430a (5); *RejPos* 161v (5); *RejZwierc* 90v (2); A ták nic nam do Láćinłkich reguł/ włzytkie łłowá by niewiem iákiego ięzyka/ my możemy y mamy deklinowác *BudBib* cv; *CzechRozm* 98 (2); *ModrzBaz* 86; Bo co Antenor mowi/ że nam nic do tego/ Bá y bárzo do tego. *KochOdpr* C2; *CzechEp* 61 (3); *ZapKościer* 1585/55v; Mnie nic do niebá/ kiedym tu z pánnami. *PudłFr* 57; *PaprUp* E3; *WysKaz* 5.

~ Szereg:»mało abo nic« (1): Też mnie mało abo nicz/ do tyzh wálzyzh [!] chwłftow *RejJóz* D7v. ~
nie mieć nic do czego [w tym: do tego (5)] = *nie mieć prawa do posiadania, otrzymania, udziału* (21): *SeklKat* Y2v; *RejKup* p2v (2); *MurzHist* P3v; *MurzNT* 126; nye ma nic do zapłát Kriśtułowych/ kto kołcyoł Kryśtułow opuścza *KromRozm III* F4v; *KrowObr* 142; *UstPraw* B4 (2); *BielKron* 126; *RejAp* 109v; *MycPrz* II C; *SkarJedn* 34; A do tey pulwłoki pierwłzego męza dzieci nic nie maia bo on ia zapłacił zoiczizny *ZapKościer* 1581/6 (7); *WujNT* Bbbbbb4v.

nie mieć nic do kogo, do czego; komu nic do czego [w tym: do tego (6)] = *nie odnosić się, nie mieć związku; nie być argumentem na poparcie jakiegoś twierdzenia; nihil ad aliquem pertinere* *Modrz* (8;3): *BudBib* cv; *CzechRozm* 246v; iákom powiedział/ nic niema do tych wielmożnych [*nihil ad istos viros magnificos*]/ ktorzi ine łzácunki/ á iákoby vłtawy łwe máia *ModrzBaz* 61 (3); *CzechEp* 176 (2); á co o zbrodniach mowiłz/ do tego Wolność nic nie ma *GórnrRozm* A3v (2); *LatHar* 10; Nie gań mi okrętow/ Bo to nie ma nic do prawnych wykrętów *KlonFlis* D3.

nie mieć nic do czego = *nie należeć* (2): *KromRozm II* y2v; iż [...] dobrzy tylko [...] ktemu kołcyołowi przyłlucháya/ á źli y przeżrennia potępnyenye/ do nyego nic nyemáya. *KromRozm III* C6v.

nie mieć nic do czego [w tym: do tego (3)] = *nie mieć prawa do ingerencji, nie móc się wtrącać* (9): *KromRozm I* M3; *KromRozm III* D7v; then Seweryn był Liwłánt/ Krol Polłki do niego nic nie miał. *BielKron* 420; *MycPrz* II C3v; *SkarJedn* 35; *SkarŻyw* 88; wymogli to ná Krolu [...]/ iżby Krol do zbrodniow nic nie miał *GórnrRozm* C3v (3). ~

nic z czego (43):

~ *nic z czego nie będzie* (a. *nie było, a. nie byłoby, a. nie bywa, a. nie ma być*) [w tym: ze wsz(ytki)ego (12), z tego (11)] = *coś nie wyda pożądaných skutków, nie zrealizuje się, zawiedzie; nie będzie tak, nie uda się* (41): *RejRozpr* Cv (2); *RejKup* d7; *Diar* 34; Włzákem ci też y pierwey powiádał/ że z tey Exekucyey nic niebędzie *OrzRozm* I4v (6); rádzili iedni w Bononiei/ drudzy w Trydenćie/ á ze włzytkiego niebyło nic. *BielKron* 229 (9); *OrzQuin* E3v (2); *RejPos* 248v (3); *RejZwierc* 44 (6); *BielSpr* c2 (2); *PaprPan* Cc; Bo lepłza pewna wolność/ niż rołkołz wátpliwa/ Tá zówždy zemną/ á z téy częłto nic niebywa. *KochFr* 72; *KlonŻal* E4; *CiekPotr* 74; Obiecawłzy/ z łłowá nic *GosłCast* 29 (3).

~ *Wyrażenia*: »nic dobrego« (1): A ten Seym/ o ktorym śpiewacie/ [...] nic z niego dobrego nie będzie *OrzRozm* Bv.

»nic inego ... jedno« (1); że nákoniec z Seymu wálnego nic inego nie bywa/ iedno háńbá v połtronnych ludzi *OrzRozm* C3. ~

nic z tego [odpowieź odmowna na propozycję] = non PolAnt (2): Y rzekł mu świekier iego/ Miefzkaycie v mnie/ poślę do oycá wálzego/ dawaiąc mu znác iáko fię maćie. Ale Tobiałz rzekł/ Z tegoć nic/ ále mię odpraw do oycá mego. *BibRadz Tob 10/10[11]; BudBib 2.Mach 7/8. ~*

nic komu i komu = niech się ktoś kimś nie zajmuje (1): Nie miey ty nic z tym fprawiedliwym (*marg*) nic tobie y fprawiedliwemu temu. (–) *WujNT Matth 27/19.*

nic ku czemu; nie mieć nic ku czemu [w tym: ku rzeczy] = nie mieć nic wspólnego, nie odnosić się, nie być podobnym (4;1): *RejKup I;* Toć by tedy y ewángeliey nye wyerzyć? (–) Nic to ktemu. *KromRozm I C3v; MurzOrt B2v;* Lecź ktoź tego nie widźi/ że to nie ma nic ku rzeczy *WysKaz 15;* Mieć ábo nie mieć złotá/ nic przez fie ku cnoćie *SzarzRyt C3.*

nic o kogo, o co [w tym: komu (10); o to (4)] = nie dbać; nieważne (22): *LibLeg 11/12v; RejKup x8 (2); KromRozm I B2;* Acz o fłowá nic/ gđzye rzecz fámá w foby yáfna yeft *KromRozm III O7v (2);* o śmierć o tę mi nic *RejZwierz 27 (2); RejZwierc 27 (5); CzechRozm 117; BielSjem 12;* O mięby nic/ fynowi mogłoby to fzkodźić *GórnTroas 43 (2); OstrEpit A4; CiekPotr 74; PaxLiz E4;* Choćia Bańfkich miaft nie mamy/ nic o to *KlonFlis C2 (2).*

nic na czym (39):

~ *nic na tym, na czym [w tym ze zdaniem dopełnieniowym (22):* *chocia(by) (12), jeśli (6), że, iż, lubo, zaimek względny; komu (12), u kogo (2)] = nieważne, nie szkodzi, nie obchodzi; nihil interest* *Modrz, Vulg; nihil impedit a. refert Modrz (35:1):* Nic ná tym/ yefti kto z odkrytą álbo zakrytą głową fye modli *KromRozm I Ov (2); KromRozm III F6v (2); RejWiz 3; RejZwierz 143v; OrzQuin Aav; GórnDworz O5v; RejPos 168v (3); GrzegŚm 43 (2); RejZwierc 134; BudBib c2; Strum N3; BudNT Hh4; CzechRozm 82v (2);* Wfzákże nic ná tem choćby ich mniefy choć więcey było. *ModrzBaz 92 (4);* Tego niewiem iefli to ciź oycowie tych też fpłodźili/ ktorzy fię y v nas poiáwili: [...] (ná czym mi nic/ otym fię máło pytam [...]) *CzechEp 65 (6); ReszPrz 58;* Bąđź fye kto zacnym rodźił/ y bogátym/ Bąđź niewolnikiem: v śmierci nic ná tym *KochPieś 43; Phil S; WujNT 63 (2); CzahTr C4v;* mnie był zdrow/ mnie chorował: zátym Coćby był zdechl/ mnieby zdechl: á tobie nic ná ty^m. *KlonWor 20.*

nie na czym = nie wystarcza, nie przynosi skutku (3): Bo wiem że tu na fłowiefch nicz Trzeba ych fluktem podeprzeć *RejKup y6; Frigent Indicia omnia, Ná fładziech niemałz nic/ Są próżne Mącz 137a; KochTarn 78. ~*

nie mieć nic z kim, z czym (na poły); nic z czym = nie mieć nic wspólnego, nie wdawać się w czyjeś sprawy; nie dotyczyć; nie dorównywać; nihil alicui et alicui Vulg (5;1): *GliczKsiąż B3v;* nie miéycie z Antykryftem nic ná poły *OrzQuin K;* ázei fie to pokaże/ że onego ánioła fprawá cielefna/ nic nie ma z práwą [!] náłzego Iezufá Chriřtufá *CzechRozm 55v; ZapKościer 1588/82v;* Ieft innych [bólów] dofyć lecz iák fię mnie widźi/ Nic z tym ktory tuź iedzę napoy zbrzydźi *RybGęśli D; WujNT Matth 27/19.*

nic o czym = nie dbajq, uważajq za nieważne (1): Nić tam o twich dořtoinořciach. *RejKup b8.*

nic po kim, po czym (118):

~ *nic po kim, po czym; nic nie było (a. nie będzie) po czym; nie było (a. będzie, a. by było) po czym; nic by po czym; nie mieć nic po czym [w tym: komu (43); po tym (16)] = niepotrzebne (70;13;6;4;2):* Po ogoniefch nic nie maćie: Dobrzebyřcie wdziáfáły/ Iźbyáfie ie porzeźáły. *BierEz H4; RejRozpr F4;* Nyczczy po pieniądzach wniebie. *RejKup M (10); DiarDop 109; GliczKsiąż Pđv; GroicPorz (5);*

KrowObr 76v (4); *RejWiz* 89v (2); *RejZwierz* 71v; Boguć nic potym nie było iżby był łtworzył ten świat łam dla łiebie *BibRadz* I 323c *marg*; *OrzRozm* A3 (2); *BielKron* 223v (4); *GrzegRozn* I4; *Prot* B2v (3); Iż to co iełt nápiłano/ tho iełt dołyc ná tym ku náuce náłzey: boć nam było nic po łprawách dziećinłtwá człowieczeńłtwá Páńłkiego *RejAp* 33 (2); *GórnDworz* L5 (2); *RejPos* 9 (8); *GrzegŚm* 62; SKępice á hoyny nic po nich nikomu *RejZwierz* 217 (7); *BudBib* b2v; *Strum* C4v; Aliściiby nic po łłowie Bożym: [...] gdybyłmy to czynić mogli/ coby iedno chćiało ćiało. *CzechRozm* 242v (6); *SkarJedn* 338; *Oczko* 30v; *SkarŻyw* 258 (2); *CzechEp* 66 (2); Ze nic po ćierniu/ kiedy róža łpádnie. *KochFr* 6 (2); *KochPieś* 48 (2); *GórnRozm* K2v (2); *ActReg* 10 (2); Bo iełliby włzyłcy byli łprawiedliwi/ nicby po Męłtwie *Phil* D2; *GórnTroas* 42 (4); *OrzJan* 69; *WyprPl* B3v; *JanNKar* E2v; po /th/ w polłkim iezyku nic *JanNKarKoch* F4; *GrabPospR* N4v; *PowodPr* 39; *SkarKaz* 634b; *GosłCast* 34; Zeć po tákich wymyślełch by namniey nic potym *ZbyłPrzyg* B (2).

~ *Przysłowie*: Caeco cum speculo nihil, Proverb. Nic łliepemu po łwierciedłie. *Mącz* 29d. ~

nic po kim, po czym = *nie ma kogoś, czegoś* (5): Nullus sum, Nic po mnie/ zginálem. *Mącz* 253a (2); (*nagł*) Mikołay Sienieńłki Stolnik. (–) [...] Bo to dobrze rozumiełz iż tu nic po błędzye. *PaprPan* M3; tego po czym nic ná onym zborze nie było/ to iełt około rzáđów kościelnych y podnieśienia Cárogrockie⁸⁰ Biłkupá nád inne Pátryarchy/ nigdy poćwierdzić niechćiał *SkarJedn* 177; *Klon* F4.

nic komu po czym = *nie godzi mu się, nie powinien* (1): nic Krolowi po gniewie/ *non decet regem feua inexorabilis* [!] *PaprUp* H4.

nic po czym; nic by nie było po czym [*w tym: komu* (5); *po tym* (6)] = *nie pomoże; jest bezużyteczne* (16;1): wiedz że ie [*żołędzie*] maż zbierać poki łą niedołtałe á piczne/ gdi iuż łą łuche nicz ponich *FalZioł* I [115²]c; bez naprawienia tego powiedáliłmy, że po żádnej obronie nic. *Diar* 67; *RejZwierz* 135v (2); *Prot* C; Ale to iuż nic potym złemu á zátwardzyálemu by iáko trąbą trąbił prawdą łwięthą do vchá iego iuż mu nic nye pomoże *RejAp* 146v; iżby temu to człowiekowi nic po włzyłkim nie było/ by też y włzyłkiego łwiátá ołiadłóści łobie pozyłkał/ iełliby dułżę łwą połłáł ná zátrocenie *RejPos* 216v (3); *RejZwierz* 145; *PaprPan* Y; *StryjKron* 76; Bo nic po tákiey pokorney/ łpowiełdzi/ gdy przedsię to człowiek płodzi cze⁸⁰ łię łpowiełda. *CzechEp* 105; *KochMRot* A2; *GostGosp* 160; *KochFrag* 20.

~ *Jako eliptyczny równoważnik konstrukcji* (1): Quid isti doli, quid machinae, quid praestigiae prosunt? I co po tych chytrościách zdráđách/ co po podrywłkách? Nic. *Mącz* 202d.

[*Zestawienie*: »nic po nim« [*nazwanie psa nieużytecznego, niezdatnego do polowania ani do strzeżenia dobytku*]: Narod płow troiáki náyduiemy: Ieden iełt łowczy [...]. Drugi narod ku łtrażey byđłá od wilkow. Trzeći ku łtrażey domowej [...] łą iełzćze drudzy co ie zowá nic po nich *Cresc* 1571 568.] ~~

f. Wyrażenia przyimkowe (773) :

»**z ni z czego**« = *bez istotnego powodu, bezpodstawnie* (3) : k they ich rozności trzećia z niłzczezo przyłżłá *BielKron* 367 (2); koń ktory nád inne záwżdy był ćichy/ zębámi go łtárgał/ zniłzczezo łz łię náń rzuciłwłzy *SkarŻyw* 58.

»**na nic**« = *bez skutku* (1) : Seim na nic *ActReg* 10.

»**ni ocz**« = *bez istotnego powodu; de nihilo* *Mącz* (4) : Ni ocz łobie głowę płuiełz *RejJóz* C7v; Rixari de lana caprina, O kozią łierść łie łwárzyć/ to yełt próžno/ ni ócz *Mącz* 357a (3).

»**ni przecz**« = *bez powodu* (1) : zburzyli mię ni przecz [gratis]. *Leop Ps* 108/3.

»**wniwecz, w nic**« = *in nihilum Vulg, Mącz, PolAnt, Modrz, Calep, Jan Stat; ad nihilum HistAl, Vulg, Mącz, PolAnt* [472:3] (475) :

α. *Tak, że nic nie zostało (albo zostałyby szczątki), że przestało istnieć; w połączeniu z czasownikiem* *znaczy: unicestwić, zlikwidować, zniszczyć, obalić; pokonać, zabić; z czasownikiem zwrotnym: przestać istnieć, zniknąć, ulec unicestwieniu, zniszczeniu itp.; funditus Mącz (191) : RejPs* 73v; *Gdyż wyem że fie cyąło moye tak w niwecz rośproszy LubPs* Hv (8); *iákoby zánifzczył/ zátłumił/ á w niwecz zátłoczył/ wierne Páńfkie RejPos* 51v (2); *BudBib Iob* 6/18; *ArtKanc O; GrabowSet F; Kościelne fkarby wniwecz fpuśtośzyli KlonKr* D3 (2); *Są wierfzē lāmementliwē/ łzy w oczách niecącē/ Wfzelki kłopot pod obłok w nic rozdymájące GostCast* 37.

W charakterystycznych połączeniach: wniwecz kazić, odpłoszyć, porazić, potłoczyć (zatłoczyć) (2), potłuczony, rosypować, rozdymający, rozplynąć (rozplywać) się (2), rozproszyc (rozproszony) (4), spustoszyć, zetrzeć.

W funkcji orzecznika [w tym: z łącznikiem (1)] = już nie ma, przestało istnieć (3): wśzytki kfiążetá iego będą wniwecz. BudBib Is 34/12; *PaxLiz* C3v; *przyfzły złote látá/ Sáturnowe fą czáfy/ wniwecz fmećek światá. SapEpit* B3.

Zwroty: »wniwecz iść« = zniknąć (1): Iż gdy duch z párá z człowieká wynidzie/ Pomiéřzawfzy fie z wiatrem wniwecz idzie. GórnTroas 30.

»wniwecz (się) obrocić (*a. obracać*), obrocony, obrocenie« = *ad a. in nihil redigere Vulg, PolAnt, Modrz, Cn; perire Vulg, PolAnt; corrumpere PolAnt, Mącz; delere PolAnt, Cn; abolere, exstinguere, prosternere Mącz, Cn; ad nihilum deducere HistAl; redactus ad nihilum Vulg; cessare facere, consumere, disperdere, subversionem ponere PolAnt; abolescere, in auras ire, cassari, devastari, dilabi, funditus perdi, interire, intermori, perfringi, pervastari, pessundari, profligari, venire ad internecionem; deploratus, dissipatus Mącz; contabescere, disperire Calep; afferre exitium, in cassum recidere, depascere, diluere, exitium comparare, ad interitum redigere, obsolescere, obterere, perimere, tollere Cn* [szyk zmienny] (142:26:2): *FalZioł I* 53c; *BielŻyw* 84; *iż cienie rzeczy na ogniu hnet fie w niwec obraczią GłabGad* H8v (3); *RejPs* 94 (4); *HistAl* G2; *KromRozm III* L3v; *drzewyey fie od pogonyey fwoiey nie náwrocę/ Aż fwe wfśytki fprzećiwniki yuż wniwecz obroć LubPs* E2 (8); *KrowObr* 214y; *RejWiz* 21v (2); *Leop Is* 34/11 (3); *ktory może [...] wfzytek świat iednym kinieniem wniwecz obrocić BibRadz* 2.Mach 8/18 (13); *ták fie w niwecz krolewfki rod wizytek obrocił. BielKron* 49 (42); *KochSat* A3; *Homo fractus ac pene dissipatus, Człowiek zefzły á málem w niwecz obrocony. Mącz* 396a (17); *RejAp* 5v (4); *GórnDworz Ff7; HistRzym* 128v; *RejPos* 7 (33); *BiałKat* 181; *BielSat* C3; *ofiadłości ich práwie w niwecz á w niwecz [...] fie obrociły RejZwierc* 184v (12); *RejPosWstaw* [41⁴]v; *BudBib I* 279b *marg; ále mury kiedy ich nie przykryie/ wniwecz fye obracią. Strum* Q4; *BudNT Ee6v marg; CzechRozm* 80v (5); *ModrzBaz* 132 v; *Oczko* 5v; *KochPs* 132; *SkarŻyw* 456; *MWilkHist* Ev; *StryjKron* 260 (4); *CzechEp* 73 (2); *Muśiálaby tákże zárázem wiárá y nádzieiá ludzka wfťác y w niwecz fię obrocić NiemObr* 73; *ReszPrz* 3 (2); *ArtKanc* K18v; *BielRozm* 20; *PaprUp* 12v; *Calep* 250b (2); *GostGosp* 98; *Phil* C; *GrabowSet* B (2); *LatHar* 71 (2); *WujNT* 386 (2); *WysKaz* 2; *JanNKar* Cv;

WitosłLut A5; Gdy wybić brácią y wniwecz obroćć *Myślił KlonKr* C4v; *PowodPr* 9 (4); *GosłCast* 63; *SkarKazSej* 705b; *SzyrzRyt* A4.

β. *Na darmo, bez skutku, niepotrzebnie; niepotrzebne; frustra, inaniter, incassum, in irritum, nequiquam Mącz* (62) : *Cribro aquam haurire*, Proverb. Dármo á w niwecz co czinić/ *Wodę mierzić. Mącz* 68d; *Lusisti omnem operam*, Wniwecześ robił. *Mącz* 198c; *In pertusum dolium dicta ingerere*, W niwecz á próżno co komu mówić. *Mącz* 469a (14); *Irritus – Daremni, prozni, wniwecz. Calep* 564a.

W funkcji orzecznika (bez łącznika) [w tym: przy podmiocie „to” (9)] (17): RejRozpr D4 (2); człowyek prędko fie zepfuye/ A to wniwecz co fie dármo nędznik náfráfuye. *LubPs* K4v; *RejWiz* 17v; *RejZwierz* 122v; *Facit verba mortuo*, Wziłtko w niwecz. *Mącz* 232b; *OrzQuin* B4; *KochTr* 8; nálfé trofki wniwecz/ wniwecz y ftáráníe *KochFr* 72; *GórnRozm* H (2); *KochProp* 10; *GrabowSet* I2v (2); *KlonKr* F3; *PowodPr* 35.

W charakterystycznych połączeniach: wniwecz czynić (4), *mówić* (2), *poczynać, pracować* (2), *robić*.

Zwroty: »wniwecz (a. w nic) (się) obroćć (a. obracać), obrocony« = zmarnować a. pójść na marne, nie przynieść spodziewanego skutku, nie doprowadzić do skutku, stać się bezużytecznym; consumere in vanum PolAnt; frustra abire, in nihilum venire, recidere in cassum Mącz; conturbare Calep; in irritum cadere, ad vanum redigere Cn [szyk zmienny] (23:1): BibRadz Lev 26/20; *Amici, diei partem ad se trahunt*, K woley przyjacielóm nie máło dnia fie w niwecz obróći. *Mącz* 460d (8); *nikczemnymi quęftiami zatrudniálfmy Seymy/ y w niwecz ié obracáli OrzQuin* B2; *nádzieie wśzytki nálfé/ y pilne ftáránía [nieszczęście] w niwecz obráca. GórnDworz* Dd7v (2); *RejPos* 65 (4); *RejZwierc* 143v; *WujJudConf* 114v; *Mufiálá by fie też w niwecz obroćć oná fropa y droga śmierz iego CzechRozm* 218v; *KochPs* 202; *Calep* 255a; *GrabowSet* E4v; *SkarKaz* 610b; *próżna moiá praca: Równó iáko y piérwéy/ w nic mi fie obraca. GosłCast* 28.

»wniwecz pość (a. iść)« = zmarnować się, nie osiągnąć skutku; in vanum abire Cn [szyk zmienny] (6): ani ta prózba iego wniwecz póidzie/ ale iá pán [...] pomnożeniem dobr duźnych abo zbawięnnych nagrodzi MurzNT 33v; *GórnRozm* Iv; *ActReg* 55 (2); *GrabowSet* B; *To comći służył/ niech iuż wniwecz idzie KochFrag* 27.

γ. *Tak, że przestaje być ważne, prawomocne* (53) : *Te Contracti iednoftainą zgodą [...] wniwecz zepsowali ZapKościer* 1580/12v.

W funkcji orzecznika (bez łącznika) [w tym: przy podmiocie „to” (1)] = nieważne (3): *BudNT przedm* c3v; *Przy frálzkách mi wždy náleią: A to w niwecz co fye śmieią. KochFr* 4; *Odkupienie P. Kryftułowe v Aryanow wniwecz. PowodPr* 35 marg.

Zwroty: »wniwecz iść« = zostać skasowanym, unieważnionym (1): *dni takież odłączenia iego poświęći Pánu/ offiáruiąc báránká rocznego zá grzech: wślákoż wthen fpofoh áby dni piérwífe wniwecz fzy [irriti fiant] Leop Num* 6/12.

»wniwecz (się) obroćć (a. obracać), obrocon(y), obrocenie« = unieważnić, skasować; irritum facere Mącz, PolAnt; abrogare Calag, Calep; irritare PolAnt, JanStat; sustollere Mącz; in nihilum verti Modrz; rescindere, tollere Calag; antiquare; antiquatio Calep; cassare, in irritum revocare, in nihilum convertere; in nihilum redactus; irritatio JanStat [szyk zmienny] (33:13:2): BierEz D4v; *nynyeyssem pyssmem onego qwythwya y zapysh kasswya a wnywecz obracza y vmarza. ZapWar* 1548 nr 2667 (3); *MurzNT*

56; iż iuż tym w niwecz łą obrocone/ y ná ftronę zárzucone wśytki chwały/ ofiári/ y łprawy zakonne. *LubPs* Xv (2); *KrowObr* 214; *UstPraw* E; tedy to ná cokolwiekby łie oná obowiązáła y łlubiła/ wniwecz łie obroćić ma *BibRadz* Num 30/13 (4); przymierze záłię wniwecz obroćił *BielKron* 386 (5); *Mącz* 438a (2); *RejPos* 159; *BudBib* I 419a marg (2); *MycPrz* II C2; *CzechRozm* 79; wiele ich [praw i ustaw] bywa ktore przez rok wniwecz łię obrocą *ModrzBaz* 97; *Calag* 3b; Nie możeć być rozwiązáne to iest w niwecz obrocone piśmo *CzechEp* 113; *Calep* 7b (3); A iefłiby łie co przeciwnęgo tákowému Dekretowi náłzému sítáło/ tedy to łkázuiemy żadnéy władzý nie mieć/ y ma łie wniwecz obróćić [totum id irritum decernimus et inane *JanStat* 563]. *SarnStat* 593; Tylko z tego Státutu wśyłtek rozdział woienney o obronie Ziemłkiéy [...] kálsuiemy/ y wniwecz obrácamy wiecznémi czáły. *SarnStat* 1191 (17).

đ. Tak, że się nie spełni (37) : Rády ludzkye y myłłi ich w niwecz rośypuye *LubPs* H4v (4); *Mącz* 1b; *ZawJeft* 16; zdrády niezbożnych łudzi wniwecz przewróći. *KolakSzczęł* B4v.

W funkcji orzecznika (bez łącznika) (1): Iudicie [= przepowiednie] w niwecz. *BielKron* 82 marg.

W charakterystycznych połączeniach: wniwecz potrzeb, przewroćić, psować, radzić, rosypować, rozproszyć.

Zwroty: »wniwecz (się) obroćić (a. obracać), obrocony« = nie spełnić się; udaremnić; destruere *PolAnt*; labefactus *Mącz*; dissolvere, perdere; abolitus *Vulg* [szyk zmienny] (24:4); *TarDuch* D4; y zaż by łie miály wniwecz obroćić obietnice iego *RejPs* 112v (6); Proźbá przeciww nieprzyacielom áby ich vporne náłádzenie wniwecz obroćić raczył. *LubPs* S6 marg (3); *BibRadz* 2.Reg 17 arg (2); *Mącz* 478d; nádzieía y požádliwość iego záwždy łie w niwecz obroći. *RejPos* 44 (5); *RejZwierc* 256; *CzechRozm* 218v; *KochPs* 45; *CzechEp* 411; *KochFr* 65; *GrabowSet* Ev; *WujNT* Act 5/38 (3); *CzahTr* B2.

»wniwecz pość« = nie spełnić się (1): w niwecz poźłó ich włfytko mnimánye *LubPs* V4.

ę. Zwroty w znaczeniu '(z)lekceważyć; nie dotrzym(yw)ać (tj. potraktować tak, jakby nie istniało)' (19) :

»wniwecz obroćić (a. obracać), obrocony« = mentiri *PolAnt*; extinguere *Mącz*; irritum facere *Vulg* (14:1); rácz odwroćić wzrok łwoy áby niebaczył złóći moich á rádłłey rácz wyłtępek moy wniwecz obroćić. *RejPs* 77; *BibRadz* 1.Mach 11/53; łluby y przyłięgi łwoie w niwecz obroćili *BielKron* 108 (2); *Mącz* 416a; *Górndworz* Hh6; *WujJud* 133v; *HistHel* C3v (2); rołkazánie Boże bywa wniwecz obrocone [Dei iussum pessundatur], *ModrzBaz* 28; *SkarJedn* 337; *CzechEp* 117 (2); *WujNT* 1.Tim 5/12 (2).

»wniwecz opuścić« [szyk zmienny] (3): *RejPs* 67; *RejPos* 301; opuść wniwecz groźby ludzkie *ArtKanc* O.

»wniwecz nie poważyć« (1): gdyż áni łłow moich/ áni tego powtarzánia ich/ ktore od was łłyzłeli/ w niwecz v łiebie nie poważyli *RejPos* 335v.

ż. Zwrot: »wniwecz (się) obroćić (a. obracać), obrocon(y), obrocenie« = upaść lub doprowadzić do upadku, stracić lub odebrać łwietność; zubożeć, podupaść; pognębić, upokorzyć; ad nihilum deducere, evacuare; redactus in nihilum *Vulg*; dilabi, (funditus) misceri, labefactari, senescere, vanescere; deploratus, prostratus *Mącz*; ponere in nihilum *PolAnt* [szyk zmienny] [65:16:1] (82) : *WróbŻółt* 7/6 (2); iż namoźnieyłłý moczár zewłłłfemi walecznemi przipráwámi iáko iny łen wniwecz łie obroćić

może. *RejPs* 111v (6); *RejRozpr* I; iáko oná bożnicá złych á niewiernych w niwecz fie obroćć myáá *LubPs* E4v (5); *Leop Iob* 30/15 (3); iákoby byli [...] wniwecz obroććli wielmożność Kryśthuśową w ołobie vczniow iego. *BibRadz* II 12a *marg* (2); *OrzRozm* D; *BielKron* 113; Aurum Tolosanum habere Proverb. Zniśzczęć w niwecz fie obroćć dla zlie nábyťęgo [!] dobrá. *Mącz* 21b (9); *OrzQuin* Aa3; *RejAp* BB5; ktorzy czáfu woyny [...] znácznie kwitnęli/ á potym gdy przyśzedł pokoy/ wśytko fie wniwecz obroććło *GórnDworz* Hh (2); iż mogł zázwdy zetrzeć á zniśzczýć moc iego [czarta]/ á wniwecz obroććć kroleśtwo iego. *RejPos* [77]v; iż małz być zelżon á poniżon á w niwecz obrocon/ iefli fie nie vznałz w tey nikczemności swołey. *RejPos* 228v (25); iáko fie ich máiętności w niwecz obráczáią *RejZwierc* 194 (6); *WujJud* 133v; *BudBib* Is 40/23; *HistHel* A; *MycPrz* I B; *Strum* A4v; *CzechRozm* 165 (4); *GórnRozm* M; *ActReg* 118; *Phil* D3 (2); *GrabowSet* D2; *WujNT* Rom 3/3 (2); *SarnStat* 1273.

η. Zwrot: »wniwecz obroćć się (a. obracać), obrocony (a. obracany)« = *udowodnić nieprawdę, zadać kłam; podważyć prawdziwość; okazać się nieprawdziwym; potępić; convincere* *Mącz* [12:2] (14) : aby świętą zacność prawdy piłm Żydowskich wniwecz obroććli *BibRadz* *4v; ná którym kazániu dowodnie zháńbił á wniwecz obroććł fektę Mánicheow *BielKron* 160v (2); *Mącz* 445d; *RejZwierc* 259v; wśytkie inśze dowody iego [...] tym iedny [!] obalone w niwecz fie obroććć muśzą. *CzechEp* 269 (8); *PaxLiz* D3.

θ. W funkcji orzecznika bez łącznika (11) :

Połączenie: »to wniwecz« [w tymi co (6), iż, że (4)] = *a ponadto (dotyczy spraw niekorzystnych); quid quod* *Modrz* [szyk 10:1] (11); *RejJóz* F4; *RejKup* c6v; Iedno nędzna kośzulá tá fie nam dośtánie. A to w niwecz iż ślawá rozlećć fie wśzędzye *RejWiz* 87 (5); bárzo mu ciężko wroćć Czo fie komu zádłużył/ [...] á czo fie go náładzáią álbo námęczą to wniwecz. *RejZwierc* 167v (2); *ModrzBaz* 110v; ten puchnie/ ów gniye: ábo wrzodliwi/ ábo trędowáci/ żadného zdrowého niémáśz: to wniwecz co ich nagle pomrze *KochPij* C2.

**** Bez wystarczającego kontekstu (6) :**

Zwrot: »wniwecz (się) obroćć (a. obracać)« (6); Ad nihilum recidere, W niwecz fie obroććć. *Mącz* 29c; Puto ad nihilum recasurum, Mam zá to że fie w niwecz obroćć. *Mącz* 29c; Pessum do, w niwecz fie obracam. *Mącz* 294d (5); *Calep* 1101b.

»**za ni zacz**« = *za darmo; przen* (1) : pro nihilo fáluos facies illos [...] y zaż ie ty miły panie zanizacz zbawifz *WróbŻołt* 55/8.

»**za nic, ni zacz**« (wyraża lekceważenie, niską ocenę, niską wartość, brak szacunku, nieprzykładanie wagi) = *pro nihilo* *Vulg*, *Mącz*, *Modrz*; *in nihilo, in nihilum* *Vulg*, *PolAnt* [210:78] (288) :

W funkcji orzecznika [w tym: z łącznikiem „być” (13), „widzieć się” (1); u kogo (23), komu (3); z przeczeniem (3)] (59): iż tám pan náłz zá nic niebył iedno rozlicznych bogow báłwány. *RejPs* 204; *RejRozpr* B2v; A tyć wałze wymowki v mnie wśytki za nić. *RejJóz* N2 (4); ty pośtepyki [...] Prawie my fie za nić wydzą *RejKup* n4; Wola rozkazania twégo Ta zanicz byłą vniego *RejKup* aa4v (15); *LubPs* bb5; *RejWiz* 87 (2); *RejZwierc* 87v; Temu to Tyberyuśowi ieden hutnik przyniośł napirwey śklenicę s pięknego śklá/ dał go ściáć/ mowiąc: iż ni zač złoto y frebro nie będzie dla tákich śklenic. *BielKron* 140 (6); *RejAp* 10v; *GórnDworz* Bb6v; *RejPos* [105]v (3); Zá nic tu Rożána wodka/ Ieflić grzebie we

łbie kotká. *RejZwierc* 237v (4); *BudNT* i5v marg; *PaprpPan* H; *ModrzBaz* 42 (2); *Oczko* 11; *CzechEp* 43; Zacność w miłości zanic *KochFr* 18 (2); *PudłFr* 4; *ArtKanc* K18; *ActReg* 98; Hektorowi śmierć za nic *GórnTroas* 34; *GrabowSet* R4 (3); ále mądrość bez íprawiedliwości nizacz íeft. *KołakSzczęśl* C4; *RybGęśli* D3; *GosłCast* 21; *SapEpit* B3v.

Zwroty: »za nie (*a. ni zacz*) (*nie*) mie(*wa*)ć, mian(*y*), mienie« [*w tym: z przeczeniem (84)*] = *lekceważyć, nisko cenić, nie szanować; uważać, że to nic wielkiego; aspernari, nullo existimare Vulg; abiicere, in nihilo ponere, in nihilum computare a. reputare, spernere PolAnt; desplicere, floccificare, nauci facere, nihili facere, nullo. numerare, parvipendere, putare pro nihilo Mącz; pro nihilo ducere a. habere Modrz [szyk zmienny] (139:4:2): BierEz E4 (6); OpecŻyw 121v (2); OpecŻywPrzedm C3; ForCnR A3v; BierRozm 17; RejPs 135 (3); RejRozpr E4 (4); Czo nam z oczu zeydzie to iuż za nicz mamy RejJóz K4v (3); RejKup b2v (7); KromRozm I D2v (2); MurzHist Rv; MurzNT 21; BielKom F3v; LubPs D2v (6); RejWiz 103v (2); Leop Iob 30/2 (2); OrzList h4v; któż cię tak zacnym czyni że drugich za nic przed tobą nie máią. BibRadz II 93b marg (9); Złotá/ Pereł/ Kámienia ni zač nie máią łobie BielKron 447 (10); desplicere, Gárdzić/ za nic nie mieć. Mącz 405c (12); LeovPrzepSamb b4v; RejAp 199; ktokolwiek tey niedbáłości ábo nizaczńmienia/ nie po przęckę vżywa/ hnet ná drugá á przeciwną/ łtronę/ przeláduie. GórnDworz E8 (7); BielSat G4; HistLan C2 (3); RejZwierc 48 (6); BielSpr b4 (2); WujJud 6v (2); BudBib Sap 3/11 (2); MycPrz I B2 (2); ModrzBaz 9v (8); SkarJedn 288 (2); KochOdpr C3; Oczko 11; KochPs 164; Lecż Pánná ták obietnic íáko y pogrozek íego za nic łobie nie miáła SkarŻyw 68 (8); CzechEp 414 (3); ReszPrz 64; ArtKanc L (2); BielRozm 8; PaprUp Kv; ActReg 101; GórnTroas 7; iz Pogánie/ z záłtárzáłego nálogu złego byli do oboygá łkłonni/ y za nic łobie porubłtwá nie mieli WujNT 462 (3); WysKaz 18; SarnStat 163; Bo naprzód Heretycy świat íákmiarz nizac niemáią PowodPr 51 (2); Izałz mię ták łobie małz nizacz. CiekPotr 45; CzahTr G4; SkarKaz 686b.*

~ *Połączenie*: »prawie za nic« (2): *HistLan* F2v; áno miłtrze łzkolne práwie za nic máią *ModrzBaz* 134. ~

»odrzuć za nic« (1): Gdyż ty tákowe odrzućisz za nic od łiebye precż *LubPs* O2.

»za nie (*a. ni zacz*) pokłádać (*a. przekłádać*), poczytać, poczytan; za nic (*a. ni zacz*) (*nie*) być poczytan, policzony« = *in nihilum computare Vulg, PolAnt; in nihilo reputare Vulg [szyk zmienny] (6:1:1;2:1): BielKom nlb 3; Leop Sap 3/17; RejPos 13v (3); WujJudConf 10v; choć żeby tełz kto był dołkonáłym miedzy łyny ludzkiemi/ wízákołz íełliby nie miał mądrości twej/ za nic nie będzie poczytan. BudBib Sap 9/6; Nizacz łynow Slacheckich łobie pokłádáli. MycPrz I B3; WierKróc Av; WujNT Act 19/27; bogáctwá z nią [mądrościq] zrownáne za nicem poczytał. SkarKazSej 658a.*

»za nie sadzić« (1): wierłze łpániáłe Przécż za nic łobie łádżíłz? *GosłCast* 9.

»za nic (*a. ni zacz*) (*nie*) stać« [*w tym: u kogo, u czego (6), przed kim (1); z przeczeniem (23)*] = *być lekceważonym, nisko cenionym; być mało wartym; być nieprawomocnym; nihil esse HistAl; nullius putari Mącz [szyk zmienny] (40): RejPs 60v; Iuż dziś łukno łtoi za nic Mowiá iz wnim cięłżko chodzić RejRozpr 13 (6); Zadny łarmark y kiermałz Gdzie tego wina niemałz Za nicz niełtoi v nas LudWieś B5; RejRozm 407; RejKup n5 (4); HistAl M8; GliczKsiqż C6v (3); Leop Iob 9 arg; W krolełtwie Antikriłtowym było rzkomo vpámíetánie y pokutá za grzech/ [...] lecż to włzytko przed Pánem nizacz*

nie łało *BibRadz* II 141a marg; *Mqcz* 230b (2); *GórnDworz* D3v (4); *GrzepGeom* A4; *RejPosWiecz*³ 98v; *RejZwierc* 236; *PaprPan* V4; *SkarJedn* 142; Ze łowo Boże profte y łczyre zá nic v was łtoi. *CzechEp* 183 (2); *CzechEpPORz* ktv; *PudłFr* 42 (2); iż iełli które zapify [...] do Książ Ziemiłkich nie będą przeniešioné: tedy nie będą nizacz łtác [*sint nullius roboris JanPrzyw* 42]/ áni mocy mieć. *SarnStat* 942; *PowodPr* 62; *SkarKazSej* 705a; *ZbyłPrzyg* A4.

~ *Połączenie*: »za nic prawie« (1): To co teraz mowifz/ zá nic prawie w tey mierze nie łtoi. *CzechRozm* 212v. ~

»za nic (a. ni zacz) (nie) ważyć« [w tym: z przeczeniem (22)] = *lekceważyć*, *nisko cenić*, *nie szanować*; *ducere pro nihilo*, *nihil putare*, *sus deque ferre Mqcz*; *postmittere Calep*; *nihil vereri Vulg* [szyk zmienny] (31): *OpecŻyw* 53v; *BielŻyw* 85; *LibMal* 1548/137v; *RejKup* h3; ktore karania oni częłtokroć łobie zá śmiech máią/ y zá nic nieważą *GroicPorz* kk2; *KrowObr* 71; *RejWiz* 173v; *BielKron* 236v (4); *Mqcz* 96a (4); *GórnDworz* Ii6; *RejPos* 23; *BielSat* D2; my zaś tak zacnego mężá/ [...] ledwo imię znamy: y prace iego zá nic łobie ważymy. *ModrzBazBud* ¶5; *SkarŻyw* 141 (3); *WisznTr* 25; *BielRozm* 27; *PaprUp* F2v; *ActReg* 100; *Calep* 827a; *WujNT Act* 20/24; *WysKaz* 12; *KlonKr* Bv; zá nic łobie włafnych pożytkow nie ważmy *SkarKazSej* 668b.

2. Zastępuje zaimek nieokreślony z określoną przydawką (178) :

a. *Coś nieważnego, coś lub ktoś bez znaczenia, małej wartości* (175) : a yefzly łafky nyemałch nycz, dułła bądźye rzeczona {tełz} nycz *PatKaz III* 148; Stáráníe złošnych niczym czynifz prawie *SzarzRyt* B.

Połączenie: »jako nic« (1): widziałá mi łie oná pirwfza boleść iáko nic/ przeciwko tey wtorey *GórnDworz* C5v.

W funkcji orzecznika = *nieważne*, *nie przejmuj się*, *to mniejsza*; *nie szkodzi*; z określeniem nosiciela stanu [komu u kogo]: *któs się tym nie przejmuye*, *nie obawia się*, *lekceważy*, *nie waha się* (149):

~ *Z łącznikiem* [w tym przy podmiocie w postaci: rzeczownika lub zaimka (47), zdania (3)] (50):

~ *W zdaniu zaprzeczonym partykułą „nie”* (48): *HistAl* E; *MurzNT Matth* 23/16 (2); *RejZwierc* 214; Z vłt złošnikowych nic nie iełt chwałá ozdobna/ bo nie pochodzi od Pána. *BudBib Eccli* 15/9; *CzechRozm* 73 (2); Męki te nic nie łą/ áni mi boleści nie czynią. *SkarŻyw* 41; *CzechEp* 243; *WujNT Ioann* 8/54 (3).

~ *nic komu* (2): nic mi nie łą nogi/ Gdy mam táko krałne rogi. *BierEz* Kv; *PatKaz II* 20.

nic przeciw komu, przeciw(ko) czemu [= *wobec*, *w stosunku do*] (5): iż nic niełá/ przeciw iemu włfyłcy ini bogowie. *RejPs* 201 v; świeca przeciw łłońcu nic nie iełt. *BielKron* 463; *Mqcz* 3b; *GórnDworz* M6v; *CzechEp* 123.

nic przed kim, przed czym [= *wobec*] (2): Abowiem włfyłtko ine ná łwiećie/ ácz by też to było wielkiey powagi/ nic nie iełt przed máiełtatem iego *RejPs* 142; *WujJud* 101.

Z określeniem ograniczenia [w tym: *bez kogo*, *bez (a. przez) czego* (18), (o)krom ‘bez’ czego (2), *sam ‘bez czego’* (2), *ze zdaniem warunkowym* (3)] (25): *PatKaz II* 20; *PatKaz III* 150v; wnątrzna [pokuta] nic nye yefł/ gdy zewnątrz nyefłprawuye rozmáitego martfyenya cyáłá. *KromRozm I* I2v; Wiára bez miłości nic nie iełt. *RejAp* 18v marg (2); *GórnDworz* F8v; *RejPos* 193v marg; *BiałKat RejZwierc* A5 (5); *WujJud* 101 (2); *CzechRozm* 72 (2); *SkarŻyw* 279 marg (2); bo náłze łprawiedliwości/ nic nie łą

krom twej dobroci. *ArtKanc* M19; *Sámá* Cnoty ozdoba/ gdzie nie nátkalż ręki/ Nic nie iest *RybGęśli* C3v; *WujNT* 681 (3); *GosłCast* 38.

Fraza: »nic to nie jest« [w tym: z dodatkowym podmiotem w postaci inf (1)] [szyk zmienny] (8): *PatKaz II* 20; Przyśyżęz nic to nie iest/ iákobyś Paćierz zmowił. *GroicPorz* z3v; *BielKron* 307; Nic to nie było fiedm lat walczyć nièprzeftaiąc. *KochSat* A2v; *Mqcz* 3b; *GórnDworz* F8v; *CzechEp* 123; *GosłCast* 49. ~

W zdaniu nie zaprzeczonym (2): est aliquid, iest nieco/ to yeft waży/ álbo nie owfzeyki yeft nic. *Mqcz* 428c.

~ *Połączenie*: »jako niczym« (1): A iż też ono stworzenie niebyło Bogiem: tedy iáko on bálwan/ ták znák iego/ było iáko niczym. *PowodPr* 28. ~

Bez łącznika [w tym przy podmiocie w postaci: rzeczownika lub zaimka (91), inf (2), zdania (1)] (99): (*did*) Ruben ciełzy oycza [po stracie Józefa] (–) [...] Ieden ci nicz wzdyc nas fzełcz zdrowo k tobie przyšli *RejJóz* B4v; Nicz tu Mniłku Fołky twoye *RejKup* cc2; Bowyem słowá złościwe nam sie są zmocniły/ Tyby nic gdyby sie twe łáski otworzyły *LubPs* P2v; *RejWiz* 89v; *RejZwierc* [207]; Ręce/ nie sąz fkaláné z wczynku iákiego? (–) Nic ręce/ ále serce/ trołkami zwikłáné. *GosłCast* 29.

~ *nic u kogo* (27): *RejWiz* I81v; *BielKron* 259v (5); *RejAp* 27v (2); *GórnDworz* C8v; A wždy to v nas nic/ á wždy to v nas/ iáko ono powiedáią/ iáko fliwkę połknąć/ nic sobie nie poważyć fwiętey woley [...] iego. *RejPos* 335v (4); *GrzegŚm* 28; *RejZwierc* 72v (7); *Strum* Rv; *CzechRozm* 72v; *ModrzBaz* 111; *CzechEp* 72; Nledbáią moje pápiéry O przeważné bohátéry: Nic v nich Mars chočia frogi/ I Achilles prędkonogi *KochFr* 3; *GosłCast* 32.

nic komu (7): *ForCnR* A4v; Bo grzech iest tákowy iad przed oczymá iego [Boga]/ Ze mu tho nic fwiát zniłzczyć dla fregości iego. *RejWiz* 95; *RejAp* 180v; *RejZwierc* 93; gdy fprawá idą/ nic im gorá/ wodá/ błotá/ Stáwy/ láfy/ nie zmieni fzyku *BielSpr* 67v; *GórnRozm* B4; *GórnTroas* 43.

Z określeniem ograniczenia [w tym: bez czego (7), nad co (1), ze zdaniem warunkowym (8)] (16): Zadna moznósz nic nad wolą bożą. *RejPs* 196 marg; *RejKup* P (2); *RejWiz* 46v marg (3); *RejPos* 181 marg; Nicz możność áni bogáctwo bez cnoty. *RejZwierc* 145 marg (6); Nic Herb/ nic Tituł/ nic wielkiego rodu Synem być/ gdy w twych fprawach pełno frodu *StryjKron* 76.

W funkcji równoważnika zdania (4): *RejFig* Aa4; *GrabowSet* L2; wftáwicznie fię mury Rzeczypołpoli: wálzey ryfuią/ á wy mowicie: nic/ nic *SkarKazSej* 705b.

Połączenie: »jakoby nic« (2): *ForCnR* A4v; bo iednemu iákoby nic/ połtrádác trołzkę máiętności/ á zábiwłzy wćieć ná Niłz *GórnRozm* B4.

Frazy: »nic to« [w tym z dodatkowym podmiotem w postaci: inf (13), zdania (11), rzeczownika (1)] = nihil est *Vulg* [szyk zmienny] (57): *ForCnR* A4v; *RejPs* 124; *LibLeg* 11/10; *RejRozpr* F3; Czoć ta pleczéx toc wlytko nicz. *RejKup* m8v (6); *MurzHist* Mv; *RejWiz* 95; *BielKron* 148 (2); *RejAp* 27v (3); *GórnDworz* B6 (2); *RejPos* 247 (3); *GrzegŚm* 28; Iuż tho nic vkrásć/ wyludzić/ wykłámác. *RejZwierc* 65v (19); *Strum* M (2); *CzechRozm* 72v (2); Nic to/ że kogo fortuná wyftáwi/ Złotá/ y srebrá/ czci ludzkiéy/ nábwáwi: Bo go śmierć froga ze wlyfłtkiego zwlecze *KochPs* 73; *CzechEp* 72; Bićie/ płomień/ nic to mnie *GórnTroas* 43; *GrabowSet* L2; *WujNT Math* 23/16 (2); *SarnStat* 550;

a. O ludziach, rzeczach jednostkowych i zdarzeniach: ani jeden (23) :

α. W zdaniu zaprzeczonym (20) :

nic kogo, czego (pl) (10): LibLeg 11/132v; RejWiz 47; RejZwierz 32v; porażili ie aż ich nic nieuciekło BielKron 372; PaprPan Ffv; nie málz nic w ftárym Teftámenćie/ ípraw y mow/ ktorýchby mu nie przyczytał. CzechEp 261 (2); ActReg 48. Cf »nic nie przybywa«, »nic nie ubywa«.

nic z czego (pl a. sg coll.) (9): LibMal 1548/142; zbydlá fýnow Íráelfkich nic owífeki niezginęło. Leop Ex 9/6 (4); Iż ia z tych wftytkich rzeczy ktore fą twoie/ od namnieyfzey nitki aż do rzemyczká v botá/ nic od ćiebie wziąć niechcę BibRadz Gen 14/23 (3); BielKron 67.

Połączenia: »nic ... telko« = tylko tyle (1): Aczkolwiek czífz Thurczy maią czámlyethi yádwab y mvchayeri, wfcakze wzadnym, myefzczye ftich nycz nyeprzedali, thelko wlyubliny 200 Liter yedwabyy. LibMal 1548/142.

»zgoła nic« (1): ktorých [cudów] zgoła nic Ian nie czynił CzechEp 305.

Frazy: »nie masz nic, nie było nic« (1;1): CzechEp 261; A choć nas práwie dofyć/ iákby nic nie było WisznTr 14.

»[kogo] nic nie przybywa« (1): by ludzi w zamek nic nie przybywało/ A z zamku áby ich táż nic nie vbywało. KochJez A4v.

»[kogo] nic nie ubywa« (1): KochJez A4v cf »nic nie przybywa«.

»nic nie zostało (a. zostawa); nic nie zostawować« (2;1): RejWiz 47; Rzeczy zápowiedzíáne známienuią ty rzeczy/ ktore do gruntu żnífzczone być máią/ nic znich nie zoftáwuiać BibRadz I 123d marg (2).

Wyrażenie: »nie więcej ... jedno« = tylko tyle (1): yfz nycz wyaczey nyewfzyall bill rzeczy pana Voyewodzinich yedho tho czo wiznall. LibLeg 11/132v.

β. W zdaniu nie zaprzeczonym (3) :

αα. W zdaniu o budowie wykluczającej przeczenie (1) : wfzákże obronną ręką vfzedł/ nic więcej iedno dwie fcie fwoich ftráciwfzy StryjKron 657.

ββ. Z elipsą przeczenia (2) :

1) Z elipsą czasownika danego w kontekście (1) : zá pierwszym rázem gdy ciągnęli Rybitwowie/ trzy mále Rybki wywlekli/ drugim ciągnięciem nic StryjKron 351.

2) Z elipsą orzeczenia „nie masz” (1) :

Szereg: »mało albo nic« (1): Byście wizytki vczone ludzie ze wfzytkiey Grecyey (ktorých iuż tám mało ábo nic) zwiedli SkarJedn 365.

b. O produktach bezpostaciowych (też traktowanych przenośnie): ani najmniejszej ilości (40) :

α. W zdaniu zaprzeczonym (35) : [Osieł] ftękáiać koniá żadał: Ieśli mię chcesz mieć żywego/ Weźmi część brzemięcia mego. Koń nic nie wziął iefzczę fie śmiał BierEz S3v; BielŻyw 2; Choć nas wiele w pługu chodzi Przedfie fie nic nieurodzi RejRozpr G; Siedział dáleko mify/ oni bliżey fiedli. Ano ieść y prze támty/ było bárzo mało/ Temu práwie ná ízpicy/ nic fie nie doftáło. RejFig Dd.

nic czego (15): BierEz D4v; gdy thego na fledzionę zwierzchu przyłożifz/ mocnie wfpomaga fledzionę/ czukru nicz nieprzykładaiaćz. FalZioł I 60a; ma być [uryna] wfzythka razem ofstawiona nicz iey niewlewaiąćz. FalZioł V [1]v (3); LibMal 1544/89v; LubPs Yv; Leop Iudic 5/19 (2); wzyáwfzy

s łobą lámpy łwoie/ nie wzyęły nic do nich oleiu. *RejPos* [340] (2); *HistHel* C; *Strum* O4v; *ModrzBaz* 35; *Oczko* 25; *GostGosp* 46.

nic z czego (1): *BudBib Eccli* 35/12 [14] *cf* »nic nie umniejszać«.

W połączeniu z formą przymiotnikową: nic jakiego (1): które [*cieplice polskie*] iż [...] śiarczánéy właśności łą/ [...] máło/ álbo nic/ inłzych krulczów przymiełzánégo nie máią. *Oczko* 25.

W połączeniu z dodatkowym zaimkiem przeczącym (1): Iż im więcej przybiera tym ząwždy mniej miewa/ A s pełnego nigdy łie tām nic nie vlewa. *HistLan* E4.

Frazy: »nie było (a. nie będzie) nic« (3): ktorzy [...] nie nágotowáli łobie Mánnny ná łwięto/ gdy wyłzli zbierać w łwięty dzyeń/ nie było nic *BielKron* 31; Lecż ogniá niech nie będzie/ nic pode drwy tymi. *HistHel* C; *Strum* O4v.

»nic nie przybyło (a. przybywa)« (5): By łámo morze zołtáło/ A wnie nic nieprzybywáło. *BierEz* D4v; *RejKup* aa8v (3); Ná káždą ćwierć roku ceny ich przybywa/ gdyż wagi ich nic nieprzybywa [*nihil interim accrescat*]. *ModrzBaz* 35.

»nic nie zostaje (a. zostawa, a. (po)zostało, a. zastanawia się); nic nie zostawować (a. zostawić)« (5;3): dla iego [żołądk] okrągłóci nic łie w nim łtarego pokarmu nie ząłtanawia *GlabGad* E7; *RejFig* Cc5v; Nic nie pozółtanie od potraw iego [*Non secundum desiderium superstes ad comedendum eum*] *BibRadz Iob* 20/21; *BielKron* 31; nic nie zołtáwicie iedłá onego *RejPos* 158; *SkarŻyw* 252; *GostGosp* 46 (2).

Zwroty: »nic nie przyczyniać« (1): Młeczánie Ółwięćimłcy vkázowáli Przywiléy [...] ná Skłád w miełćie łwym Ółwięćimłkim łoli y ółowu/ [...] temu Skłádołi gdzie indziéy równy łełt/ nic nie przyczyniáiąc/ áni vmnieyłzáiąc *SarnStat* 967.

»nic nie umniejszać« (2): Nic nie vmnieyłzay [*ne diminuas*] zdáru twego *BudBib Eccli* 35/12[14]; *SarnStat* 967.

Wyrażenie: »nic więcej, nie większy ... je(d)no« = *tylko tyle, tylko tak wielki* (1:1): A gdy będzie bran [*proch od głowy, oczu, uszu*], tedy nicz więcej nie ma brać: iedno iáko łełt wypisáno wyłłzey *FalZioł* V 91; áby [*woda*] nic wiéłtza nie łzłá ieno taką džiurą/ iákoby wielkim łwidrem wywiérćiał/ y tákąż džiurą żeby od nich odchodziłá. *Strum* Pv.

Szereg: »mało albo nic« (2): *Oczko* 25; połládu máło álbo nic nie zołtáwować. *GostGosp* 46.

β. *W zdaniu nie zaprzeczonym* (5) :

αα. *Z możliwym przeczeniem* (2) :

Wyrażenia: »nic mniej ani więcej« (1): kopy rzádnie vkłádáiąc nic mniej w kopie áni więcej *GostGosp* 78.

»nic większy« (1): Ná kápułtę w káždym łolwárku iednákiey miáry łtągwie bydź máią/ nic iedná drugiey wiéłtza *GostGosp* 72.

ββ. *W zdaniu o budowie wykluczającej przeczenie* (1) :

Szereg: »mało albo nic« (1): gdy z trudnołćią miewa wody pułzczánie á barzo łie pracziúč mało wy pułzcza albo nicz *FalZioł* V 32v.

γγ. *Z elipsą przeczenia („nie masz” lub czasownika danego w kontekście)* (2) :

W przeciwstawieniu: »dosyć ... nic« (2); czemu indzyey dożyć nie vrodziło zboża á v krolá nic? *BielKron* 53v (2).

c. O rzeczach traktowanych jako całość: ani kawałeczka (29) :

α. W zdaniu zaprzeczonym (20) : rychleyby vćiekáć/ By nie táko długi [ogon] miała. Liżká iey odpowiedziáć/ Nie będziez nic śióstro miała *BierEz* R2v.

nic czego (9): *BierEz* R2; *GlabGad* C3; iż Pan Kryřtus nie wzywał nic ciáć s pánny Már: *BielKron* 150; *GrzegŚm* 51; *RejZwierc* 104v; *SkarŻyw* 99; *GórnTroas* 30. Cf »nic nie ubędzie«, »nic nie ująć«.

nic z czego (1): A nic nie zostáwicie zniego [mięsa] do zaránia *BudBib Ex* 12/10.

W połączeniu z dodatkowym zaimkiem przeczącym (1): Tych co zmárli/ nic nigdziey nie zostánie. *GórnTroas* 30.

W połączeniu ze zdaniem względnym rozpoczynanym zaimkiem „co” (funkcja odpowiednika zespolenia) (1): wszędzie [...] piśmo mowi/ iáko człowiek vmiera y iáko Zmarthwych wzbudzon będzie: nic nie wymuiąc coby w nim nie vmierało *GrzegŚm* 1.

Połączenie: »nic prawie« (1): żem obaczył iego członku niedořátek/ iřz go nic prawie niemiał. *SkarŻyw* 99.

Frazy: »nie masz, nie było nic« [w tym: jedno (1)] (1:1): oná ogon wielki miała: A v niey go nie było nic *BierEz* R2; vmárłym ná żywoćie onym przyrodzonym/ ktorych teras nie mářz nic/ iedno proch á ziemiá. *GrzegŚm* 51.

»nic [czego] nie ubędzie« (1): ktoby im [kruszcom] gwałt czyniąc/ w ogniu długo trzymał/ nic ich [...] nie vbędzie *Oczko* 7.

»nic nie zostało; nic nie zostawi(a)ć« = *non est quidquam reliquum Vulg; non relinquere Pol Ant* (7;2): Czemu łame zęby rořtą aż do řmierci (–) Gdiby to niebyło tedi by nie przygryzły częřtem iedzeniem, tak iżby ich nicz nie zostało. *GlabGad* C3; *KrowObr* 183; *RejWiz* 111v; *Leop Ier* 50/26; *BielKron* 30 (2); *RejZwierc* 104v; *BudBib Ex* 12/10; iefli się cále wedle ciáć oddał Chriřtus vczniom řwym: tedy ná potym ińřzym nic nie zostało *CzechRozm* 265.

Zwroty: »nic [czego] nie ująć« (1): iż nic ziemie áni dźiedziny pozwánéwu [!] nie więćá [*nihil ... ademit JanStat* 418] *SarnStat* 465.

»nic nie wyjmując« (2): Kryřtus mowił: Co się s Ciáć národziło Ciáć iefť: nie wymniąć nic *GrzegŚm* [A3]v (2).

Wyrażenie: »nie dalej, jedno« = *tylko tak daleko* (1): bo człowiek okiem nie doniesie Nic dalej, jedno jako kamień z ręki niesie *KochMon* 19.

β. W zdaniu nie zaprzeczonym (9) :

αα. Z możliwym przeczeniem (5) :

Wyrażenie: »nic więcej, wyższy, więřszy je(d)no« = *tylko tyle, tylko tak wysoki, wielki* (2:2:1): *PatKaz III* 118v; niechayże toczy takámi haćdę řpodnią nic wyřřzą ieno ná łóćciu *Strum Fv* (4).

ββ. W zdaniu o budowie wykluczającej przeczenie (4) :

nic czego (2): *GórnRozm* Cv; *PudłDydo* A2v. Cf »nic więcej«, *Szereg*.

Wyrażenia: »mniej nic« (1): iefliżeć téř vkaże potym wodá wagá [...] przy namniéy trzy łóććie/ á mniéy nic. *Strum* D2.

»nie więcej, dłużej [*jedno, nad ile*]= *tylko tyle* (1:1): Krókiewká ma być ná dłuŝ łokieć/ y krótfza może być/ ále nád łokieć dłuŝéy nic. *Strum* B2; wnet łobie kupiá/ Ziemie nic więcej iedno/ coby okráŝyła/ Wołowa łkorá *PudłDydo* A2v.

Szereg: »nic abo barzo mało« (1): ieŝli ábo nic/ ábo bárzo mało miał oŝiadłóŝci. *GórnRozm* Cv.

d. *O pieniądzech: ani grosza [w tym: czego (10)] (12)* :

α. *W zdaniu zaprzeczonym (8)* : *RejFig* Aa; Gdy niechciał nic vpuŝcić przerzeczoney łumy *BielKron* 370; *GórnRozm* H3v; VStáwiamy/ áby Burgrábiowie [...] nic nie wyćiągáli Spiłného z ludzi *SarnStat* 354 [*idem*] 913.

Frazy: »nie masz nic« (1): Y pieniędzy nie máłz nic y rozumu máło. *RejWiz* 90v.

»nic nie zostało« (2): Reliqui nihil fecit de honis, Nic nie zoŝtało po niem ymienia. *Mącz* 194d; *RejZwierc* 32.

β. *W zdaniu nie zaprzeczonym (4)* :

αα. *Z możliwym przeczeniem (1)* :

W przeciwstawieniu: »nic ... mało« (1): z Duchownego chlebá nic/ á máło z Krolewŝkiego [...] podpory máiać. *GostGospSieb* +3.

ββ. *W zdaniu o budowie wykluczającej przeczenie (2)* :

Wyrażenie: »mniej niż nic« (1): Cui minus nihilo est, Który mniej ma niż nic. *Mącz* 247a.

Szereg: »mało abo nic« (1): Więc [*mężobójca*] ná Seym máło máiać ábo nic/ máiętnóŝci nie sftale [*lege*: nic majątnóŝci nie stanie *a.* nie staje] *GórnRozm* Cv.

γγ. *Z elipsą czasownika danego w kontekście (1)* :

Wyrażenie: »tak wiele jako nic« (1): Minime multa habet A názbýtci má/ to yeft tak wiele yáko nic. *Mącz* 223a.

e. *O czasie: ani chwili, nawet nie najmniejsza chwila [w tym: czego (5)] (7)* :

α. *W zdaniu zaprzeczonym (3)* :

Frazy: »nic nie bywa« (1): dni bywaią lecie barzo długie thak iż noci prawie nicz niebywa *MiechGlab* *3v.

»nic nie zostawa, jedno« (1): Bo wiek rozdzielon ieft ná dwánáŝcie częŝci/ á iuŝ ich minęło dziefięć/ y połowicá dziefiątey. A iuŝ nic nie zoŝtawa/ iedno co ieft popołowicy dziefiątey częŝci [*Supersunt autem eius post medium decimae partis*]. *BudBib* 4.*Esdr* 14/11 [12].

Szereg: »mało a jakoby nic« (1): Owa máło á iákoby nic [*Modicum tanquam nihil*] nie dawaią odpoczynku *BudBib* *Eccli* 40/6.

β. *W zdaniu o budowie wykluczającej przeczenie (4)* :

Wyrażenia: »dalej nic« (1): powinien ieft ná Sądzie ŝyedźcie do Południá/ dáley nic. *GroicPorz* 12.

»mniej niżli nic« (1): Látá moiéy ŝmiertelnoŝci/ Mniéy niżli nic ku wiecznoŝci. *KochPs* 57.

»nie więcej jedno« = *non amplius quam* *Vulg* (2): iż łzáráncza/ nie więcej iedno [*nihil nisi*] pięć mieŝięcy [...] narodowi ludzkemu łzkodźić miała. *ModrzBaz* 133v; *WujNT* *Act* 25/6.

f. *O tekstach: ani słowa (w zdaniu zaprzeczonym) [w tym: czego (2)] (3)* : yłz doctorouye łzywący od euangelyłth nycz pyłma onyey nyemyely *PatKaz* III 133v; ktory [*przydatek*] w łobie nic łłowá Boŝego y prawdy zbáwienney nie ma *CzechEp* 340; *WujNT* *Luc* 9/36.

g. O abstraktach, które można sobie przedstawić ilościowo: ani odrobiny, żadnego (użycia w funkcji A mogą być również traktowane jako av) [w tym: czego (115)] (118) :

α. W zdaniu zaprzeczonym (112) : *BierEz* F3 (4); nycz cnoty nyenaydzyefch nycz lafky mylofyerdzia nycz czudnofzczy a yafnofzczy czego by w pannye maryey nyenalafł dořtateczne *PatKaz III* 150v; *FalZioł* II 2b; yz chcą wřzitko Chrzesczyańřtwa polknacz abi niebilo znacz nycz Chrzefczyanřtwa *LibLeg* 11/56v (2); *RejPs* 72v (3); *RejJóz* G6; *RejKup* f8 (3); Iż tedi dzyecyę [...] nyema też wten čás nic apetytu/ ani vmyřlu ná náukę/ yedno ná igry yákye. *GliczKsiqż* I5v (4); w wřciech řwych nic prawdy nie máią *LubPs* B4v (4); *RejWiz* 119v (2); *RejZwierz* 37; iż fie im nic robot zwykłych około cegły v mnieyřzić nie miało. *BibRadz Ex* 5/19; *Mqcz* 282a; *GórnDworz* R7v (2); *RejPos* 60v (2); *KuczbKat* 125; *RejZwierc* 154v (2); że nic zařługi tym nieprzyřařta/ ktorzy [...] od mieřlá albo winá fie wřtrzymawáią *WujJud* 196v; *CzechRozm* 134; *PaprPan* D3; *ModrzBaz* 61v; *SkarJedn* 346; *Oczko* 11; *KochPs* 116; *SkarŻyw* 583; *CzechEp* *3v; *ZapKořcier* 1585/54v; *PudłFr* 50; *WujNT* 447; gdyż řna Piotr albo Máciéy nic prawá niema do tego dźiedzictwá *SarnStat* 756 (5); *CiekPotr* 54.

nic z czego (2): áby [człowiek] brał zaráz z řobą/ y pámięć tych wřzytkich rořkořzy twoich/ y mogł tho ná řobie przewieřć/ nic z nich nie pomnieć *GórnDworz* H6; *WujNT* 38.

W połączniu z dodatkowym zaimkiem przeczącym [w tym: żaden (7), nigdy (2); z dwoma zaimkami (1)] (8): *RejPs* 86 (2); Ktorzy żadnego rozumu nic w řoby nie máyą *LubPs* H4 (2); Ktore pracey ni trořki nic nigdy nie czuią *RejWiz* 115v; *RejPos* 13 (2); *NiemObr* 54.

W charakterystycznych połączeniach (dla grupy **α.** i **β.** łącznie): *nic apetytu* [na co], *baczenia*, *błędu*, *chrapienia*, *chrześcijańřstwa*, *chwały* (2), *ciężkości*, *cnoty* (3), *cudności*, *czci* (2), *ducha Chrystusowego*, *ewangelijey*, *falszu*, *frasunku* (frasunków) (2), *gładkości*, *godności*, *gwařtu*, *hardości*, *jasności* (2), *korzyřci*, *łaski* (4), *marnořci*, *miłosierdzia*, *mocy* (7), *nadzieje* (8), *natury* [jakiej], *nieprzyřadni*, *obłowy*, *obyczajów*, *odpoczynku*, *ognia* [= zapału], *pańřstwa* (4), *pociechy*, *polepszenia*, *pomocy*, *posłuszeńřstwa*, *potępienia*, *powinnořci* (2), *pożytku* (11), *prącej*, *prawa* (9), *prawdy*, *prostoty*, *przełożeńřstwa*, *przezpieczenřstwa*, *przyczyny*, *przysady*, *robot*, *rozbacznořci*, *rozsądku*, *roztropnořci*, *rozumu* (3), *roźnořci*, *serca*, *sił* (2), *sławy* (2), *smaku*, *sprzeciwienia*, *stałořci*, *statku*, *szkody*, *troski*, *umysłu* [na co], *urody*, *wątpienia*, *wesela*, *wiary* (3), *władnořci*, *władzey*, *własnořci* (3), *wolnořci*, *wstydu*, *względu*, *zacnořci*, *zalecenia*, *zmysłu*, *zwierzchnořci*, *żałořci*.

Połączenia: »prawie nic« (1): że tám oney řtárey prořtoty/ prawie nic nie wyrzyřł *RejPosWstaw* [143⁴]v.

»nic zgoła« [szyk 1:1] (2): że tego zgoła nic nie mářz w Rzymřkich Papieřach czym řię podpifowániem řwym tákowym zálezcią *CzechEp* 335 (2).

Frazy: »nie masz, nie było (a. nie jest, a. nie będzie) nic« [szyk zmienny] (11:8): niemářz nic weřela/ Pátrząc ná nieprzyřaciela *BierEz* L3; *PatKaz III* 109 (4); *BierRozm* 16; *LibLeg* 11/55v; *RejJóz* E5; *SienLek* 147; *GórnDworz* Cc8; *Oczko* 24; Bo tám fářřzu nic nie było. *KochPs* 95; *SkarŻyw* 538; *CzechEp* 335; *NiemObr* 54; *KochSob* 69; *GórnRozm* B3; Nie mářz zdrowia nic w řiele moim *LatHar* 162; *GosłCast* 24.

»nic nie ubyło (*a. ubywa*)« (3): iákoby ku práwemu wfzytkich rzeczy zrozumieniu nic nie vbyło *BibRadz* *5v; Zwykli bowiem ludzie konie w złoto/ írebro przyozdabiać/ chociaż im tym nic ich náтуры końfkiey nie vbywa. *Phil* F4; *WujNT Philipp* 1 *arg.*

»nic nie zostało (*a. zostanie, a. zostaje*); nic nie zostawować (*a. ostawować*)« = *nihil remansit Vulg; nihil facere proprium [alicui]* *Modrz*; *nihil relinquere a. reservare JanStat* [szyk zmienny] (5;5); *MurzHist* D4; nic we mnie śił nie zołtháło. *Leop Dan* 10/16 (2); *GórńDworz* K4v; *WujJud* 101v; *ModrzBaz* 48; nic między łobą á między słuźebnicámi íwemi różności niezofławowála. *SkarŻyw* 195; *SarnStat* 978 (2); *SzarzRyt* B.

Zwroty: »nic nie przyda(wa)ć« (2): *RejZwierz* 107v; te íprawy tákowe łą/ iż [...] nic fáme przez íę nam zacności nieprzydawáią [*nihil per se nobis precii addant*] *ModrzBaz* 42.

»nic nie ujmować« [szyk zmienny] (6): cześć obrázu Pána Chriřtuřowego íeř cześć P. Chriřtuřowá/ á nic nie vymuie czći y chwały íego *WujNT* 869 (3); *SarnStat* 339 (3).

Wyrażenia: »namniej nic« (1): iákobyście namnief nic o prawdzie íiała Chryřtuř owego y krwi/ wątpienia nie mieli *SkarŻyw* 320.

»nic więcej« (4): nic więcej powinności íniego [...] niechceřz mieć: íedno aby chwalił wiecznie íwięte ymię twoie *RejPs* 220v; *LeszczRzecz* A2v; *RejPosRozpr* c4; *SarnStat* 168.

Szereg: »mało a(1)bo nic« (2): vwiedły [*jaskier*] íuź moczy mało albo nicz niema. *FalZioł* I 56a; *GórńRozm* D2.

β. W zdaniu nie zaprzeczonym (6) :

αα. Z możliwym przeczeniem (1) :

Szereg: »mniej abo nic« (1): fortylom rzeczńnikow mniefby íię ínać mieyfćá ábo nic [*minimum loci*] zołtáwiło. *ModrzBaz* 91.

ββ. W zdaniu o budowie wykluczającej przeczenie (2) :

Szereg: »(albo) nic albo mało« (2): v Melánchtoná álbo nic/ álbo máło íye błędu okázuye. *KromRozm I* K2v (2).

γγ. Z elipsą przeczenia (3) :

1) Z elipsą czasownika danego w kontekście (2) :

W przeciwstawieniu: »dosyć ... nic« (1): pracey było dofyć/ á pożytku nic *SkarŻyw* 353.

Połączenie: »zgoła nic« (1): O to by bogá prořić/ żeby człowiek Co námniey ízczeńcia przeciwnego doznał; Bo żeby zgoła nic/ to nie człowiecza. *KochOdpr* B2v.

2) Z elipsą orzeczenia „nie masz” (1) :

Wyrażenie: »nic więcej« (1): A v Węgrzyná w słuźbie nic więcy nádzieie. *CzahTr* Iv.

h. Żaden szczegół z wyżej wymienionych [w tym: czego] (12) :

α. W zdaniu zaprzeczonym (11) : *GrzegRóżn* F3v; tedy fámo człowieczeńřtwo íierpiáło/ bóláło/ vmárło/ y wzbudzone było [...]. Bo ná Bogá nic tego przypáć nie może *CzechEp* 75.

nic z czego (2): *KwiatKsiąż* H2v; Wiém Pánowie/ co zá powagi/ co zá wiadomości rzeczy byđż ten ma/ coby chćiał drugim rádźić: á iż ia z tych rzeczy nic w łobie nie náyduię *OrzJan* 57.

Połączenie: »zgoła nic (prawie)« [szyk zmienny] (2): Tego tedy [*dostatku, mocy i panowania*] mowię nie tylko wfzytkiego/ ále zgoła nic práwie w nas y przy nas nie pokaże. *CzechEp* 350 (2).

Fraza: »nic nie masz« [szyk zmienny] (5): którzy [pogarnie] Hetmánom fwym flupy pozłóciřté lali/ oľobliwé groby budowáli / [...] mieyřce piérwřzé w Rzeczypóľpolitéy Potomkom ich dawáli/ y do nich w potrzebách póľpolitych ořtátnié wćieczki miéwali. Nic tego wřzyřtkiégo niemáľz w Polřzce *OrzQuin* R4 (2); *CzechRozm* 79 (3).

β. W zdaniu nie zaprzeczonym (z elipsą czasownika danego w kontekście) [z czego] (1) : Czy was obyczáie ich do niego ciągną? czy iákié vczynności? czy řczérości? Rzeczećie że nic z tych rzeczy. *OrzJan* 17.

II. Przysłówek (indecl): wedle, zupełnie, bynajmniej; nihil *PolAnt*, *Vulg*, *Mqcz*, *Modrz*, *JanStat*, *JanPrzyw*, *Cn*; nil *HistAl*, *Cn*; nequicquam *Mqcz*, *Cn* (2982) :

a. Z czasownikiem (2745) :

α. W zdaniu zaprzeczonym (2697) : Siedź gořćiu nic mi nie řzkodziřł *BierEz* K4 (49); *OpecŻyw* 55v (8); palayącz nyezgorzał any yego zyelonóřcz nycz řyą nyeľkazyla *PatKaz II* 55v (2); *HistJóz* Bv; *KlerPow* 10; ty piľuły wezmi na nocz/ nicz řię nie pocić ani na wiatr niewychodzić *FalZioľ I* 13c (23); nie płacz wřzak to nic nie pomoże *BielŻyw* 6 (10); *BielŻywGlab nlb* 10; *BierRozm* 19 (2); *WróćŻoľt* 88/23; niemieřzkayącz tam nycz przeprowadıřł řřye przez rzeke Tvrlye *LibLeg* 11/84 (13); Bo nic řie te^{mv} niedziwuieľ/ iř řie kto přędko vbogáći *RejPs* 73v; iáko gaľąľki mľode ktore ieffće řięły nic odepniá nieodrořly *RejPs* 85v (86); takovy [testament] niema nicz kv duchownemv řąďv naliezecz *ComCrac* 21 (2); *RejRozpr* A4v (5); *ConPiotr* 32v; *LibMal* 1544/79v (8); *SekľWyzn* a4 (4); nam nie żal nic nakľadu tego *RejJóz* B8v (35); *SekľKat* D4 (2); Nieřtrzegą řie mnie nicz ľudzie *RejRozm* 406 (3); na tos nyc niepamietal Zes ich [pieniędzy] marnie ořtradać mial. *RejKup* e5v (63); *RejKupSekľ* a6; *HistAl* Bv (5); *KromRozm I* [H3] (2); Leć to wřzyřtko mnie nic nieobychodźi *MurzHist* A2v (20); *MurzNT* 11 marg (12); A oni/ powyáda/ tych rzeczy nic nye rozumyeli. *KromRozm II* f2v (6); Y tu cokolwyek Páweľ mowi o řkończeniu řwyřtych/ [...] wiďřimi řye/ iř nic řye nye řcyąga ku řząďzenyu á roľkázowányu *KromRozm III* H3v (11); *Diar* 49 (14); Acz o osoby nasze nic nam na ten czas nie idzie *DiarDop* 110 (15); *MrowPieř* A3v; Nic řie ciebie nie ľękam řrogi biczu Boży *BielKom* C8v (5); wćim Solon [...] nic mu wtym nye przypochlebnyąc řmyele powyedzyał *GliczKsiąż* Fv (29); Nic řie nie wřtyday chwalić Pána Bogá řwego. *LubPs* A6v; Wřzákże mie nic w gniew nie wřrůřy to iego karánie řrogie *LubPs* ee3v (61); Szalonego zeznánie teř nic nieważy. *GroicPorz* y2 (23); *GroicPorzRej* C4; *SekľPieř* 20; Nie wřpominam tu nic/ infřzych Dijabelfkich zabobonów walřych *KrowObr* 100 (50); koľztowna řzátá/ Nic nářzego miľego nie ozdobi brátá. *RejWiz* 46v; Nie dzwonilćiem ia tám nic/ ni kropilć/ ni káďziľ *RejWiz* 181v (106); iuř byłá wydáľá ná nie [lekarzy] wřřyřtko co miáľá/ á předřie řie iey nic nie polepřřyľo *Leop Mar* 15/26 (15); *UřPraw* G4 (4); *LeszczRzecz* A5; ty mnie tym nic nie řtráľř. *RejFig* Dd2 (6); Nie kochay řie nic w pierzu/ gdy pořřyřł ná nogi. *RejZwierz* 141v (24); Dźiwna ieffć dobroć Boľka křthorej nic y nawięřřze żłoći niezáwáďżáią *BibRadz I* 4a marg; Abimelech nic řie iey był niedotknął *BibRadz Gen* 20/4 (34); Rzeczypóľpolita [...] ná vczynku přeřřtawá/ ná rod řye nic nie oľľáda. *OrzRozm* P3 (12); powyáďáli před Biľkupem řeřmy nic přećiřw przykazániu Bożemu niewykrocźili *BielKron* 200; Mnieć řie nic niepodoba tá řpráwá ná tym Seymie *BielKron* 209v (63); *GrzegRóżn* A3 (10); By teř nawięćey přegraľ/ nic go to nieľmući *KochSat* A4v; Video, at nihil promotes, Wiďę że řie ruľzáľř/ ále nic nie póľpieřzálř *Mqcz* 234c; Graecarum literarum rudis,

Nie vmie nic po Grecku. *Mqcz* 359c; *Ostium taciturnissimum*, Bárzo éiche drzwi/ nie skripią nic. *Mqcz* 438b (111); *OrzQuin* B (13); *Prot* D3; *SarnUzn* B2 (7); *SienLek* 14 (7); *LeovPrzepSamb* b3v (2); kto zwycięży nie będzie nic obrażon od śmierci wtorej. *RejAp* 21; mech łobie o tym nic nie tufzą/ aby im co pomoc miało to pirworodzyeństwo ich *RejAp* 119 (110); Iełli zaś kto/ nic brody nie wtrzyga/ y do tego náyduią winę *GórnDworz* L6; włafnego żywotá nic łobie nie ważył *GórnDworz* Aa6 (31); *GrzepGeom* Cv (2); Odpowiedział iey Ionáthás nic nie myłac o chytrości niewieścicy *HistRzym* 61v (6); abyś [...] nie dał łie nic wwdzić łwiátu temu *RejPos* 67v; abychmy łobie nic nie tełnili/ gdy nas Pan Bog kárác á vpominác raczy *RejPos* 127v; nic łie nie brzydzác łprołnołciá twoiá/ przemywa ty rány twoie *RejPos* 210v (441); *RejPosWiecz*² 94; *RejPosWiecz*³ 99v; *BiałKat* b2v (11); Połock wzięto á wždy to moich nic nie rułzy *BielSat* Hv (3); *GrzegŚm* [A2]v (2); *HistLan* A3 (9); *KuczbKat* 10 (7); kłięże Opácie á nie popráwiło łie wam nic? *RejZwierc* 26v; nie ogláday łie nic ná młodość á łpráwy ludzkie *RejZwierc* 177 (164); *BielSpr* 62; *KochMon* 20 (2); *WujJud* A2v (42); *WujJudConf* 35v (6); *RejPosRozpr* c3 (3); *RejPosWstaw* [21²] (7); *BudBib* 4.Esdr 11/42 (3); *BudBibKaw* A4; Poczęła go łtrofować/ [...] Iże nie mógł nic łprołtác/ łam łwoiey chłiwołci. *HistHel* Dv (2); *MycPrz* I A2v (10); *Strum* C (9); *WierKróc* A2 (5); *BiałKaz* C4v (3); *BudNT przedm* b (3); *StryjWjaz* B2 (2); Moyżeszowi/ to piłzácemu/ nie śniło łie nic o takim Bogu Antichriftowym *CzechRozm* 14v; miałbym [...] o to z ádwerłarzem mym nic nie czynić? *CzechRozm* 227v (61); Nie chwałmyż nic początku pátrzymy dokonáния *PaprPan* Ff (20); *KarnNap* F4v; ci/ ielłiby ie winá pieniężná karano/ nic łię niepolepłzáia *ModrzBaz* 77 (34); inne rzeczy lekkie ktore nabożeńłtwu łłużą/ á zgody nic nie płuią. *SkarJedn* 370 (16); *KochOdpr* C2v (2); *Oczko* 11v (5); Pewienem tego/ á nic łye nie myłę *KochPs* 205 (8); Zmłodu nic łię ku dobremu niemiał *SkarŻyw* 164; bo mu łię vczyć nic było/ áni do żadney łzkoły chodzić nie trzebá *SkarŻyw* 244; ogień trwał wnim [drzewie] wielki/ á łamo nic niegorzáło. *SkarŻyw* 479 (77); *KochTr* 24; *ZapKóścier* 1580/14; Acz to włzytko mnie łię nic nie dotyczy *CzechEp* 64; Bo ia tego nic nie pámiętam/ aby kędy piłmo ś. tak mowić miało. *CzechEp* 143 (45); *KochJez* B2v; Iákom łię nie chronił nic/ coby było pożyteczno/ żebych wam oznaymić nie miał *NiemObr* 86 (13); *KochFr* 15 (4); *KlonŻal* A2 (2); włiedli ná łwe konie/ Nic nie czekáiac/ żeby łlano po nie. *KochSz* A3v; *KochMRot* B2v (2); *ReszPrz* 23; *WerGośc* 208 (7); *WerKaz* 267; Nie dármo długie włóły nic mię nie mierziáły *WisznTr* 11 (4); *BielSen* 12; *BielSjem* 3 (2); *KochPieś* 5 (2); *KochTarn* 77; nic mię nie vciełszá łciány mármórowé *PudłFr* 72 (11); Azałz iuż nie baczymy/ iż nic w przod nie idziemy *ArtKanc* R19 (34); *BielRozm* 3 (4); *GórnRozm* Cv (6); *KochWr* 26; *PaprUp* C3; *ZawJeft* 5 (3); *ActReg* 13 (10); *Calep* 312b (2); *GostGosp* 136; *GostGospSieb* +3; o powodniká oney łwey rány nic łie nie dowiedował *Phil* M2 (7); *GórnTroas* 8 (3); *KochCn* B3v; *KochCz* A2v; Ia ná fárbách málárłkich nic łie nie rozumiém *KochFrag* 21 (3); *OrzJan* 99 (2); áczłkolwiek ná załługi moie nic łię nie łpulzczám *LatHar* 206 (7); *KołakSzczęł* A4 (4); *RybGęłli* C; że Ciáło prawdziwe Chriłtułowe [...] przenikęło drzwi/ nic ich nie nárułzywłzy *WujNT* 386; nic nie grzełszá Kátholicy/ czyniac takież pokłon obrażom Pána Chriłtułowym *WujNT* 777 (90); *WysKaz* 15 (4); *JanNKarKoch* Ev; Miáłto, nic niech nie połtępuie przeciwo Żydowi *SarnStat* 252 (84); *SiebRozmył* F3v (2); *WitosłLut* A2v (2); *ZapMaz II* G 97/90; *KlonKr* B; *PowodPr* 65; Smyłom nic nie wierzyć. *SkarKaz* 159b marg; *CiekPotr* 37 (2); Nic nie rołpaczam o łálce twoiey łobie. *CzahTr* B2 (4); *CzahTrPapr* ktv; *GosłCast* 21 (5);

Możeli też [...] połąnąć/ nic nie żuiąc. *PaxLiz* E4 (2); *SkarKazSej* 658b (5); *KlonFlis* E; *SapEpit* A2 (2); *KlonWor* 46; *PudłDydo* Bv (3); *ZbylPrzyg* A3 (2). [Cf też **b.β.αα**. *RejPosWiecz*² 92v].

W połączeniu z dodatkowym zaimkiem przeczącym [w tym: żaden (83), nigdy (50), nikt (20), nic (pron) (14), nigdziej (2); z dwoma zaimkami (17), z trzema (3)] (146): *BierEz* Q4; *BielŻyw* 90; jako dziedziczy poticzczy nygdi nycz nyemyely kv they hy wthey rzeczce własności *ZapWar* 1536 nr 2493; A nic mię niełtrách żadney możnołci łwieckiey *RejPs* 83v (7); równo włlytko łłáciuelz Nic nikomu niefolguielz *RejRozpr* C2v; *RejJóz* H4v (2); *RejKup* f2 (2); *LubPs* M3v (4); *GroicPorz* e (4); *KrowObr* 116; nigdy nic nie łpráwi żaden nic dobrego. *RejWiz* 139 (23); *Leop* 1.Reg 25/17; *UstPraw* C3; *RejZwierz* 41 (2); *BibRadz* I 408d marg (2); *Mącz* 88c (2); *OrzQuin* E; nic on łfcie żadnemu nie omielzka s tymi kluczmi fwoimi. *RejAp* 16v (14); *GórnDworz* N4v (4); *HistRzym* 19; iż nic łie thy nie łtáray ni ocz/ będę łie ia łtárał o cię *RejPos* 173v; czo łie nigdzyey ni ná czym nigdy nic nie odmienił. *RejPos* 294; nie naydzyelz tárn nic żadnego wymyłtu áni nowego poftánowienia żadnego *RejPos* 302 (36); *RejZwierz* 42v (14); *WujJud* A5v (2); *BudBibKaw* A2v; *MycPrz* II A4v; *CzechRozm* 7 (4); *PaprPan* I (2); *SkarŻyw* 235; *KochMRot* A2v (2); *ArtKanc* S7 (2); *GórnRozm* A2v; *ZawJeft* 25 (2); że to im y potomłtwu ich nic y niwczym y nigdy nie ma łzkodźił wiecznémi czály. *SarnStat* 1187 (3).

W charakterystycznych połączeniach (dla grup **α**. i **β**. łącznie): *nic nie baczyć* (70), *nie bać się* (60), *nie (u)cierpieć* (11), *nie dbać (dbający)* (393), *nie dziwować (dziwić) się* (33), *nie folgować* (16), *nie (za)frasować (się)* (24), *nie (z)grzeszyć* (14), *nie lękać ((u-, z-, prze)lęknąć) się* (190), *nie mieć pieczej (na pieczy)* (14), *nie (za)mieszkąć [= zwlekać]* (45), *nie (o)mylić ((o)mylać) (się)* (19), *nie myślić* (83), *nie należeć (należący)* (34), *nie odmienić ((z)mienić) (się)* (16), *nie oglądać się* (22), *nie omieszkać (omieszkawać)* (19), *nie patrzeć (patrzyć, patrzący)* (12), *nie pomagać (pomoc)* (251), *nie pomnieć* (20), *nie przekazać (przekazie, przekazować)* (16), *nie pytać (się)* (19), *nie rozmyślać (rozmyślić, rozmyślający) się* (27), *nie (z-, wy)rozumieć czego itp.* (24), *nie ruszyć (ruszać) kogo [= wzruszyć]* (41), *nie sprzeciwi(a)ć się* (10), *nie starać się* (30), *nie (za-, u)szkodzić (zaszkadzać)* (156), *nie (za)trwożyć się (sobą)* (40), *nie ubliżać (ubliżyć)* (10), *nie ujmować (ująć, odejmować) komu* (14), *nie unosić (unieść, unaszać) się* (13), *nie (za)wadzić (zawadzać)* (77), *nie ważyć [= mieć znaczenie]* (64), *nie (u-, po)ważyć (poważać) [= cenić]* (17), *nie wątpić* (142), *nie wspominać (spominać)* (24), *nie (po-, za)wstydzić (wstydać) się (wstyd)* (30), *nie wykroczyć (wykraczać)* (17), *nie zejdzie (schodzi) (komu) na kim, na czym* (33).

Połączenia: »nic ni kęsa« (2): poday mu mięłá/ Vżrzyłz żeć on o grzanke niedba nic ni kęłá. *RejWiz* 105; *RejZwierz* 41.

»nic prawie« [szyk 8:6] (14): *MurzHist* Bv; *LubPs* Dv marg; *RejWiz* 175v (2); *RejPos* 184v (2); *RejPosWstaw* [41³]; *CzechRozm* 111 (2); *KarnNap* A2; *CzechEp* 318; Niektorzy nic práwie Chriřtułá nie náśláduią w żywoćie y w náuce. *WujNT* 232; *PudłDydo* Bv (2).

»nic zgoła« [szyk 1:1] (2): Tákież też y owe żarty/ [...] nic mi łie zgołá nie podobáią. *GórnDworz* T6v (2).

Szeregi: »mało a(l)bo (a) nic« = *non multum aut nihil* *Mącz* [szyk 9:3] (12); *MetrKor* 31/620v (2); *FalZioł* I 84a; *Mącz* 43b; *RejAp* 165; *RejPos* 184v (2); *HistLan* C2; *RejZwierz* 274v; *WujJud*

134v; iż częstokroć mieyćśa té które do káždého inného gołpodárftwá máło álbo nicby fye przygodzić niemogły do Stávów bywáią więc nápołobnieyśzé *Strum* A3; *WujNT* 170.

»nic, ni troszki« (1): Bo ty twe pletliwe Fofky Snać nicz niewazą nj trołky *RejKup* aa6.

β. W zdaniu nie zaprzeczonym (48) :

Połączenia: »by kaska nic« (1): Minime gentium, By kaská ná świecie nic. *Mqcz* 222d.

»nic owszeki« = *nequaquam*, *numquam quicquam* *Mqcz* [szyk 1:1] (2): *Nequaquam* adverbium negandi, Zadnym obyczáyem/ owfzeki nic. *Mqcz* 245d (2).

αα. Z możliwym przeczeniem (18) : *RejKup* 17; inśfe rzeczy nic też wtem záłtąpić áni záłzkodzić mogą. *GliczKsiqż* 18; *BielKron* 197v.

Szereg: »mało (co) a(l)bo nic« (15): *RejPs* 137v; Ná co przedfię mało co álbo nic baczą *GliczKsiqż* N8v; *OrzRozm* P2v; Więc iż ná thákowe rzeczenie rozumie człowiek że dawno przed tym myłono/ mało ábo nic ímiać mu íie może. *GórńDworz* Q (5); *RejPos* 159 (3); *RejZwierc* 128v (2); *CzechRozm* 73; *GórńRozm* D4.

ββ. W zdaniu o budowie wykluczającej przeczenie (9) :

Wyrażenie: »nic więcej jedno« = *tylko* (1): Rádá/ dwor/ drabi ípołem íie mieśzáią/ Nic więcej/ íedno po bindach íie znáią, *KochSz* B3.

Szereg: »nic a(l)bo mało (co)« [szyk 7:1] (8): *KromRozm II* d4; *GórńDworz* I8v (2); *KuczbKat* 395; mało nam to pomoże ábo nic *CzechRozm* 215; *GórńRozm* C3; *WujNT* 216; o wieczności nic/ álbo mało co pomyława. *WysKaz* 5.

γγ. Z elipsą czasownika (18) :

1) *Z elipsą czasownika danego w kontekście* (8) : yż pamięć okrom dowćipu niewiele íię godzi/ á dowcip bez pamięci íakmiarz nic *KwiatKsiqż* K2; *GórńDworz* F3; *CzechRozm* 72v; Mogą wprowadzie w inśzych narodach náydowác íie więtfze [mężobójstwą]: ále íe írogo y záraz karzą. V nas iż ábo nic/ ábo nie ták íákoby bydź miáło/ tym winnieyśzymi zóftawamy. *PowodPr* 67.

W połączeniu z dodatkowym zaimkiem przeczącym (1): ktory o żadnym inśzym nic/ tylko íam o íobie wiele trzyma *ReszPrz* 63.

Wyrażenie: »lepiej niżli nic« (1): zbiegałz wízytek fwiát lekkim kółztem tuż ná mieyścu íiedząc/ [...] íákobyś wízythko widział/ ácz nie ták wždy dobrze/ ále wždy lepiej niżli nic *RejZwierc* 112v.

Szereg: »nic albo mało« [szyk 1:1] (2): *KromRozm I* I2; teraz się znich ab euentu smieią a Bog wie mało albo nic *ActReg* 182.

2) *Z elipsą czasownika domyślnego na tle kontekstu (w tym prawdopodobnie też „nie masz”, „nie jest”)* (10) : áli íiwy zmyli. Wípina íie/ á nic z mieyćśa *BielSpr* c2; Nic to tedy przeciwko nam *WujJud* 46v (7); *WierKróc* Av; O krufzczách tu nic *GostGospSieb* +4.

b. Z przymiotnikiem lub przysłówkiem (też z imiesłowem biernym bez dopełnienia sprawcy) (237) :

α. W zdaniu zaprzeczonym (209) : Otożćiem ía w tym nie krzyw nic *BierEz* C4 (2); íwiadkowie náń falśfywé íwiadetzstwa dávali/ ktoré ku rzeczy nitz niebyły *OpecŻyw* 113v (2); kážde trawienie ofthawuie nakoniecz rzecz zbyteczną: nicz nie vżyteczną. *FalZioł* V 9v (4); *BielŻyw* 2 (3); Otoż masz państwa wielmożne Od niewolej nic nie rózne *BierRozm* 15; íákoś ty íełt miłófierny/ á ná pomśtę nic nie vkwáplivy *RejPs* 213v (6); *RejRozpr* C2v (2); *RejJóz* D2v (5); *RejRozm* 392; Njć was tam

tefno niebędze *RejKup* ee6v (9); *HistAl* E8; nic by nam ciężko nie było ku WM przyść. *Diar* 39 (2); Woły náffe fą tłuſte nic nye záchorzále *LubPs* ee6 (3); *KrowObr* 205v (2); Bo mu fie nic po myſli nie zdála ona rzecz. *RejWiz* 29 (8); *Leop Eccli* 5/1 (2); *RejZwierz* 62v (2); Srebro nicz niezloczifte, iedno biale *WyprKr* 45v; *BibRadz Is* 30/5; Owocow máią dofyć roſkoſznych náſzym nic niepodobnych *BielKron* 445 (5); Immodestus, Niewſtydliwy/ niebáczny nic ná kogo. *Mącz* 228d (10); *RejAp* 86v (4); *GórnDworz* T3v (2); iżbychmy nic nie byli wąthpliwey wiary *RejPos* 51v; áby fie nam to nic dziwno nie zdáło *RejPos* 151 (25); *RejPosWiecz*² 94; *RejPosWiecz*³ [97]v; *BiałKat* b2v (2); *GrzegŚm* 4; *RejZwierc* [78²]v (12); *BielSpr* b3v (2); *WujJud* 155 (2); otho vmieram nic nie będąc winná tych rzeczy/ ktore ná mię ci złoſciwie wiodą, *BudBib Dan* 13/43 (2); *HistHel* D3; *BudNT* 1.Cor 13/4[3]; gdy poznał że my onych zwykłych wywodow á nic nieważnych [...] nie vzywamy. *CzechRozm* 144v (6); *ModrzBaz* 8 (3); *Oczko* 33v; *KochPs* 178; z wefelem nic ná frogość ſmierci niezáftráfzeni/ ſpiewać będziem *SkarŻyw* 115 (5); *CzechEp* 269 (3); *KochJez* B2; *KochEpit* A4; *KochFr* 45; Tyś [...] w Boſtwie od Bogá iftnością nic nie rozdzielný *ArtKanc* H15 (3); *KochWr* 23; *ZawJeft* 23 (3); dopuſzczámci tedy odeyść wolnie y nic nienáruſzenie. *Phil* C2 (3); *GórnTroas* 70; *WujNT* 147 (9); *JanNKarKoch* Ev; *SarnStat* 6; *SkarKaz* 44b; *PaxLiz* Ev; Do krefu ſwego nic nie zmordowany Gwałtem fie wáli *SzarzRyt* A3v.

W połączeniu z dodatkowym zaimkiem przeczącym [w tym: żaden (2), nic (pron) (1), nigdy (1)] (4): Tákowym nic niepłatna żadna Hyſtorya *BielKronCies* Mmm3; *RejPos* 194 (2); gdy będzie myſł [...] niczym nic nie zniewolona *RejZwierc* 114v.

cum comp w funkcji porównawczej (27): Páńſtwo iego nic nie niſſze/ A ieſzcze nad twoie wyſſze. *BierEz* G2; *RejPs* 73v; Nihil ultra requiratis, Nie pytaycie fie nic dálej. *Mącz* 501c; biaległowy nic w thym nie będą męlczyzn podlieyſze *GórnDworz* Mm7 (3); iednak więcey nic nád tobą przewodzić nie może/ iedno iáko mu wiele pozwolono będzie. *CzechRozm* 229v; *ReszList* 162; *KochWr* 38; *GórnTroas* 26; Boć mniemam zem ia nic mniey nie czynił niſli wieldzy Apoſtołowie. *WujNT* 2.Cor 11/5 (2); *SkarKaz* 158b. Cf Wyrażenie.

W powtórzeniu intensyfikującym (1): wſdy fie to nic á nic nie dotyka onego błędnego á grzechem zalepionego ſercá náſzego *RejPos* 230.

W charakterystycznych połączeniach (dla grup **α.** i **β.** łącznie): *nic* niebaczny, niechętny, niefarbowany, [nie] gruntowny, (nie)krzyw (18), [nie] nakazon, nienaruszony, nieoddzielony, nieosobliwy, (nie)płatny (6), niepłokany, (nie)podobny (podobien) (6), niepokalany, [nie] pomocny (pomocen) (7), niepopędliwy, [nie] potrzebny, (nie)pożyteczny (pożyteczen, użyteczny) (21), nieproszony, [nie] przeciwny (2), (nie)przykry (2), nie rowien, nierozdzielny, (nie)rożny (15), niestraszliwy, (nie)straszny (straszen) (15), niestrwożony, [nie] szkodliwy, [nie] teskliwy, nietrafny, [nie] trudny, nieukwapliwy, nieustraszony (zastraszony) (2), (nie)uszkodzony (2), (nie)ważny (3), (nie)wątpliwy (2), [nie] winien, niewystawny, niezachorzały, niezasłużony, [nie] zelżon, niezłocisty, niezmordowany, niezniewolony, niezyczliwy; *nic* (nie)niſszy (2), (nie)podlejszy (3), [nie] poſledniejszy; *nic* [nie] cicho, (nie)ciężko (4), (nie)dziwno (2), [nie] inak, niezbyt, nienaruszenie, (nie)płatno (18), (nie)pożyteczno (6), nieprzeciwno, nieſmieszno (2), niespieszno, niesporo, (nie)straszno (3), [nie] teszno, tęgo, [nie] trudno

(2), *niewesolo*; *nic* [nie] *dalej* (3), [nie] *mniej* (5), [nic] *więcej* (2); *nic k rozumowi* (2), [nie] *k(u) rzeczy* (18), *nie od rzeczy*, [nie] *po myśli*, [nie] *z drogi* (2).

Wyrażenie: »*nic* (by) *najmniej*, *namniejszy*« [szyk 8:6] (13:1): *RejJóz G*; *LubPs M3v*; Boiażń Pánfka ná pieczy ząwždy pilnie máiąc/ A od niey fie by *namniey nic nie vnałzáiąc*. *RejWiz 76v*; *Depudeo*, *Odfrómac fie/ Nic namniey fie yuľz niefrómac*. *Mącz 329d*; *nic on namnieyszey pieczy nie ma około tego vpadku fwego*. *RejAp 194*; *RejPos 6v* (3); *HistHel D2v*; *CzechRozm 255v*; *PaprPan I4v*; *SiebRozmyśl M*; *CzahTr K2*; *GosłCast 67*.

Szereg: »*mało co albo nic*« (1): by [...] *nam łamym mało co álbo nic pożyteczen nie był* *OrzJan 132*.

β. W zdaniu *nie zaprzeczonym* (28) :

αα. Z *możliwym przeczeniem* (12) : przywież [plastr] na tę ranę/ *ale nic tę^{go} FalZioł III 31a*; *Mącz 391b*; W Pánu Kryťtufie Iezufie *nic nie waży áni płatne/ chociaż obrzezanie/ ábo nieobrzezanie* *RejPosWiecz² 92v*; *ponieważ takowe przedmowy nic łą krzeczy* *ModrzBaz 94*.

Wyrażenie: »*nic tym mniej, więcej*« = *nihilo minus, nihilo magis* *Mącz (2:1)*: *Nihilo magis, Nic tym więcej* *Mącz 247a*; *Verum enimvero, A wśák że wždy/ yednák wždy/ nic tym mniey*. *Mącz 489b* (3).

Szereg: »*mało a(1)bo nic*« = *parum aut nihil* *JanStat (5)*: *vmienie bez mądrości mało albo nic płatno*. *BielŻyw 169* (2); *RejPos 170v*; *SarnStat 178* (2).

ββ. Z *elipsą czasownika domyślnego na tle kontekstu (w tym często: „nie jest”, „nie będący”)* (16) : *RejKup dd7*; *bogacz nádęty á nic k rozumowi/ Podobien ku brzmiaćemu grochem pęcherzowi*. *RejWiz 6*; *Nihil attingit ad rem, Nic to k rzeczy*. *Mącz 439d* (2); *GrzegŚm 15*; *CzechEp 110*; *GórnRozm E3v*; *Calep 169b*; *WujNT 504* (2); *ZbylPrzyg B*.

Wyrażenie: »*inaczej nic*« [w tym: *je(d)no* (2)] = *właśnie tak, na pewno; aequae, haud secus* *Mącz [szyk 3:2] (5)*: *żebyśmy tak mieli trzymać wśitko iako oni trzymali á inacey nic, byłoby to nie małe łzalenstwo*. *BielŻywGlab nlb 8*; *Mącz 153c* (2); *Biłkup ináćzej nic/ iedno gárłem łkárác go chciał*. *GórnDworz Q2v*; *WysKaz 36*.

III. *Partykuła przecząca (indecl): nie (tylko w funkcji równoważnika zdania); non Vulg, Mącz, Calep; haud, minus Mącz; minime, nihil Modrz (86)* : *Haud adverbium negandi, Nié/ nic*. *Mącz 153c*.

Połączenie: »*jeszcze nic*« = *nec dum, non adhuc Mącz; nondum Calep* (3): *Nec dum, pro non adhuc*. *Ieľczce nic*. *Mącz 243c* (2); *Calep 703a*.

Fraza: »*czemu nic*« = *tak, i owszem; maxime Mącz; quippini Calep* (6): *KromRozm I A3v*; *BielKron 197*; *Mącz 204a*; *powiedz mi możeli też kto być vcźniem Chriťtuľowym/ á przed fię fie do kordá przywieżowác [...]?* (–) *A czemu nic CzechRozm 234*; *KochFr 91*; *Calep [890]a*.

Wyrażenie: »*nic bez przyczyny*« = *śluszenie, sprawiedliwie* (1): *Nec iniuria, Nic bes przicziny*. *Mącz 243c*.

a. W zdaniu *przeciwstawnym lub wyłączającym* (68) :

α. W *drugim członie* (65) : *Dzień ten godny ku wizytkiemu/ iedno ku miľowaniu nicz FalZioł V 50* (3); *BielŻyw 99*; *Czemu iedne iaycza pukaia w ogniu gdi ie pieką á drugie nic*. *GlabGad H7*; *ComCrac 18* (2); *MurzNT 3v*; *Leop Mar 14/29*; *Goski 17*; *iż tu przełóżyłście náłze wyśťepki/ á łwoiego złęgo záchowánia przeciw nam nic*. *BielKron 108*; *áćżkolwiek máiętności pozbyli/ ále łmyľtu*

á chytrości nic *BielKron* 129v; Była tá rzecz wŷytkim Polakom od poŷłow Litewŷkich wdzyęczna/ ále królewnie nic *BielKron* 380v (29); Partim probabat, partim non, Częścią chwalił/ częścią nic. *Mącz* 282a (5); *SarnUzn* Hv; *SienLek* 61v; áby nie w iedney rzeczy był tylko ochędożny/ á w drugiej nic/ ále we wŷytkim iednáko *GórnDworz* L8 (5); gdy mu bydło zdycha á v łąfiádá nic/ wŷytko dyabły winuie *RejZwierz* 57 (2); *CzechRozm* 76v; *ModrzBaz* 17 (4); Y łąmám tak głupią była/ Zemci też kiedy wierzyła: Dziś iuż nic *KochSob* 62; *ActReg* 86 (2); Z káždym fie zgodzę/ iedno z łąkómym nic *KochAp* 6; *SkarKaz* 44a.

Wyrażenie: »nic dalej« (1): Orfacious [...] człowiek vczony ieŷt/ ále on w Grámmátyce/ nic w náukách dáley. *OrzList* g.

β. W pierwszym członie (3) :

Połączenie: »nic ... ale, jedno, tylo« (1:1:1): czo: pierwey zlie czynił to iuż dobrze czyny nicprzeciwno/ ale wedle woley Bożey. *SeklKat* X3v; *RejWiz* 77; Tu ná ziemi nie gotuią nam iedno [...] ná ieden nocleg/ iáko w goŷpodzie/ y to we złey. y to nic do roŷkoŷzy y odpoczynienia prawego: tylo do krotkiey potrzeby. *SkarKaz* 551b.

b. W zdaniu rozłącznym (1) :

Połączenie: »jesli ... albo nic« (1): chcę to od ciebie ŷłyŷeć przed wŷytkimi/ ieŷli ie odkupiŷz álbo nic *BielKron* 53v.

c. W równoważniku zdań podrzędnych (tu: dopełnieniowego i warunkowego) (4) : Ieŷtliżeć zimnicę przemogę, doydę tam gdzie wmyŷlił ieŷtliżeć nic thedyć do ziemie poydę *BielŻyw* 77; Rzekł k nim/ musicie być ŷpiegowie [...]. Oni rzekli iż nic *BielKron* 17; *Mącz* [390]d; *NiemObr* 114.

d. Jako odpowiedź na pytanie (2) : lecz prze bog, nieŷłuchali kto nas? (–) Nic. *CiekPotr* 10 (2).

IV. W połączeniu: »acz nic, acz nic ale« = przynajmniej [52:3] (55) : *OpecŻyw* [192]v; *PatKaz II* 67; *FalZioł V* 51v; zmiŷlicie ŷię/ nademną acz nicz/ wy przyaciele/ moy *SeklWyzn* Gv; *KromRozm II* d3v; *KromRozm III* F2; *BielKron* 40 (2); *Mącz* 243a; Dziwnie fie o to wŷytki biaległowy ŷtáráią/ áby były/ á gdy być nie mogą/ áby fie ácz nic zdały czudne *GórnDworz* Gv (10); ktorzy w tę rzecz lozeffá/ ábo ácz nic naŷienie iego męŷkie wtrącić chcą *CzechRozm* 160v (25); iabych rad iedno ŷłowko ácz nic od niego ŷłyŷał *NiemObr* 95 (2); *ReszPrz* 68 (2); iesliby nie mogli bydz przy tych dobrach zostawieni ktore od Rptey y Krolow Polskich mieli zeby acz nic przy dziedzicznych zostali *ActReg* 169 (3); *GrabowSet* G2 (2); *RybGęŷli* D2v; *WysKaz* 24.

*** Bez wystarczającego kontekstu (8) : *MurzOrt* Bv; nihilum, Niczemność/ nic. *Mącz* 156b (3); Nihildum – Ieŷzczenicz. *Calep* [699]a (3); C troie: piérwŷze z Łacińŷkim iedno/ iako nic *JanNKarKoch* Ev.

Cf 1. NICE, NICEŻ, NICWART

KW